

תקן חשבונאות מספר 22

מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

יולי 2005

The Israel Accounting Standards issued by the Israel Accounting Standards Board are often based on and may include parts of the text of the International Accounting Standards published by the International Accounting Standards Board (IASB).

International Accounting Standards, Exposure Drafts, and other IASB publications are copyright of the International Accounting Standards Board, 166 Fleet Street, London EC4A 2DY, United Kingdom, Telephone: +44 (020) 7353-0565, FAX: +44 (020) 7353-0562, E-mail: publications@iasc.org.uk, Internet: <http://www.iasc.org.uk>.

All rights reserved. No part of the text of IASB's publications may be translated, reprinted or reproduced or utilized in any form either in whole or in part by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including photocopying and recording, or in any information storage and retrieval system, without prior permission in writing from the International Accounting Standards Board.

The International Accounting Standards have been translated to Hebrew and are published by Israel Accounting Standards Board with the permission of IASB.

The approved text of the International Accounting Standards is that published by the IASB in the English language and copies may be obtained direct from IASB.

International Accounting Standards Committee ® The "Hexagon Device", "IAS", "IASB" and "International Accounting Standards" are registered Trade Marks of the International Accounting Standards Board and should not be used without the approval of the International Accounting Standards Board.

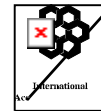
תקני חשבונאות ישראליים המתפרסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות מתבססים לעיתים או עשויים לכלול חלקים מנוסח תקני חשבונאות בינלאומיים המתפרסמים על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

לוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים זכויות יוצרים בתקני חשבונאות בינלאומיים, הצעות לתקני חשבונאות בינלאומיים, וחומר אחר המתפרסם על ידה. כתובתה של הוועדה: United Kingdom, London, 166 Fleet Street, EC4A 2DY. טלפון: +44 (020) 7353-0565, פקס: +44 (020) 7353-0562, דואר אלקטרוני: publications@iasc.org.uk, אינטרנט: <http://www.iasc.org.uk>

כל הזכויות שמורות. אין לתרגם, להעתיק, לשכפל, או לעשות שימוש בחלק כלשהו של פרסומי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים, אם באמצעים אלקטרוניים או מכניים או בכל אמצעי אחר, הקיים היום, או שיהיה קיים בעתיד, לרבות צילום, הקלטה או שימוש בכל שיטת אחסון ואחזור מידע, ללא הסכמה מוקדמת בכתב מהוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

תרגום תקני חשבונאות בינלאומיים ופרסומם בשפה העברית בידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות נעשה בהסכמת הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

הנוסח המחייב של תקני חשבונאות בינלאומיים הוא זה המפורסם על ידי הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים בשפה האנגלית ואשר עותקים ממנו ניתן להשיג ישירות מהוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים.

תצורת המשושה, "IAS", "IASB", ו-"International Accounting Standards" הם סימני מסחר רשומים של הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים ואין לעשות בהם שימוש ללא אישורה.

תקן חשבונאות מספר 22

מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

יולי 2005

תוכן עניינים

סעיפים

	מבוא
1-3	מטרת התקן
4-10	תחולה
11-14	הגדרות
15-50	הצגה
15-27	התחייבויות והון עצמי
	מכשירים שאינם כוללים מחויבות חוזית למסור מזומן
17-20	או נכס פיננסי אחר
21-24	סילוק במכשיריה ההוניים של הישות
25	הוראות סילוק מותנה
26-27	אופציות סילוק
28-32	מכשירים פיננסיים מורכבים
33-34	מניות אוצר
35-41	ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים
42-50	קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית
51-59	גילוי
53-55	תבנית, מיקום וקבוצות של מכשירים פיננסיים
56-59	מדיניות ניהול סיכונים ופעילויות גידור
60-66	תנאים ומדיניות חשבונאית
	סיכון שיעור ריבית (סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית
67-75	וסיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית)
76-85	סיכון אשראי
86-93	שווי הוגן
94-95	גילויים אחרים
96	תחילה
97-106	הוראות מעבר
107-112	שינויים בתקני חשבונאות אחרים

תוכן עניינים - (המשך)

נספחים

נספח א - הנחיות יישום

נספח ב - דוגמאות להמחשה

נספח ג - הדגמות לגילוי

נספח ד - הבדלים בין תקן חשבונאות מספר 22, מכשירים
פיננסיים: גילוי והצגה, לבין תקן חשבונאות בינלאומי מספר 32,
מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה (2003)

תקן חשבונאות מספר 22

מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה

יולי 2005

© כל הזכויות שמורות למוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות. אין להעתיק, לשכפל, לתרגם, להציג, לפרסם, להפיץ, להוציא לאור או לעשות שימוש מסחרי כלשהו בפרסום זה או בחלק ממנו, בכל דרך שהיא ובכל אמצעי מכני, אלקטרוני או אחר, ללא הסכמה מפורשת בכתב ומראש מאת המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות.

תקני חשבונאות בינלאומיים או חלקים מהם תורגמו לעברית ונכללו במסגרת תקני חשבונאות בישראל באישור הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים. הנוסח המחייב של תקני חשבונאות בישראל הוא זה המפורסם על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות בשפה העברית.

כל התייחסות לתקינה בינלאומית המובאת בגוף התקן, או בהערות השוליים לתקן, או בנספחים, אין בה כשלעצמה כדי קביעה כי אותו תקן חשבונאות בינלאומי או חלקים ממנו אומצו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ככלל חשבונאי בישראל.

תקן זה מובא בסעיפים 1-112 ובנספח א'. כל הסעיפים בתקן מחייבים באותה מידה. הוראות התקן, המובאות באותיות מודגשות, מייצגות את העקרונות העיקריים של התקן. תקן זה יש לקרוא בהקשר למטרת התקן. תקני החשבונאות וההבהרות המפורסמים על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות אינם חלים על פריטים לא מהותיים.

מבוא

א. תקן זה, המבוסס על תקן חשבונאות בינלאומי מספר 32, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה (2003) קובע את כללי ההצגה של המכשירים הפיננסיים והגילוי הנאות הנדרש בגינם. תקן זה אינו דן בכללי ההכרה והמדידה למכשירים פיננסיים.

ב. תקן חשבונאות זה יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר, 2006 או לאחר מכן.

ג. תקן זה כולל שתי הוראות עיקריות, אשר משנות את הפרקטיקה הקיימת בישראל לגבי הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים:

1. התקן קובע כי המנפיק של מכשיר פיננסי לא נגזר נדרש לבחון את תנאי המכשיר הפיננסי, על מנת לקבוע אם הוא כולל גם רכיב התחייבות וגם רכיב הונני. רכיבים אלו יסווגו בנפרד כהתחייבויות פיננסיות, נכסים פיננסיים או מכשירים הונניים, בהתאם למהות ההסדר החוזי וההגדרות של התחייבות פיננסית, נכס פיננסי ומכשיר הונני. המשמעות היא כי בניגוד לגילוי דעת 53, הטיפול החשבונאי בהתחייבויות הניתנות להמרה, לפיו טופלו התחייבויות ניתנות להמרה כנייר ערך אחד שאינו בר פיצול, ישות נדרשת להכיר בנפרד ברכיבים של מכשיר פיננסי, אשר (א) יוצר התחייבות פיננסית של הישות, וכן (ב) מעניק למחזיק במכשיר זכות להמירו במכשיר הונני של הישות. התקן בחר בשיטת השארית לפיצול המכשיר הפיננסי המורכב ולפיכך, המנפיק קובע תחילה את הערך בספרים של רכיב ההתחייבות על ידי מדידת השווי ההוגן של התחייבות דומה, שאין לה רכיב הונני. הערך בספרים של המכשיר ההונני, המיוצג על ידי הזכות להמרת המכשיר למניות רגילות, נקבע לאחר מכן על ידי חיסור השווי ההוגן של ההתחייבות הפיננסית מהשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי המורכב בכללותו. המשמעות היא שהוצאות המימון, אשר יוכרו בדוחות הכספיים, יהיו בהתאם לשיעור הריבית על אג"ח ללא זכות המרה, שהיא גבוהה משיעור הריבית על אג"ח להמרה.

2. התקן מרחיב את ההגדרה של התחייבות פיננסית וקובע כי התחייבות פיננסית כוללת גם:

"ב. חוזה, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה ההונניים של הישות והוא:

(1) מכשיר לא נגזר, אשר לפיו הישות מחויבת או עשויה להיות מחויבת למסור מספר משתנה של מכשיריה ההונניים, או

(2) נגזר, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק שלא בדרך של החלפת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר בתמורה למספר קבוע של מכשיריה ההונניים של הישות."

משמעות הרחבה זו היא כי תקבולים על חשבון מניות, שבהתאם לתנאיהם לא נקבע מספר המכשירים ההונניים,

שיונקו בסופו של דבר, יסווגו כהתחייבות פיננסית (ראה גם סעיף ד' להלן).

ד. הרחבת ההגדרה של התחייבות פיננסית משמעותה גם שכתבי אופציה, שתוספת המימוש שלהם צמודה למדד המחירים לצרכן או צמודה למטבע חוץ ואגרות חוב להמרה צמודות מדד מחירים לצרכן או מטבע חוץ יסווגו כהתחייבויות פיננסיות. לאור העובדה כי פרשנות דווקנית כזו עלולה להשפיע לרעה על התוצאות העסקיות של החברות באופן שאינו משקף את המהות הכלכלית של ההנפקות, ולאור העובדה כי גופי התקינה הבינלאומית אמורים לקיים דיונים נוספים בנידון, הוחלט בוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות כי בתקופה שבין 1 בינואר, 2006 לבין 31 בדצמבר, 2007, תוספת מימוש של כתבי אופציה הנקובה בסכומים צמודי מדד מחירים לצרכן או סכומים צמודי מטבע חוץ וכן מחיר ההמרה של התחייבויות הניתנות להמרה הנקובות בסכומים צמודי מדד מחירים לצרכן או סכומים צמודי מטבע חוץ ייחשבו כסכומים קבועים. לפיכך, יסווגו כתבי אופציה אלו והרכיב ההוני של התחייבויות ניתנות להמרה אלו כהון עצמי.

ה. תקן זה קובע בנוסף כי המנפיק של מספר סוגים של מכשירים פיננסיים בחבילה (מניות, אגרות חוב וכתבי אופציה) יפצל את השווי ההוגן של החבילה בעת ההכרה הראשונית לסוגי המכשירים הפיננסיים השונים המרכיבים את החבילה, לפי שווים ההוגן. לאחר פיצול החבילה למכשירים הפיננסיים המרכיבים אותה, על הישות לפצל את המכשירים הפיננסיים המורכבים שבחבילה בהתאם להוראות התקן.

ו. בהתאם לתקן, עלויות עסקה בגין עסקה הונית (בניכוי כל הטבת מס קשורה) מטופלות כהפחתה מההון העצמי במידה והן עלויות תוספתיות, שניתן לייחסן במישרין לעסקה ההונית, ולולא הייתה העסקה מתבצעת ניתן היה להימנע מהן. עלויות בגין עסקה הונית שלא התבצעה מוכרות כהוצאה. עלויות עסקה בגין התחייבות פיננסית מופחתות מההתחייבות הפיננסית ומובאות בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי. עלויות עסקה, הקשורות להנפקה של מכשיר פיננסי מורכב, מוקצות לרכיב ההוני ולרכיב ההתחייבות שלו באופן יחסי להקצאת התקבולים.

ז. התקן קובע כי בעת פדיון מוקדם או רכישה חזרה של מכשיר בר המרה לפני מועד הפדיון, הישות מקצה את התמורה ששולמה וכל עלויות עסקה, בגין הרכישה חזרה או הפדיון המוקדם, לרכיב

ההתחייבות ולרכיב ההוני של המכשיר במועד העסקה. משמע, בעת פדיון מוקדם של אג"ח להמרה, נדרשת הישות להקצות את התמורה ששולמה לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני. סכום הרווח או הפסד המתייחס לרכיב ההתחייבות יוכר בדוח רווח והפסד וסכום התמורה המתייחס לרכיב ההוני יוכר בהון העצמי (ראה סעיפים א33 - א35).

ח. התקן קובע כי אם ישות רוכשת חזרה את מכשיריה ההוניים, מכשירים אלו ('מניות אוצר') יופחתו מההון העצמי. לא יוכר רווח או הפסד בעקבות הרכישה, המכירה, ההנפקה או הביטול של המכשירים ההוניים של הישות עצמה ברווח או בהפסד.

ט. בהתאם לתקן, ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים למכשיר פיננסי, או לרכיב, המהווה התחייבות פיננסית, יוכרו ברווח או בהפסד כהוצאה או כהכנסה. חלוקות (distributions) למחזיקים במכשיר הוני יחויבו על ידי הישות ישירות להון העצמי, בניכוי כל הטבת מס קשורה.

י. בהתאם לתקן, ניתן לקזז נכס פיננסי והתחייבות פיננסית ולהציג את הסכום נטו במאזן אם, ורק אם, לישות קיימת בהווה (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

יא. הגילויים הנדרשים בהתאם לתקן זה נועדו לספק מידע על מנת לסייע למשתמשים בדוחות כספיים בהערכת היקף הסיכון הקשור למכשירים פיננסיים. התקן מתייחס לארבעה סוגי סיכונים:

1. סיכון שוק (Market risk) - כולל שלושה סוגי סיכון:

(א) סיכון מטבע (Currency risk) - הסיכון של תנודות בשווי של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים בשערי החליפין של מטבע חוץ.

(ב) סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית (Fair value interest rate risk) - הסיכון של תנודות בשווי של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית שוק.

(ג) סיכון מחיר (Price risk) - הסיכון של תנודות בשווי של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים במחירי שוק, בין אם שינויים אלה הם תוצאה של גורמים ספציפיים למכשיר הבודד או למנפיקו או בין אם שינויים אלה הם תוצאה של גורמים המשפיעים על כל המכשירים הנסחרים בשוק.

"סיכון שוק" מגלם לא רק את הפוטנציאל להפסד, אלא גם את הפוטנציאל לרווח.

2. סיכון אשראי (Credit risk) - הסיכון שצד אחד למכשיר פיננסי לא יעמוד בביצוע המחויבות ויגרום לצד האחר הפסד כספי.

3. סיכון נזילות (Liquidity risk) - הסיכון שישות תתקל בקשיים בהשגת מימון כדי לעמוד במחויבויות, המתייחסות למכשירים פיננסיים. סיכון נזילות עלול גם להתהוות כתוצאה מחוסר יכולת למכור במהירות נכס פיננסי בתמורה קרובה לשווי ההוגן.

4. סיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית (Cash flow interest rate risk) - הסיכון של תנודות בסכום תזרימי המזומנים העתידיים של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית שוק. לדוגמה, במקרה של מכשיר חוב, הנושא ריבית בשיעור משתנה, התוצאה של תנודות כאלה היא שינוי בשיעור הריבית האפקטיבי של המכשיר הפיננסי, בדרך כלל, ללא שינוי מקביל בשווי ההוגן.

יב. התקן דורש גילוי לפרטים הבאים:

1. מטרות ומדיניות ניהול סיכונים פיננסיים, לרבות מדיניות הגידור לכל סוג עיקרי של עסקה חזויה, שלגביה נעשה שימוש בחשבונאות גידור,

2. המדיניות החשבונאית והשיטות שאומצו, לרבות הקריטריונים להכרה ובסיס המדידה שיושם,

3. מידע לגבי היקף המכשירים הפיננסיים לרבות תנאים כגון הערך הנקוב/סכום קרן, מועד פירעון, אופציות לפירעון

מוקדם, אופציות להמרה, סכום ומועד פירעון הקרו, שיעור ריבית, בטחונות, המטבע בו יבוצעו התשלומים או תקבולים, ואמות מידה פיננסיות (covenants),

4. סיכון שיעור ריבית - מועד פירעון או מועד קביעה מחדש של הריבית, לפי המוקדם ושיעור הריבית האפקטיבי של המכשיר,

5. סיכון אשראי - הסכום שמייצג את החשיפה המרבית לסיכון אשראי בתאריך המאזן (מבלי להביא בחשבון את השווי ההוגן של בטחונות כלשהם) וריכוזים משמעותיים של סיכון אשראי,

6. שווי הוגן - השווי ההוגן של כל קבוצה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות בהשוואה לערכם בספרים. כמו כן, נדרש גילוי לפרטים הבאים:

(א) השיטות וההנחות המשמעותיות שישומו בקביעת השווי ההוגן של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות,

(ב) מידת ההסתמכות, מלאה או חלקית, בקביעת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות על מחירים מצוטטים בשוק פעיל המתפרסמים בציבור או על אמידה באמצעות טכניקות הערכה,

(ג) מידת השימוש, מלא או חלקי בטכניקות הערכה, המבוססות על הנחות, שאינן נתמכות במחירי שוק נצפים (observable market), בקביעת השווי ההוגן. אם כתוצאה משינוי הנחה כלשהי לחלופה סבירה (reasonably possible) ישתנה השווי ההוגן באופן משמעותי, הישות תציין עובדה זו ותגלה את ההשפעה על השווי ההוגן של טווח הנחות חלופיות סבירות (reasonably possible),

(ד) סך סכום השינוי בשווי ההוגן הנאמד תוך שימוש בטכניקת הערכה שהוכר ברווח או בהפסד במהלך התקופה,

(ה) אם השקעות במכשירים הוניים לא מצוטטים או נגזרים הקשורים למכשירים הוניים כאלו נמדדים בעלות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, כיוון שהשווי ההוגן שלהם לא ניתן למדידה באופן מהימן, יש לתת גילוי לעובדה זו יחד עם תיאור המכשירים הפיננסיים, ערכם בספרים, הסבר מדוע השווי ההוגן אינו ניתן למדידה באופן מהימן ואם ניתן, הטווח של אומדנים, שבו נמצא בסבירות גבוהה השווי ההוגן.

יג. תקן זה מבטל את גילוי דעת 53, הטיפול החשבונאי בהתחייבויות הניתנות להמרה ואת גילוי דעת 48, הטיפול החשבונאי בכתבי אופציה. המשמעות היא כי בדוחות הכספיים של חברה מחזיקה לא יהיה צורך ביצירת הפרשה להפסד, אשר צפוי כתוצאה מירידה בשיעור החזקה הנובעת ממימוש כתבי אופציה או המרת התחייבויות הניתנות להמרה על ידי צד שלישי.

יד. התקן קובע הוראות מעבר עד לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 3, צירופי עסקים, תקן חשבונאות בינלאומי מספר 27, דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים ותקן חשבונאות בינלאומי מספר 28, השקעות בחברות כלולות. הוראות המעבר:

1. קובעות את הטיפול החשבונאי בכתבי אופציה והתחייבויות ניתנות להמרה שהונפקו על ידי חברה מוחזקת מנקודת מבטה של חברה מחזיקה,

2. קובעות את ההוראות לטיפול בהחזקה הדדית של ניירות ערך המירים.

טו. התקן מתקן את גילוי דעת 57, דינים וחשבונות כספיים מאוחדים ואת גילוי דעת 68, שיטת השווי המאזני, על מנת:

1. לבטל את שיטת החלוקה המסורתית לטיפול בהחזקה הדדית של מניות,

2. לבטל את הטיפול החשבונאי המיוחד שנקבע להחזקה הדדית בשיעור בלתי מהותי של מניות,

3. לבטל את הטיפול החשבונאי שנקבע להחזקה החדית של ניירות ערך המירים.

בכוונת הוועדה המקצועית לאמץ את תקן חשבונאות בינלאומי מספר 27, דוחות כספיים נפרדים ומאוחדים, תקן חשבונאות בינלאומי מספר 28, השקעות בחברות כלולות ותקן דיווח כספי בינלאומי מספר 3, צירופי עסקים החל משנת 2007. במועד אימוצם של התקנים האמורים יבוטלו גילוי דעת 57, דינים וחשבונות כספיים מאוחדים וגילוי דעת 68, שיטת השווי המאזני.

טז. התקן יחול בדרך של 'מכאן ולהבא'. מספרי השוואה המוצגים בדוחות הכספיים לתקופות המתחילות במועד תחילת התקן לא יוצגו מחדש. מכשירים פיננסיים שהונפקו לפני מועד תחילת התקן, יסווגו ויוצגו בהתאם להוראות התקן ממועד תחילתו. מכשירים פיננסיים מורכבים (הכוללים הן רכיב הוני והן רכיב של התחייבות), אשר הונפקו בתקופות שקדמו למועד תחילת התקן, וטרם הומרו או נפדו עד למועד זה, יסווגו למרכיביהם ויוצגו בהתאם להוראות התקן, החל ממועד תחילת התקן.

יז. הוועדה לתקני חשבונאות בינלאומיים עוסקת בימים אלו בהכנת שני תקנים, אשר יתבססו על תקן חשבונאות בינלאומי מספר 32. תקן אחד אשר ידון בגילוי בדבר מכשירים פיננסיים ותקן שני, אשר יקבע את כללי ההצגה של מכשירים פיננסיים.

מטרת התקן

1. מטרת התקן היא להגביר אצל המשתמשים בדוחות כספיים את הבנת המשמעות של מכשירים פיננסיים למצב הכספי של ישות, הביצועים ותזרימי המזומנים שלה.
2. תקן זה כולל דרישות להצגת מכשירים פיננסיים ומגדיר את המידע שיש לתת לו גילוי בגינם. דרישות ההצגה מתייחסות לסיווג של מכשירים פיננסיים מנקודת מבטו של המנפיק, כנכסים פיננסיים כהתחייבויות פיננסיות או כמכשירים הוניים, לסיווג של ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים להם ולנסיבות שבהן יש לקזז נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. התקן דורש גילוי של מידע אודות גורמים המשפיעים על הסכום, העיתוי והוודאות של תזרימי המזומנים העתידיים של ישות, הקשורים למכשירים פיננסיים, ולמדיניות החשבונאית שיושמה ביחס למכשירים אלו. תקן זה דורש גם גילוי מידע על המהות וההיקף של השימוש שהישות עושה במכשירים פיננסיים, המטרות העסקיות שאותן הם משרתים, הסיכונים המתייחסים אליהם ומדיניות ההנהלה לבקרת הסיכונים הללו.
3. העקרונות בתקן זה משלימים את העקרונות להכרה ומדידה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות (כפי שנקבעו בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39¹, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה).

תחולה

4. תקן זה ייושם על ידי כל הישויות לגבי כל הסוגים של מכשירים פיננסיים, למעט:
 - א. זכויות בחברות מוחזקות המטופלות על בסיס שיטת השווי המאזני. ישויות יישמו תקן זה לגבי כל הנגזרים על זכויותיהם בחברות בנות, בחברות כלולות, בחברות בשליטה משותפת או בעסקאות משותפות.
 - ב. זכויות ומחויבויות של מעסיקים בהתאם לתוכניות הטבה לעובדים.

¹ אין בהפניה זו כשלעצמה כדי קביעה כי תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, או חלקים ממנו אומצו על ידי המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות ככלל חשבונאי בישראל.

- ג. חוזים בעלי תמורה תלויה בעסקה של צירוף עסקים, המטופלת בהתאם לתקן חשבונאות הדן בצירופי עסקים. תקן זה לא יחול רק על הרוכש בחוזה כאמור.
- ד. חוזי ביטוח כהגדרתם בתקן דיווח כספי בינלאומי מספר 4, חוזי ביטוח. עם זאת, ישויות יישמו תקן זה על נגזרים, המשובצים בחוזי ביטוח אם תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 דורש מהישות לטפל בהם בנפרד.
- ה. מכשירים פיננסיים שבתחולת תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 4, מאחר והם כוללים מאפיין השתתפות נתון לשיקול דעת. המנפיק של מכשירים אלו פטור מהטיפול במאפיינים אלו בהתאם לסעיפים 15-32 וסעיפים 25 - 35 לתקן זה בנוגע להבחנה בין התחייבויות פיננסיות לבין מכשירים הוניים. עם זאת, על מכשירים אלו חלות יתר הדרישות של תקן זה. יתרה מכך, התקן חל על נגזרים, המשובצים במכשירים אלו (ראה תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39).
- ו. מכשירים פיננסיים, חוזים ומחויבויות בהתאם לעסקאות תשלום מבוסס מניות שתקן חשבונאות מספר 24, תשלום מבוסס מניות חל עליהם, למעט:
- (1) חוזים שבתחולת סעיפים 8-10 לתקן זה, שתקן זה חל עליהם,
- (2) סעיפים 33 ו-34 לתקן זה, אשר ייושמו למניות אוצר שנרכשו, נמכרו, הונפקו או בוטלו בהתייחס לתוכניות אופציות לעובדים, תוכניות לרכישת מניות לעובדים והסדרי תשלום מבוסס מניות אחרים.
- א4. למען הסר ספק, דרישות הגילוי בתקן זה חלות על אחזקותיהן של קרנות הון סיכון, המטופלות בהתאם לתקן חשבונאות מספר 1, וכן על זכויות המטופלות בהתאם לגילוי דעת 33, הטיפול החשבונאי וכללי הדיווח לגבי ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה לניירות ערך ותעודות השתתפות בקרנות השקעה בנאמנות, כפי שתוקן על ידי גילוי דעת 44, נוסף על דרישות הגילוי בפרסומים הנ"ל.

5. תקן זה חל על מכשירים פיננסיים שהוכרו ועל מכשירים פיננסיים שלא הוכרו.
6. בוטל.
7. תקנים אחרים, שיוחדו לסוגים מסוימים של מכשירים פיננסיים, כוללים דרישות נוספות להצגה וגילוי. לדוגמה, תקן חשבונאות מספר 1, אחזקותיהן של קרנות הון סיכון, כולל דרישות גילוי ספציפיות לגבי השקעות הון סיכון של קרן הון סיכון.
8. **תקן זה ייושם לחוזים, לרכישה או מכירה של פריט לא פיננסי, שניתנים לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, כאילו היו חוזים אלה מכשירים פיננסיים. עם זאת, תקן זה לא יחול על חוזים להעברת פריט לא פיננסי, אשר ההתקשרות בהם הייתה לשם קבלה או מסירה של הפריט הלא פיננסי בהתאם לשימושים הצפויים (expected) של הישות (לצורכי ייצור או מסחר) והם ממשיכים לשמש למטרה זו.**
9. ישנן דרכים שונות בהם חוזה לרכישה או מכירה של פריט לא פיננסי יכול להיות מסולק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים. דרכים אלו כוללות:
- א. כאשר תנאי החוזה מתירים לאחד מהצדדים לסלק אותו נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים.
- ב. כאשר היכולת לסלק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים אינה באה לידי ביטוי באופן מפורש בתנאי החוזה, אך לישות נוהג או דפוס פעילות (Practice) לסילוק חוזים דומים נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפה של מכשירים פיננסיים (על ידי התקשרות בחוזים מקוזים עם הצד שכנגד לחוזה או על ידי מכירת החוזה לפני מימושו או פקיעתו).
- ג. כאשר לגבי חוזים דומים, לישות דפוס פעילות לקבלת נכס הבסיס ומכירתו זמן קצר לאחר קבלתו, במטרה להפיק רווח

מתנודות מחיר בטווח הקצר או ממרווחי סחר בטווח הקצר, וכן,

ד. כאשר הפריט הלא פיננסי נשוא החוזה ניתן בנקל להמרה למזומן.

חוזה אשר סעיף קטן ב' או סעיף קטן ג' מתייחסים אליו, לא נקשר לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לשימושים הצפויים של הישות ולפיכך, הוא בתחולת תקן זה. חוזים אחרים, אשר סעיף 8 דן בהם, יבחנו בכדי לקבוע אם נקשרו לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי והם ממשיכים לשמש למטרה זו בהתאם לשימושים הצפויים של הישות ולפיכך אם הם בתחולת תקן זה.

10. אופציה שנכתבה לרכישה או מכירה של פריט לא פיננסי, אשר ניתנת לסילוק נטו במזומן או באמצעות מכשיר פיננסי אחר, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים, בהתאם לסעיפים 9(א) או (ד), היא בתחולת תקן זה. התקשרות בחוזה כאמור אינה יכולה להיחשב כהתקשרות לצורך קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי בהתאם לשימושים הצפויים של הישות.

הגדרות (ראה גם סעיפים 3א-24)

11. להלן מונחים המשמשים בתקן זה ומשמעותם:

מכשיר פיננסי (Financial Instrument) - כל חוזה היוצר הן נכס פיננסי של ישות אחת והן התחייבות פיננסית או מכשיר הוני של ישות אחרת.

נכס פיננסי (Financial Asset) - כל נכס שהוא:

א. מזומן,

ב. מכשיר הוני של ישות אחרת,

ג. זכות חוזית:

(1) לקבל מישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר, או

(2) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים עדיפים לישות, או

ד. חוזה אשר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה ההוניים של הישות והוא:

(1) ²מכשיר לא נגזר (a non-derivative), אשר לפיו הישות מחויבת או עשויה להיות מחויבת לקבל מספר משתנה של מכשיריה ההוניים, או

(2) נגזר, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק שלא בדרך של החלפת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר בתמורה למספר קבוע של מכשיריה ההוניים של הישות. לצורך כך, מכשיריה ההוניים של הישות אינם כוללים מכשירים, אשר הם כשלעצמם חוזים לקבלה עתידית או מסירה עתידית של מכשיריה ההוניים של הישות.

התחייבות פיננסית (Financial Liability) - כל התחייבות שהיא:

א. מחויבות חוזית:

(1) למסור לישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר, או

(2) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים לישות, או

ב. חוזה, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה ההוניים של הישות והוא:

(1) מכשיר לא נגזר, אשר לפיו הישות מחויבת או עשויה להיות מחויבת למסור מספר משתנה של מכשיריה ההוניים, או

(2) נגזר, אשר יסולק או עשוי להיות מסולק שלא בדרך של החלפת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר

² לדוגמה, הלוואות שניתנו על ידי הישות אשר עשויות להיות מסולקות באמצעות כמות מניות משתנה של הישות.

בתמורה למספר קבוע של מכשיריה ההוניים של הישות. לצורך כך, מכשיריה ההוניים של הישות אינם כוללים מכשירים, אשר הם כשלעצמם חוזים לקבלה עתידית או מסירה עתידית של מכשיריה ההוניים של הישות.

מכשיר הוני (Equity Instrument) - כל חוזה המעיד על זכות שייר בנכסים של ישות לאחר חיסור כל התחייבויותיה.

נגזר (Derivative) - מכשיר פיננסי או חוזה אחר במסגרת תחולת תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, אשר כולל את כל שלושת המאפיינים הבאים:

- א. השווי שלו משתנה בתגובה לשינוי בשיעור הריבית, מחיר מכשיר פיננסי, מחיר סחורה, שער חליפין של מטבע חוץ, מדד מחירים או שיעורים, דירוג אשראי או מדד אשראי, או משתנה מוגדר אחר, בתנאי שבמקרה של משתנה לא פיננסי, המשתנה אינו ייחודי לצד לחוזה (לעיתים מכונה "הבסיס"),
- ב. אינו מחייב השקעה ראשונית נטו או מחייב השקעה ראשונית נטו, אשר הנה קטנה מזו שהייתה נדרשת בגין סוגים אחרים של חוזים, שתגובתם לשינויים בגורמי שוק צפויה להיות דומה, וכן
- ג. מסולק במועד עתידי.

הגדרות המתייחסות למדידה והכרה

עלות מופחתת של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית (The amortized cost of a financial asset or financial liability) היא הסכום שלפיו נמדדים הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית בעת ההכרה הראשונית, בניכוי תשלומים על חשבון הקרן, בתוספת או בניכוי הפחתה שנצברה, של הפרש בין אותו סכום ראשוני לבין הסכום לפירעון במועד הפדיון תוך שימוש בשיטת הריבית האפקטיבית (effective interest method), ובניכוי הפחתה (במישרין או באמצעות חשבון הפרשה) בגין ירידת ערך (impairment) או חוסר יכולת גבייה.

שיטת הריבית האפקטיבית (The effective interest method) היא שיטה לחישוב עלות מופחתת של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית (או קבוצה של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות) ושל הקצאת הכנסות ריבית או הוצאות ריבית על פני התקופה הרלוונטית (שיטה הידועה כשיטת הריבית). **שיעור הריבית האפקטיבי** הוא השיעור אשר מנכה במדויק את הזרם החזוי של תשלומי מזומנים או תקבולי מזומנים עתידיים לאורך החיים הצפוי של המכשיר הפיננסי לערך בספרים נטו של הנכס הפיננסי או ההתחייבות הפיננסית (תוך הבאה בחשבון של העמלות, עלויות עסקה וכן פרמיות וניכיון אחרים).

שווי הוגן (Fair value) - הסכום שבו ניתן להחליף נכס, או לסלק התחייבות, בעסקה בתום לב בין קונה מרצון לבין מוכר מרצון, הפועלים בצורה מושכלת.

רכישה או מכירה בדרך מקובלת (A regular way purchase or sale) היא רכישה או מכירה של נכס פיננסי בהתאם לחוזה, אשר תנאיו דורשים העברה של הנכס במסגרת הזמן הנקבעת, בדרך כלל, בהתאם לדרישות פיקוחיות (רגולטוריות) או מוסכמות בשוק הרלוונטי.

עלויות עסקה (Transaction costs) הן עלויות תוספתיות, שניתן לייחסן במישרין לרכישה, הנפקה או למימוש של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. עלות תוספתית היא עלות שלא הייתה מתהווה אם הישות לא הייתה רוכשת, מנפיקה או מממשת את הנכס הפיננסי.³

12. בוטל.

13. בתקן זה, המונחים "חוזה" (contract) ו"חוזי" (contractual) מתייחסים להסכם בין שני צדדים או יותר, אשר תוצאותיו הכלכליות ברורות, כך שלצדדים שיקול דעת מינימלי, אם בכלל, במניעתן, משום, שבדרך כלל, ההסכם ניתן לאכיפה חוקית. חוזים, ועל-כן מכשירים פיננסיים, עשויים ללבוש מגוון של צורות ואינם חייבים להיות בכתב.

³ ראה סעיף 13 לנספח א' לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39.

14. בתקן זה, המונח ישות כולל יחידים, שותפויות, התאגדויות, נאמנויות ורשויות ממשלתיות.

הצגה

התחייבויות והון עצמי (ראה גם סעיפים 25-29א)

15. א. המנפיק של מכשיר פיננסי יסווג את המכשיר, או את החלקים המרכיבים את המכשיר, בעת ההכרה הראשונית כהתחייבות פיננסית, נכס פיננסי או מכשיר הוני, בהתאם למהות ההסדר החוזי וההגדרות של התחייבות פיננסית, נכס פיננסי ומכשיר הוני.

ב. המנפיק של מספר סוגים של מכשירים פיננסיים בחבילה (מניות, אגרות חוב וכתבי אופציה) יפצל את השווי ההוגן של החבילה בעת ההכרה הראשונית למכשירים הפיננסיים השונים המרכיבים את החבילה, לפי שווים ההוגן⁴. לאחר פיצול החבילה למכשירים הפיננסיים המרכיבים אותה, יש ליישם את הוראות סעיף 15(א) לגבי המכשירים הפיננסיים המורכבים.

16. כאשר המנפיק מיישם את ההגדרות בסעיף 11 כדי לקבוע אם מכשיר פיננסי הוא מכשיר הוני ולא התחייבות פיננסית, המכשיר הוא מכשיר הוני, אם ורק אם שני התנאים, א' ו-ב' להלן, מתקיימים:

א. המכשיר אינו כולל מחויבות חוזית:

(1) למסור לישות אחרת מזומן או נכס פיננסי אחר, או,

(2) להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם ישות אחרת בתנאים פוטנציאליים נחותים למנפיק.

ב. אם המכשיר יסולק או עשוי להיות מסולק במכשיריה ההוניים של הישות, הוא:

⁴ אם אחד או יותר מהמכשירים הפיננסיים המרכיבים את החבילה נסחרים בשוק פעיל, מחירים בשוק מהווה אומדן אמין לשווים ההוגן. להגדרת שוק פעיל ראה תקן חשבונאות מספר 15, ירידת ערך נכסים.

(1) מכשיר לא נגזר, שאינו כולל מחויבות חוזית של המנפיק למסור מספר משתנה של מכשירי הונויים, או

(2) נגזר אשר יסולק רק על ידי החלפת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר בתמורה למספר קבוע של מכשירים הונויים של המנפיק. לצורך כך, המכשירים הונויים של המנפיק אינם כוללים מכשירים, אשר הם כשלעצמם חוזים לקבלה עתידית או מסירה עתידית של מכשירים הונויים של המנפיק.

מחויבות חוזית, לרבות זו הנובעת ממכשיר פיננסי נגזר, אשר כרוכה או עשויה להיות כרוכה בקבלה עתידית או מסירה עתידית של מכשירים הונויים של המנפיק, אבל אינה מקיימת את תנאים א' ובי' דלעיל, אינה מכשיר הוני.

מכשירים שאינם כוללים מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר (סעיף 16א))

17. מאפיין קריטי (Critical Feature) המבדיל בין התחייבות פיננסית לבין מכשיר הוני הוא קיומה של מחויבות חוזית של צד אחד למכשיר הפיננסי (המנפיק), למסור לצד האחר (המחזיק) מזומן או נכס פיננסי אחר או להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם המחזיק בתנאים פוטנציאליים נחותים למנפיק. למרות שמחזיק במכשיר הוני עשוי להיות זכאי לקבל חלק יחסי מדיבידנדים או מחלוקות הוניות אחרות, למנפיק אין מחויבות חוזית לבצע חלוקות אלו, היות והוא אינו יכול להידרש למסור מזומן או נכס פיננסי אחר לצד השני (המחזיק).

18. מהותו של מכשיר פיננסי ולא צורתו המשפטית היא שקובעת את סיווגו במאזן הישות. אמנם, בדרך כלל, קיים מתאם בין מהות לבין צורה משפטית, אך לא תמיד. מכשירים פיננסיים מסוימים לובשים צורה משפטית של הון עצמי, אך במהותם הם התחייבויות, ומכשירים פיננסיים אחרים עשויים לשלב מאפיינים המיוחסים למכשירים הונויים, ומאפיינים המיוחסים להתחייבויות פיננסיות. לדוגמה:

א. מניית בכורה הכוללת חובת פדיון של המנפיק בסכום קבוע או ניתן לקביעה במועד עתידי קבוע, או ניתן לקביעה, או שמקנה למחזיק זכות לדרוש מהמנפיק לפדות את המכשיר במועד

מוגדר, או לאחר מועד מוגדר, תמורת סכום קבוע, או ניתן לקביעה, היא התחייבות פיננסית.

ב. מכשיר פיננסי המקנה למחזיק את הזכות למכור אותו חזרה למנפיק תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר (מכשיר הכולל זכות מכר), הוא התחייבות פיננסית. כך הדבר גם אם סכום המזומן או הנכסים הפיננסיים האחרים נקבע בהתבסס על מדד או פריט אחר שהוא בעל פוטנציאל לעלות או לרדת, או כאשר הצורה המשפטית של מכשיר הכולל זכות מכר מקנה למחזיק זכות שייר בנכסי המנפיק. קיום הזכות של המחזיק למכור חזרה את המכשיר למנפיק תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר, משמעותה שהמכשיר הוא מכשיר הכולל זכות מכר ומקיים את הגדרת התחייבות פיננסית. לדוגמה, קרנות נאמנות פתוחות, שותפויות או אגודות שיתופיות יכולים להעניק למחזיקי יחידות ההשתתפות או לחברים בהם זכות (right) לפדות את זכויותיהם (interests) במנפיק בכל עת בסכום השווה לחלקם היחסי בשווי נכסי המנפיק. עם זאת, סיווג כהתחייבות פיננסית אינו שולל את השימוש בכינוי "ערך נכסים נטו מתייחס לבעלי היחידות" ו-"שינוי בערך הנכסים נטו המתייחס לבעלי היחידות" בדוחות הכספיים של ישות שאין לה הון (Equity Capital) (כגון: קרנות נאמנות) או מתן גילוי נוסף בכדי להראות את סך הרכב זכויות החברים, הכוללים גם פריטים כגון קרנות ועודפים, המקיימים את הגדרת הון עצמי ומכשירים הכוללים זכות מכר, אשר לא מקיימים את הגדרת ההון העצמי.

19. כאשר לישות אין זכות בלתי מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר לסילוק מחויבות חוזית, המחויבות מקיימת את הגדרת התחייבות פיננסית. לדוגמה:

א. מגבלה על יכולת הישות לעמוד במחויבות חוזית, כגון העדר נגישות למטבע זר או צורך בהשגת אישור לתשלום מרשות רגולטורית, אינה שוללת את המחויבות החוזית של הישות או את הזכות החוזית של המחזיק על פי תנאי המכשיר.

ב. מחויבות חוזית, אשר מותנית בכך שהצד השני לחוזה יממש את זכות הפדיון הנתונה לו, היא התחייבות פיננסית, היות ולישות אין זכות בלתי מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר.

20. מכשיר פיננסי אשר אינו יוצר (Establish) במפורש מחויבות חוזית למסירת מזומן או נכס פיננסי אחר, עשוי ליצור מחויבות באופן עקיף באמצעות תנאיו. לדוגמה:

א. ⁵ מכשיר פיננסי עשוי לכלול מחויבות לא פיננסית אשר חייבת להיות מסולקת אם, ורק אם, הישות כשלה בביצוע (Fails To Make) חלוקות או בפדיון המכשיר. אם הישות יכולה להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר, רק על ידי סילוק המחויבות הלא פיננסית, המכשיר הפיננסי הוא התחייבות פיננסית.

ב. מכשיר פיננסי הוא התחייבות פיננסית אם על פי תנאיו נדרשת הישות בעת הסילוק למסור אחד מהשניים:

(1) מזומן או נכס פיננסי אחר, או

(2) את מניותיה בשווי אשר נקבע כך שיעלה באופן משמעותי על המזומן או שווי הנכס הפיננסי האחר.

למרות שלישות אין מחויבות חוזית מפורשת למסור מזומן או נכס פיננסי אחר, עלות אפשרות הסילוק במניות גורמת לכך שהישות תסלק את המכשיר במזומן. בכל מקרה, למחזיק הובטחה למעשה קבלת סכום, אשר שווה לפחות לאפשרות הסילוק במזומן (ראה סעיף 21).

סילוק במכשיריה ההוניים של הישות (סעיף 16(ב))

21. חוזה אינו מכשיר הוני רק מכיוון שתוצאתו עשויה להיות קבלה או מסירה של מכשיריה ההוניים של הישות. לישות עשויה להיות זכות חוזית או מחויבות חוזית לקבל או למסור מספר משתנה של מניותיה או מכשירים הוניים אחרים שלה, כך שהשווי ההוגן של המכשירים ההוניים של הישות שיתקבלו או שימסרו יהיה שווה לסכום הזכות החוזית או המחויבות החוזית. זכות חוזית או מחויבות חוזית כאמור עשויה להיות בסכום קבוע או בסכום הנתון, בחלקו או במלואו, לתנודות בתגובה לשינויים בגורם

⁵ כגון התחייבות פיננסית אשר לפי תנאיה באם הישות לא תעמוד בפירעונות שנקבעו, סילוק המחויבות יהיה כמימוש נכס לא פיננסי אשר הועמד כבטוחה (ללא זכות חזרה ללווה - Non recourse).

משתנה, שאינו מחיר השוק של מכשיריה ההוניים של הישות (לדוגמה, שיעור ריבית, מחיר סחורה או מחיר מכשיר פיננסי). להלן שתי דוגמאות: (1) חוזה למסירת מספר מכשירים הוניים של הישות עצמה, כך שערכם יהיה שווה ל-100 אלף ש"ח, (2) חוזה למסירת מספר מכשירים הוניים של הישות עצמה, כך שערכם יהיה שווה ל-100 אונקיות זהב. חוזה כאמור הוא התחייבות פיננסית של הישות, אף על פי שהישות חייבת או יכולה לסלק אותו בדרך של מסירת מכשיריה ההוניים. חוזה כאמור אינו מכשיר הוני, מאחר והישות משתמשת במספר משתנה של מכשיריה ההוניים כאמצעי לסילוק החוזה. לפיכך, החוזה אינו מעיד על זכות שייר בנכסי הישות לאחר חיסור כל התחייבויותיה.

22. חוזה אשר יסולק על ידי הישות בדרך של מסירה (או קבלה) של מספר קבוע של מכשיריה ההוניים של הישות בתמורה לסכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר הוא מכשיר הוני. לדוגמה, אופציה שהונפקה על מניה, אשר מעניקה לצד שכנגד את הזכות לקנות מספר קבוע של מניות הישות במחיר קבוע או בתמורה לסך ערך נקוב קבוע של אגרת חוב, היא מכשיר הוני. שינויים בשווי ההוגן של חוזה, הנובעים משינויים בשערי ריבית השוק, אשר אינם משפיעים על סך המזומן או הנכסים הפיננסיים האחרים שישולמו או יתקבלו, או על מספר המכשירים ההוניים שיתקבלו או ימסרו, בעת סילוק החוזה, אינם שוללים את סיווג החוזה כמכשיר הוני. כל תמורה שהתקבלה (כגון הפרמיה שהתקבלה עבור אופציה שנכתבה או עבור כתב אופציה (warrant) על מניות הישות עצמה) תתווסף ישירות להון העצמי. כל תמורה ששולמה (כגון פרמיה ששולמה עבור אופציה שנרכשה) תופחת ישירות מההון העצמי. שינויים בשווי ההוגן של מכשיר הוני לא יוכרו בדוחות הכספיים.

23. חוזה הכולל מחויבות של ישות לרכוש את מכשיריה ההוניים תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר יוצר התחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון (redemption amount) (לדוגמה, בגובה הערך הנוכחי של מחיר הרכישה העתידית חזרה, מחיר המימוש של אופציה או סכום פדיון אחר). האמור לעיל תקף גם אם החוזה עצמו הוא מכשיר הוני. דוגמה לכך היא מחויבות של ישות הנובעת מחוזה אקדמה לרכישת מכשיריה ההוניים תמורת מזומן. כאשר ההתחייבות הפיננסית מוכרת לראשונה בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, השווי ההוגן שלה (הערך הנוכחי של סכום הפדיון) יסווג מחדש מההון העצמי. לאחר מכן,

ההתחייבות הפיננסית תימדד בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39. אם החוזה פוקע ללא מסירה, הערך בספרים של ההתחייבות הפיננסית מסווג מחדש להון העצמי. המחויבות החוזית של ישות לרכוש את מכשיריה ההוניים יוצרת התחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון, גם אם המחויבות לרכישה מותנית בכך שהצד שכנגד יממש את זכות הפדיון שלו (לדוגמה, אופציית מכר שנכתבה, אשר מעניקה לצד שכנגד את הזכות למכור לישות את מכשיריה ההוניים של הישות במחיר קבוע).

24. חוזה אשר יסולק על ידי הישות בדרך של מסירה או קבלה של מספר קבוע של מכשיריה ההוניים בתמורה לסכום משתנה של מזומן או נכס פיננסי אחר, הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. דוגמה לכך הוא חוזה לפיו הישות תמסור 100 יחידות ממכשיריה ההוניים בתמורה לסכום מזומן, אשר יחושב כך שיהיה שווה לערך של 100 אונקיות זהב.

הוראות סילוק מותנה

25. מכשיר פיננסי עשוי לדרוש מהישות למסור מזומן או נכס פיננסי אחר, או לחילופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית, במקרה של התרחשות או אי-התרחשות של אירועים עתידיים לא-ודאיים (או בעת התבהרות נסיבות לא-ודאיות), שהם מעבר לשליטה הן של המנפיק והן של המחזיק במכשיר, כגון שינוי במדד מניות, מדד מחירים לצרכן, שיעור ריבית או דרישות מס, או הכנסה עתידית של המנפיק, רווח נקי שלו או יחס החוב להון העצמי שלו. למנפיק של מכשיר מסוג זה לא מוקנית הזכות הבלתי-מותנית להימנע ממסירת מזומן או נכס פיננסי אחר, (או לחילופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית). לפיכך, זוהי התחייבות פיננסית של המנפיק, אלא אם:

א. התממשות החלק של הוראת הסילוק המותנה, אשר עשוי לדרוש סילוק במזומן או בנכס פיננסי אחר (או לחילופין לסלק אותו בדרך כזו שהמכשיר יהווה התחייבות פיננסית), אינה מציאותית (genuine), או

ב. המנפיק יכול להידרש לסלק את המחויבות במזומן או בנכס פיננסי אחר (או לחילופין לסלק אותו בדרך כזו שתיווצר

התחייבות פיננסית), רק במקרה של חיסול (liquidation) עסקי המנפיק.

לדוגמה, מניות שהמחזיק בהן יכול לפדות אותן אם הרווחים של החברה יפלו מרמה מסוימת. מניות אלו מהוות התחייבות פיננסית ולא מכשיר הוני, אלא אם אחד משני התנאים לעיל מתקיים.

אפשרויות סילוק

26. כאשר מכשיר פיננסי נגזר נותן בידי אחד הצדדים את הבחירה באשר לאופן הסילוק (למשל, המנפיק או המחזיק יכולים לבחור בין סילוק נטו במזומן לבין החלפת מניות תמורת מזומן), זהו נכס פיננסי או התחייבות פיננסית, אלא אם התוצאה של כל אחת מחלופות הסילוק היא שהמכשיר הוא מכשיר הוני.

27. דוגמה למכשיר פיננסי נגזר, הכולל אפשרות סילוק, והמהווה התחייבות פיננסית, היא אופציה למניה, לפיה המנפיק יכול לבחור בין סילוק נטו במזומן לבין החלפת מניותיו תמורת מזומן. באופן דומה, חוזים מסוימים לרכוש או למכור פריט לא פיננסי כנגד מכשיריה ההוניים של הישות, מצויים בתחולת התקן, מאחר והם ניתנים לסילוק על ידי מסירת פריט לא פיננסי או נטו במזומן או במכשיר פיננסי אחר (ראה סעיפים 8-10). חוזים אלו הם נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות, ולא מכשירים הוניים.

מכשירים פיננסיים מורכבים (ראה גם סעיפים 30א-35 ודוגמאות להמחשה 9-12)

28. המנפיק של מכשיר פיננסי לא נגזר נדרש לבחון את תנאי המכשיר הפיננסי, על מנת לקבוע אם הוא כולל גם רכיב התחייבות וגם רכיב הוני. רכיבים אלו יסווגו בנפרד כהתחייבויות פיננסיות, נכסים פיננסיים או מכשירים הוניים, בהתאם לאמור בסעיף 15.

29. ישות תכיר בנפרד ברכיבים של מכשיר פיננסי, אשר (א) יוצר התחייבות פיננסית של הישות, וכן (ב) מעניק למחזיק במכשיר זכות להמירו במכשיר הוני של הישות. לדוגמה, אגרת חוב או מכשיר דומה, הניתנים להמרה על ידי המחזיק למספר קבוע של מניות רגילות של הישות, הוא מכשיר פיננסי מורכב. מנקודת מבטה של הישות, מכשיר כאמור כולל שני רכיבים: התחייבות פיננסית (הסדר חוזי למסירת מזומן או נכס פיננסי אחר) ומכשיר

הוני (אופציית רכש המעניקה למחזיק בה את הזכות, לפרק זמן מוגדר, להמיר את המכשיר למספר קבוע של מניות רגילות של הישות). התוצאה הכלכלית של הנפקת מכשיר כזה זהה למעשה להנפקה בו-זמנית של מכשיר חוב המאפשר סילוק מוקדם וכתבי אופציה (warrants) לרכישת מניות רגילות, או להנפקת מכשיר חוב עם כתבי אופציה (warrants), הניתנים להפרדה (detachable), לרכישת מניות המנפיק. בהתאם לכך, בכל המקרים, הישות מציגה את רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני בנפרד במאזנה.

30. אין לשנות את הסיווג של רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני של מכשיר המיר כתוצאה משינוי בסבירות המימוש של אופציית ההמרה, אפילו כאשר נראה שמימוש האופציה נהיה כדאי מבחינה כלכלית למחזיקים מסוימים. מחזיקים עשויים שלא לנהוג בהתאם לציפיות מהם, מכיוון, לדוגמה, שהשלכות המס כתוצאה מההמרה עשויות להיות שונות למחזיקים שונים. יתר על כן, סבירות ההמרה תשתנה מזמן לזמן. המחויבות החוזית של הישות לביצוע תשלומים עתידיים נשארת בתוקף עד לחיסולה (extinguished) בדרך של המרה, פדיון המכשיר או עסקה אחרת כלשהי.

31. תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 דן במדידת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות. מכשירים הוניים הם מכשירים המעידים על זכות שייר בנכסי הישות לאחר חיסור כל התחייבויותיה. לפיכך, לרכיב ההוני של מכשיר פיננסי מורכב, ייחס הסכום השירוי לאחר הפחתת הסכום שנקבע בנפרד עבור רכיב ההתחייבות, משוויו ההוגן של המכשיר בכללותו. הערך של מאפיינים נגזרים כלשהם (כגון, אופציית רכש), המשובצים במכשיר פיננסי מורכב, מלבד הרכיב ההוני (כגון אופציית המרה להון equity conversion option) ייכלל ברכיב ההתחייבות. סך הערכים בספרים המיוחסים לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני בעת ההכרה הראשונית שווה תמיד לשווי ההוגן של המכשיר בכללותו. לא נוצר רווח או הפסד בשל ההכרה הראשונית הנפרדת של רכיבי המכשיר.

32. בהתאם לגישה המתוארת בסעיף 31, המנפיק של אגרת חוב המירה למניות רגילות קובע תחילה את הערך בספרים של רכיב ההתחייבות על ידי מדידת השווי ההוגן של התחייבות דומה (לרבות מאפייני נגזרים לא-הוניים משובצים), שאין לה רכיב הוני. הערך בספרים של המכשיר ההוני, המיוצג על ידי הזכות להמרת המכשיר למניות רגילות, נקבע לאחר מכן על ידי חיסור השווי

ההוגן של ההתחייבות הפיננסית מהשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי המורכב בכללותו.

מניות אוצר (ראה גם סעיף א36)

33. אם ישות רוכשת חזרה את מכשיריה ההוניים, מכשירים אלו ('מניות אוצר') יופחתו מההון העצמי. לא יוכר רווח או הפסד בעקבות הרכישה, המכירה, ההנפקה או הביטול של המכשירים ההוניים של הישות עצמה ברווח או בהפסד. מניות אוצר אלו עשויות להיות מוחזקות על ידי הישות או על ידי ישויות אחרות בקבוצה המאוחדת. תמורה ששולמה או שהתקבלה תוכר ישירות בהון העצמי כמרכיב נפרד עד לפקיעת מכשירים אלו.

34. יינתן גילוי נפרד בגוף המאזן או בביאורים לסכום מניות האוצר, המוחזקות על ידי הישות או ישויות אחרות בקבוצה המאוחדת. בהתאם לגילוי דעת 29, צדדים קשורים, ישות תיתן גילוי אם היא רוכשת חזרה את מכשיריה ההוניים מצדדים קשורים.

ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים (ראה גם סעיף א37)

35. ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים הקשורים למכשיר פיננסי, או לרכיב, המהווה התחייבות פיננסית, יוכרו ברווח או בהפסד כהוצאה או כהכנסה. חלוקות (distributions) למחזיקים במכשיר הוני יחויבו על ידי הישות ישירות להון העצמי, בניכוי כל הטבת מס קשורה. עלויות עסקה בגין עסקה הונית, פרט לעלויות הנפקה של מכשיר הוני שניתן לייחסן במישרין לרכישת עסק (המטופלת בהתאם לתקן חשבונאות הדן בצירופי עסקים), יופחתו מההון העצמי, בניכוי כל הטבת מס קשורה.

36. הסיווג של מכשיר פיננסי כהתחייבות פיננסית או כמכשיר הוני קובע אם ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים, הקשורים למכשיר האמור, מוכרים כהכנסה או כהוצאה ברווח או בהפסד. כך, תשלומי דיבידנד בגין מניות, שהוכרו במלואן כהתחייבויות, מוכרים כהוצאה באותו אופן כמו ריבית על אגרת חוב. באופן דומה, רווחים והפסדים המתייחסים לפדיונות או למיחזורים (refinancing) של התחייבויות פיננסיות מוכרים ברווח או בהפסד, בעוד שפדיונות או מיחזורים של מכשירים הוניים מוכרים כשינויים בהון העצמי. שינויים בשווי ההוגן של מכשיר הוני אינם מוכרים בדוחות הכספיים.

37. באופן רגיל, לישות מתהוות עלויות שונות בהנפקה או ברכישה של מכשיריה ההוניים. עלויות אלו עשויות לכלול רישום ועמלות רגולטוריות אחרות, סכומים המשולמים ליועצים משפטיים, יועצים חשבונאיים ויועצים מקצועיים אחרים, עלויות הדפסה ומס בולים. עלויות עסקה בגין עסקה הונית (בניכוי כל הטבת מס קשורה) מטופלות כהפחתה מההון העצמי במידה והן עלויות תוספתיות, שניתן לייחסן במישרין לעסקה ההונית, ולולא הייתה העסקה מתבצעת ניתן היה להימנע מהן. עלויות בגין עסקה הונית שלא התבצעה מוכרות כהוצאה. עלויות עסקה בגין התחייבות פיננסית מופחתות מההתחייבות הפיננסית ומובאות בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי.
38. עלויות עסקה, הקשורות להנפקה של מכשיר פיננסי מורכב, מוקצות לרכיב ההוני ולרכיב ההתחייבות שלו באופן יחסי להקצאת התקבולים. עלויות עסקה, הקשורות במשותף ליותר מעסקה אחת (לדוגמה, עלויות של הצעה בו-זמנית של מניות מסוימות ורישום למסחר של מניות אחרות), מוקצות לאותן עסקאות תוך שימוש בבסיס הקצאה הגיוני ועקבי עם עסקאות דומות.
39. לסכום עלויות העסקה, שטופל כהפחתה מההון העצמי במהלך התקופה, יינתן גילוי נפרד. כמו כן, בהתאם לתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה, נדרש גילוי לסכום הקשור של מסים על ההכנסה, שהוכר ישירות בהון העצמי.
40. ניתן להציג בדוח רווח והפסד דיבידנדים שסווגו כהוצאה יחד עם ריבית על התחייבויות אחרות או כפריט נפרד. נוסף לדרישות הגילוי של תקן זה, גילוי של הריבית והדיבידנדים כפוף לדרישות של תקני חשבונאות אחרים. בנסיבות מסוימות, מפאת הבדלים בין ריבית לבין דיבידנדים ביחס לעניינים כגון התרתם בניכוי לצורכי מס, רצוי יהיה לתת להם גילוי נפרד בדוח רווח והפסד. גילויים באשר להשפעות המס ניתנים בהתאם לתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה.
41. רווחים והפסדים הקשורים לשינויים בערך בספרים של התחייבות פיננסית מוכרים ברווח או בהפסד כהוצאה או כהכנסה, גם כאשר הם קשורים למכשיר, הכולל זכות שייר בנכסי הישות תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר (ראה סעיף 18(ב)). בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, הישות מציגה בנפרד רווח או הפסד כלשהו,

הנובע ממדידה מחדש של מכשיר כזה בדוח רווח והפסד, במקרים בהם הדבר רלוונטי להסבר הביצועים של הישות.

קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית (ראה גם סעיפים א38 ו-א39)

42. נכס פיננסי והתחייבות פיננסית יקוזזו והסכום נטו יוצג במאזן אם, ורק אם, לישות:

א. קיימת בהווה (currently) זכות משפטית ניתנת לאכיפה לקזז את הסכומים שהוכרו, וכן,

ב. כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית.

בטיפול החשבונאי בהעברת נכס פיננסי, שאינו כשיר לגריעה, הישות לא תקזז את הנכס המועבר וההתחייבות המתייחסת (ראה סעיף 36 לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39).

43. תקן זה דורש הצגה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות על בסיס נטו, כאשר הצגה זו משקפת את תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים של הישות מסילוק שני מכשירים פיננסיים נפרדים או יותר. כאשר לישות יש את הזכות לקבל או לשלם סכום אחד נטו והיא מתכוונת לעשות זאת, יש לה, למעשה, רק נכס פיננסי אחד או התחייבות פיננסית אחת. בנסיבות אחרות, נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מוצגים בנפרד האחד מהשני באופן עקבי עם מאפייניהם כמשאבים או כמחויבויות של הישות.

44. קיצוץ נכס פיננסי שהוכר והתחייבות פיננסית שהוכרה והצגה של הסכום נטו שונה מגריעת נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. בעוד שקיצוץ אינו גורם להכרה ברווח או בהפסד, גריעת מכשיר פיננסי אינה מתבטאת רק בהסרתו מהמאזן של הפריט, שהוכר קודם לכן, אלא אף עשויה להתבטא בהכרה ברווח או בהפסד.

45. זכות קיצוץ היא זכותו המשפטית של החייב, לפי חוזה או בדרך אחרת, לסלק או לבטל (eliminate) באופן אחר, את מלוא הסכום, או חלקו, המגיע לזכאי על ידי העמדת סכום המגיע מהזכאי כנגד אותו סכום. בנסיבות בלתי רגילות, לחייב עשויה להיות זכות משפטית להעמיד סכום המגיע לו מצד שלישי כנגד הסכום המגיע

לזכאי, בתנאי שבין שלושת הצדדים יש הסכם, המבסס בבירור את זכות החייב לקיזוז. מאחר וזכות הקיזוז היא זכות משפטית, התנאים התומכים בזכות עשויים להשתנות בין תחום שיפוט אחד למשנהו ויש להתחשב בחוקים, החלים על היחסים בין הצדדים.

46. קיומה של זכות, הניתנת לאכיפה, לקיזוז נכס פיננסי והתחייבות פיננסית משפיעה על הזכויות והמחויבויות, המתחייבות לנכס הפיננסי ולהתחייבות הפיננסית ועשויה להשפיע על חשיפת הישות לסיכונים אשראי ונזילות. עם זאת, קיום הזכות, כשלעצמה, אינו מהווה בסיס מספיק לקיזוז. בהעדר כוונה למימוש הזכות או לסילוק בו-זמני, הסכום והעיתוי של תזרימי המזומנים העתידיים של הישות לא יושפעו. כאשר ישות מתכוונת לממש את הזכות או לסלק בו-זמנית, הצגת הנכס וההתחייבות על בסיס נטו משקפת באופן נאות יותר את הסכומים והעיתוי של תזרימי המזומנים העתידיים הצפויים, כמו גם את הסיכונים שתזרימי מזומנים אלה חשופים אליהם. כוונה של צד אחד או שני הצדדים לסלק על בסיס נטו, ללא הזכות המשפטית לעשות כן, אינה מספיקה להצדיק קיזוז, מאחר והזכויות והמחויבויות, המיוחסות לנכס הפיננסי הבודד וההתחייבות הפיננסית הבודדת, נותרות ללא שינוי.

47. כוונת של ישות ביחס לסילוק נכסים מסוימים והתחייבויות מסוימות עשויות להיות מושפעות מדפוסי פעילותה (practices) העסקית הרגילה, מהדרישות של השווקים הפיננסיים ומנסיבות אחרות העשויות להגביל את יכולתה לסלק על בסיס נטו או בו-זמנית. כאשר לישות יש זכות קיזוז, אך היא אינה מתכוונת לסלק על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו-זמנית, יינתן גילוי להשפעת הזכות על חשיפת הישות לסיכון אשראי, בהתאם לסעיף 76.

48. סילוק בו-זמני של שני מכשירים פיננסיים עשוי להתרחש, לדוגמה, דרך פעולתה של מסלקה בשוק פיננסי מוסדר או החלפה ישירה בין הצדדים (face to face). בנסיבות אלה, תזרימי המזומנים הם, למעשה, שקולים לסכום אחד נטו ואין חשיפה לסיכון אשראי או לסיכון נזילות. בנסיבות אחרות, ישות עשויה לסלק שני מכשירים על ידי קבלה ותשלום של סכומים נפרדים, ובכך להיחשף לסיכון אשראי בסכום המלא של הנכס או לסיכון נזילות בסכום המלא של ההתחייבות. חשיפות כאלו לסיכונים עשויות להיות משמעותיות גם אם הן לזמן קצר יחסית. לפיכך, מימוש נכס פיננסי וסילוק התחייבות פיננסית יחשבו כמימוש וסילוק בו-זמנית, רק כאשר העסקאות מתרחשות באותו הרגע.

49. התנאים המפורטים בסעיף 42 אינם מתקיימים, בדרך כלל, והקיזוז, לרוב, אינו נאות כאשר:

א. נעשה שימוש במספר מכשירים פיננסיים כחיקוי למאפיינים של מכשיר פיננסי בודד ("מכשיר סינתטי"),

ב. נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות נובעים ממכשירים פיננסיים בעלי אותה חשיפה עיקרית לסיכון (לדוגמה, נכסים והתחייבויות בתיק של חוזי אקדמה או מכשירים נגזרים אחרים), אך מעורבים בהם צדדים נגדיים שונים,

ג. נכסים פיננסיים או אחרים המשועבדים כבטוחה כנגד התחייבויות פיננסיות ללא זכות חזרה (non recourse),

ד. נכסים פיננסיים, המופקדים בנאמנות על ידי חייב לשם עמידה במחויבות, מבלי שנכסים אלה יתקבלו על ידי הזכאי לסילוק המחויבות (לדוגמה, פיקדון אצל נאמן אשר ישמש לפירעון קרן חוב), או,

ה. מחויבויות, שהתהוו כתוצאה מאירועים הגורמים להפסדים, צפויות להשבה מצד שלישי מכוח תביעה שהוגשה על סמך חוזה ביטוח.

50. ישות המתקשרת במספר עסקאות במכשירים פיננסיים עם צד נגדי אחד עשויה להתקשר ב-"הסדר אב להתחשבנות נטו" (master netting arrangement) עם אותו צד נגדי. הסדר כזה קובע סילוק נטו בסכום אחד של כל המכשירים הפיננסיים שבתחולת ההסדר, במקרה של אי קיום התנאים או סיומו של חוזה כלשהו. בהסדרים אלה משתמשים, בדרך כלל, מוסדות פיננסיים כדי לספק הגנה כנגד הפסד, במקרה של פשיטת רגל או בנסיבות אחרות, שתוצאתן היא כי הצד שכנגד לא יהיה מסוגל לעמוד במחויבויותיו. הסדר אב להתחשבנות נטו יוצר, בדרך כלל, זכות קיזוז הניתנת לאכיפה ומשפיע על המימוש או הסילוק של נכסים פיננסיים בודדים והתחייבויות פיננסיות בודדות רק בעקבות אירוע מוגדר של אי קיום התנאים או בנסיבות אחרות, שאינן צפויות להתעורר במהלך עסקים רגיל. הסדר אב להתחשבנות נטו אינו מספק בסיס לקיזוז, אלא אם מתקיימים שני הקריטריונים של סעיף 42. כאשר נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות הכפופים להסדר אב להתחשבנות

נטו אינם מקוזזים, יינתן גילוי להשפעת ההסדר על חשיפת הישות לסיכון אשראי, בהתאם לסעיף 76.

גילוי

51. מטרת הגילויים הנדרשים על ידי תקן זה היא לספק מידע שיגביר את הבנת חשיבותם של מכשירים פיננסיים למצב הכספי של ישות, לביצועיה ולתזרימי המזומנים שלה ושיסייע בהערכת הסכומים, העיתוי והוודאות של תזרימי מזומנים עתידיים, המיוחסים למכשירים אלה.

52. עסקאות במכשירים פיננסיים עשויות לגרום לכך שישות תיטול על עצמה או תעביר לצד אחר, אחד או יותר, מהסיכונים הפיננסיים המתוארים להלן. הגילויים הנדרשים מספקים מידע על מנת לסייע למשתמשים בדוחות כספיים בהערכת היקף הסיכון הקשור למכשירים פיננסיים.

א. סיכון שוק (Market risk) - כולל שלושה סוגי סיכון:

(1) סיכון מטבע (Currency risk) - הסיכון של תנודות בשווי של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים בשערי החליפין של מטבע חוץ.

(2) סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית (Fair value interest rate risk) - הסיכון של תנודות בשווי של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית שוק.

(3) סיכון מחיר (Price risk) - הסיכון של תנודות בשווי של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים במחירי שוק, בין אם שינויים אלה הם תוצאה של גורמים ספציפיים למכשיר הבודד או למנפיקו או בין אם שינויים אלה הם תוצאה של גורמים המשפיעים על כל המכשירים הנסחרים בשוק.

"סיכון שוק" מגלם לא רק את הפוטנציאל להפסד, אלא גם את הפוטנציאל לרווח.

ב. סיכון אשראי (Credit risk) - הסיכון שצד אחד למכשיר פיננסי לא יעמוד בביצוע המחויבות ויגרום לצד האחר הפסד כספי.

ג. סיכון נוזילות (Liquidity risk) - הסיכון שישות תתקל בקשיים בהשגת מימון כדי לעמוד במחויבויות, המתייחסות למכשירים פיננסיים. סיכון נוזילות עלול גם להתהוות כתוצאה מחוסר יכולת למכור במהירות נכס פיננסי בתמורה קרובה לשווי ההוגן.

ד. סיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית (Cash flow interest rate risk) - הסיכון של תנודות בסכום תזרימי המזומנים העתידיים של מכשיר פיננסי, כתוצאה משינויים בשיעורי ריבית שוק. לדוגמה, במקרה של מכשיר חוב, הנושא ריבית בשיעור משתנה, התוצאה של תנודות כאלה היא שינוי בשיעור הריבית האפקטיבי של המכשיר הפיננסי, בדרך כלל, ללא שינוי מקביל בשווי ההוגן.

תבנית, מיקום וקבוצות של נכסים פיננסיים

53. תקן זה אינו קובע את תבנית המידע שיש לתת לו גילוי או את מיקומו בדוחות הכספיים. אם המידע הנדרש מוצג בדוחות הכספיים, אין צורך לחזור עליו בביאורים לדוחות הכספיים. גילויים עשויים לכלול שילוב של תיאורים מילוליים ונתונים כמותיים, בהתאם למהות המכשירים וחשיבותם היחסית לישות.

54. קביעת רמת הפירוט שיש לתת לה גילוי אודות מכשירים פיננסיים מסוימים דורשת הפעלת שיקול דעת, המביא בחשבון את החשיבות היחסית של מכשירים אלה. יש צורך להגיע לאיזון בין העמסת הדוחות הכספיים בפירוט יתר, שעלול לא לסייע למשתמשים בדוחות הכספיים, לבין טשטוש מידע חשוב כתוצאה מקיבוץ יתר. לדוגמה, כאשר ישות היא צד למספר גדול של מכשירים פיננסיים בעלי מאפיינים דומים ושום חוזה יחיד אינו מהותי כשלעצמו, מידע מרוכז לפי קבוצות של מכשירים יהיה נאות. מצד שני, מידע אודות מכשיר בודד עשוי להיות חשוב כאשר הוא מהווה, לדוגמה, רכיב מהותי במבנה ההון של ישות.

55. הנהלת הישות מקבצת מכשירים פיננסיים לקבוצות, ההולמות את מהות המידע שניתן לו גילוי, בהביאה בחשבון נושאים כגון מאפייני המכשירים ובסיס המדידה שיושם. באופן כללי, החלוקה לקבוצות מתבצעת תוך הבחנה בין פריטים, הנמדדים בעלות או עלות מופחתת לבין פריטים, הנמדדים בשווי הוגן. יש לתת מידע

מספיק על מנת לאפשר התאמה ליתרות (line items) הרלוונטיות במאזן. כאשר ישות היא צד למכשירים פיננסיים שלא בתחולת תקן זה, מכשירים אלה מהווים קבוצה או קבוצות של נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות, המופרדות מאלו שבתחולת התקן. גילוי בדבר מכשירים פיננסיים אלה מטופל בתקנים חשבונאיים אחרים.

מדיניות ניהול סיכונים ופעילויות גידור

56. ישות תתאר את המטרות ומדיניות ניהול הסיכונים הפיננסיים שלה, לרבות מדיניות הגידור שלה לכל סוג עיקרי של עסקה חזויה, שלגביה נעשה שימוש בחשבונאות גידור.

57. בנוסף למתן מידע ספציפי לגבי יתרות ועסקאות מסוימות הקשורות למכשירים פיננסיים, הישות תספק דיון בעניין היקף השימוש במכשירים פיננסיים, הסיכונים המתיחסים אליהם והמטרות העסקיות שאותן הם משרתים. דיון אודות מדיניות ההנהלה ביחס לבקרת הסיכונים המתיחסים למכשירים פיננסיים תכלול התייחסות למדיניות בנושאים כגון גידור של חשיפות לסיכון, הימנעות מריכוזי סיכון מופרזים ודרישות לקבלת בטחונות על מנת לצמצם סיכון אשראי. דיון מסוג זה מספק נקודת מבט נוספת בעלת ערך, שאינה תלויה במכשירים הספציפיים המוחזקים או קיימים במחזור במועד מסוים.

58. בוטל.

59. בוטל.

תנאים ומדיניות חשבונאית

60. לכל קבוצה של נכס פיננסי, התחייבות פיננסית ומכשיר הוני, ישות תיתן גילוי בדבר:

א. מידע אודות ההיקף והמהות של המכשירים הפיננסיים, לרבות תנאים משמעותיים, העשויים להשפיע על הסכום, העיתוי והוודאות של תזרימי מזומנים עתידיים, וכן,

ב. המדיניות החשבונאית והשיטות שאומצו, לרבות הקריטריונים להכרה ובסיס המדידה שיושם.

61. **חלק מהגילוי בדבר המדיניות החשבונאית של ישות, ישות תיתן גילוי, לכל סוג של נכסים פיננסיים, אם הטיפול החשבונאי ברכישות ובמכירות של נכסים פיננסיים בדרך המקובלת (regular way) מתבסס על מועד העסקה (trade date) או על מועד הסילוק (ראה תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, סעיף 38).**
62. התנאים החוזיים של מכשיר פיננסי משפיעים על הסכום, העיתוי והוודאות של תקבולי מזומנים עתידיים ותשלומי מזומנים עתידיים בגין המכשיר. כאשר מכשירים פיננסיים הם משמעותיים, בנפרד או כקבוצה, למצבה הכספי של ישות או לתוצאות פעולותיה העתידיות, ניתן גילוי לתנאי המכשירים. אם אף מכשיר בודד אינו משמעותי כשלעצמו לתזרימי המזומנים העתידיים של הישות, המאפיינים החיוניים של המכשירים מתוארים לכל קבוצה מתאימה של מכשירים דומים.
63. כאשר מכשירים פיננסיים, המוחזקים או המונפקים על ידי ישות, בנפרד או כקבוצה, יוצרים חשיפה פוטנציאלית משמעותית לסיכונים, המתוארים בסעיף 52, ניתן גילוי לתנאים הבאים:
- א. סכום הקרן, הסכום הנקוב או סכום דומה אחר, אשר לגבי חלק מהמכשירים הנגזרים, כגון חוזי החלפת שיעורי ריבית, עשוי להיות הסכום (המכונה הסכום הרעיוני - amount notional) שעליו מבוססים תשלומים עתידיים,
 - ב. מועד הפירעון, הפקיעה או הביצוע,
 - ג. אופציות לפירעון מוקדם, המוחזקות על ידי אחד הצדדים למכשיר, לרבות התקופה או המועד שבהם האופציות ניתנות למימוש, מחיר המימוש או טווח מחירי המימוש,
 - ד. אופציות, המוחזקות על ידי אחד הצדדים למכשיר, להמרת המכשיר או להחלפתו במכשיר פיננסי אחר או בנכס אחר כלשהו או בהתחייבות אחרת כלשהי, לרבות התקופה או המועד שבהם האופציות ניתנות למימוש ויחס(ני) ההמרה או ההחלפה,

- ה. הסכום והעיתוי שנקבע לתקבולי מזומנים עתידיים או תשלומי מזומנים עתידיים של סכום הקרן של המכשיר, לרבות תשלומים לשיעורין או דרישות דומות,
- ו. שיעור נקוב או סכום ריבית, דיבידנד או תשואה תקופתית אחרת על הקרן ועיתוי התשלומים,
- ז. בטחונות שנתקבלו, במקרה של נכס פיננסי, או שניתנו, במקרה של התחייבות פיננסית,
- ח. מטבע שבו נדרש לבצע את התקבולים או התשלומים של המכשיר, במקרה בו תזרימי המזומנים שלו נקובים במטבע שאינו מטבע המדידה של הישות,
- ט. במקרה של מכשיר, הכולל אפשרות לביצוע החלפה, מידע כמתואר בסעיפי משנה (א) עד (ח) בגין המכשיר שיירכש בהחלפה, וכן,
- י. כל תנאי של המכשיר או אמת מידה פיננסית (covenant), שהפרתם תשנה באופן משמעותי תנאי כלשהו מהתנאים האחרים (לדוגמה, יחס מירבי של חוב להון עצמי שנקבע בתנאי אגרת חוב שהפרתו תגרום להעמדה מיידידת לפירעון של הסכום המלא של קרן אגרת החוב), לרבות שיעבוד שלילי.
64. כאשר ההצגה המאזנית של מכשיר פיננסי שונה מצורתו המשפטית של המכשיר, רצוי שהישות תכלול בביאורים לדוחות הכספיים הסבר בדבר מהות המכשיר.
65. שימושיות המידע אודות היקפם של מכשירים פיננסיים ומהותם גדלה כאשר המידע מבליט קשר כלשהו בין מכשירים בודדים, היכול להשפיע באופן משמעותי על הסכום, העיתוי או הוודאות של תזרימי המזומנים העתידיים של ישות. לדוגמה, יתכן וחשוב יהיה לתת גילוי ליחסי גידור, כמו אלה העשויים להתקיים כאשר ישות מחזיקה השקעה במניות, שבגינן רכשה אופציית מכר. המידה שבה חל שינוי בחשיפה לסיכון כתוצאה מהיחס בין הנכסים וההתחייבויות, עשויה להיות ברורה למשתמשים בדוחות כספיים מתוך מידע מהסוג המתואר בסעיף 63, אך בנסיבות מסוימות יש צורך בגילוי נוסף.

66. בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, ישות מספקת גילוי לכל מדיניות חשבונאית משמעותית, לרבות העקרונות הכלליים שאומצו ושיטת היישום של עקרונות אלה לגבי עסקאות, אירועים ומצבים אחרים, הקיימים בעסקי הישות. במקרה של מכשירים פיננסיים, גילוי כזה כולל:

א. הקריטריונים שיושמו בקביעת מועד ההכרה בנכס פיננסי או בהתחייבות פיננסית ובמועד גריעתם,

ב. בסיס המדידה שיושם לגבי נכסים פיננסיים ולגבי התחייבויות פיננסיות בעת ההכרה הראשונית ולאחר מכן, וכן

ג. הבסיס לפיו הכנסות והוצאות, הנובעות מנכסים פיננסיים ומהתחייבויות פיננסיות, מוכרות ונמדדות.

סיכון שיעור ריבית (סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית וסיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית)

67. לכל קבוצה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, ישות תיתן גילוי למידע אודות חשיפתה לסיכון שיעור ריבית, לרבות:

א. מועדי הפירעון או מועדי הקביעה מחדש של מחיר, כפי שנקבעו בחוזה, לפי המוקדם מבניהם.

ב. שיעורי ריבית אפקטיביים, אם רלוונטי.

68. ישות נותנת מידע, לגבי חשיפתה להשפעות של שינויים עתידיים ברמת שיעורי ריבית השוררת. לשינויים בשיעורי ריבית השוק יש השפעה ישירה על תזרימי המזומנים, כפי שנקבעו בחוזה, המתייחסים לחלק מהנכסים הפיננסיים וההתחייבויות הפיננסיות (סיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית) ועל השווי ההוגן של אחרים (סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית).

69. מידע אודות מועדי פירעון (או אודות מועדי הקביעה מחדש של מחיר, אם הם קודמים למועדי הפירעון) מצביע על פרק הזמן שבו שיעורי הריבית קבועים, ומידע אודות שיעורי הריבית האפקטיביים מצביע על הרמות בהן הם קבועים. גילוי של מידע זה

מספק למשתמשים בדוחות הכספיים בסיס להערכת סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית, שאליו הישות חשופה, ולפיכך את הפוטנציאל לרווח או להפסד. לגבי מכשירים שבהם נקבע מחיר מחדש לפי שיעור הריבית בשוק לפני מועד הפירעון, גילוי התקופה עד למועד הקרוב שבו ייקבע מחדש שיעור הריבית, חשוב יותר, לצורך זה, מגילוי התקופה עד למועד הפירעון.

70. על מנת להוסיף על המידע אודות מועדי הקביעה מחדש של מחיר ומועדי הפירעון, כפי שנקבעו בחוזה, ישות יכולה לבחור לתת גילוי למידע אודות מועדים צפויים לקביעה מחדש של המחיר או מועדי פירעון צפויים, אם מועדים אלה שונים משמעותית מהמועדים, כפי שנקבעו בחוזה. לדוגמה, מידע כזה עשוי להיות רלוונטי במיוחד כאשר ישות יכולה לחזות, במהימנות סבירה, את סכום הלוואות המשכנתא (mortgage loans) בשיעור ריבית קבוע, שיפרע טרם מועד הפירעון והישות משתמשת במידע זה כבסיס לניהול חשיפתה לסיכון שיעור ריבית. המידע הנוסף יכלול גילוי כי המידע מבוסס על ציפיות ההנהלה לגבי אירועים עתידיים והסבר של ההנחות שהונחו באשר למועדי הקביעה מחדש של המחיר או מועדי הפירעון וכיצד הנחות אלה שונות מהמועדים, כפי שנקבעו בחוזה.

71. ישות מציינת אלו מבין נכסיה הפיננסיים והתחייבויותיה הפיננסיות הם:

א. חשופים לסיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית, כגון נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות הנושאים שיעור ריבית קבוע,

ב. חשופים לסיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית, כגון נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות הנושאים שיעור ריבית משתנה, הנקבע מחדש בהתאם לשינוי בשיעור השוק, וכן,

ג. אינם חשופים במישרין לסיכון שיעור ריבית, כגון השקעות מסוימות במכשירים הוניים.

72. הדרישה בסעיף 67(ב) חלה על אגרות חוב, שטרות, הלוואות ומכשירים פיננסיים דומים, הכרוכים בתשלומים עתידיים, אשר יוצרים תשואה למחזיק ועלות למנפיק, המשקפות את ערך הזמן של הכסף. הדרישה אינה חלה על מכשירים פיננסיים כגון השקעות במכשירים הוניים ומכשירים נגזרים, שאינם נושאים שיעור ריבית

אפקטיבי, הניתן לקביעה. לדוגמה, למרות שמכשירים כמו נגזרי שיעורי ריבית (לרבות חוזי החלפה, הסכמי אקדמה על שיעור ריבית ואופציות), חשופים לסיכון שווי הוגן או לסיכון תזרים מזומנים, עקב שינויים בשיעורי ריבית השוק, גילוי של שיעור הריבית האפקטיבי אינו נדרש. עם זאת, כאשר מספקים מידע על שיעור הריבית האפקטיבי, ישות נותנת גילוי להשפעה של עסקאות גידור, כגון חוזים להחלפת שיעור ריבית, על חשיפתה לסיכון שיעור ריבית.

73. ישות עשויה להיחשף לסיכון שיעור ריבית כתוצאה מעסקה שבגינה לא מוכר נכס פיננסי או התחייבות פיננסית במאזן. בנסיבות כאלה, הישות מגלה מידע, המאפשר למשתמשים בדוחות הכספיים שלה להבין את המהות וההיקף של חשיפתה. לדוגמה, כאשר לישות קיימת מחויבות להלוות כספים בשיעור ריבית קבוע, הגילוי יכלול, בדרך כלל, את סכום הקרן הנקוב, שיעור הריבית והתקופה עד לפירעון הסכום שיינתן בהלוואה ואת התנאים המשמעותיים של העסקה, שיצרו את החשיפה לסיכון שיעור ריבית.

74. מהות עסקיה של ישות ומידת פעילותה במכשירים פיננסיים קובעים אם מידע אודות סיכון שיעור ריבית מוצג בצורה מילולית, בצורה טבולרית, או בדרך המשלבת בין השתיים. כאשר לישות מגוון מכשירים פיננסיים, החשופים לסיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית או סיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית, היא עשויה לאמץ אחת או יותר מהגישות הבאות להצגת מידע:

א. הערכים בספרים של מכשירים פיננסיים, החשופים לסיכון שיעור הריבית, יכולים להיות מוצגים בצורת טבולרית, בקבוצות של מכשירים שמועדי הפירעון או מועדי הקביעה מחדש של מחיר, כפי שנקבעו בחוזה, יחולו בתקופות הבאות לאחר תאריך המאזן:

- (1) תוך שנה או פחות,
- (2) יותר משנה, אך לא יותר משנתיים,
- (3) יותר משנתיים, אך לא יותר משלוש שנים,
- (4) יותר משלוש שנים, אך לא יותר מארבע שנים,
- (5) יותר מארבע שנים, אך לא יותר מחמש שנים, וכן
- (6) יותר מחמש שנים.

ב. כאשר ביצועיה של ישות מושפעים משמעותית מרמת חשיפתה לסיכון שיעור ריבית או משינויים בחשיפה האמורה, רצוי לכלול מידע מפורט יותר. ישות כגון מוסד פיננסי עשויה לתת גילוי, לדוגמה, בהקבצות נפרדות של הערכים בספרים של מכשירים פיננסיים שמועדי הפירעון או מועדי הקביעה מחדש של מחיר, כפי שנקבעו בחוזה, יחולו:

(1) תוך חודש מתאריך המאזן או פחות,

(2) יותר מחודש, אך לא יותר משלושה חודשים מתאריך המאזן, וכן

(3) יותר משלושה חודשים, אך לא יותר משנים עשר חודשים מתאריך המאזן.

ג. באופן דומה, ישות עשויה לציין את חשיפתה לסיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית באמצעות טבלה, המציינת את סך כל הערך בספרים של קבוצות נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, הנושאים שיעור ריבית משתנה, שמועד פירעונם תוך תקופות זמן שונות בעתיד.

ד. ניתן לתת גילוי למידע אודות שיעורי ריבית בגין מכשירים פיננסיים בודדים או לחלופין להציג שיעורים ממוצעים משוקללים או תחום של שיעורים, לגבי כל קבוצה של מכשירים פיננסיים. ישות יכולה לקבץ מכשירים, הנקובים במטבעות שונים או שיש להם סיכוני אשראי שונים משמעותית, לקבוצות נפרדות, כאשר גורמים אלה מביאים לכך שלמכשירים יהיו שיעורי ריבית אפקטיביים שונים משמעותית.

75. בנסיבות מסוימות, ישות עשויה להיות בעלת יכולת לספק מידע שימושי אודות חשיפתה לסיכוני שיעור ריבית על ידי ציון ההשפעה של שינוי משוער (היפותטי) בשיעורי ריבית השוק, על השווי ההוגן של מכשיריה הפיננסיים ורווחיה או הפסדיה ותזרימי המזומנים שלה בעתיד. מידע כזה עשוי להתבסס, לדוגמה, על הנחה שבתאריך המאזן חל שינוי של נקודת אחוז אחת (100 נקודות בסיס) בשיעורי

ריבית השוק. ההשפעות של שינוי בשיעורי הריבית כוללות שינויים בהכנסות ריבית ובהוצאות ריבית, הקשורים למכשירים פיננסיים הנושאים שיעור ריבית משתנה ורווחים או הפסדים כתוצאה משינויים בשווי ההוגן של מכשירים הנושאים שיעור ריבית קבוע. ניתן להגביל את הדיווח על הרגישות לשינויים בשיעור ריבית להשלכות הישירות של שינוי בשיעור הריבית על מכשירים פיננסיים נושאי ריבית, שהוכרו בתאריך המאזן, מאחר שההשפעות העקיפות של שינוי השיעור על שווקים פיננסיים וישויות בודדות אינן ניתנות, בדרך כלל, לחיזוי באופן מהימן. כאשר ישות מגלה מידע על רגישות לשינויים בשיעור ריבית, היא תציין את הבסיס שעל-פיו הכינה את המידע, לרבות הנחות משמעותיות כלשהן.

סיכון אשראי

76. לכל קבוצה של נכסים פיננסיים וחשיפות אשראי אחרות, ישות תיתן גילוי למידע אודות חשיפתה לסיכון אשראי, כולל:

א. הסכום המייצג בצורה הטובה ביותר את חשיפתה המרבית לסיכון אשראי בתאריך המאזן, מבלי להביא בחשבון את השווי ההוגן של בטחונות כלשהם, במקרה שצדדים אחרים לא יבצעו את מחויבויותיהם בהתאם למכשירים פיננסיים, וכן,

ב. ריכוזים משמעותיים של סיכון אשראי.

77. ישות מספקת מידע בנוגע לסיכון אשראי כדי לאפשר למשתמשים בדוחותיה הכספיים להעריך את המידה שבה אי-קיום מחויבויותיהם של צדדים שכנגד עלול להקטין את הסכום של תזרימי מזומנים חיוביים בעתיד מנכסים פיננסיים, שהוכרו בתאריך המאזן, או לדרוש תזרימי מזומנים שליליים בגין חשיפות אשראי אחרות (כגון, נגזר אשראי או ערבות שהונפקה בגין מחויבויות של צד שלישי). אי-קיום מחויבויות כאמור גורם להפסד, שיוכר ברווח או בהפסד של ישות. סעיף 76 אינו דורש מישות לתת גילוי להערכה של ההסתברות שהפסדים יתהוו בעתיד.

78. המטרות של גילוי סכומים החשופים לסיכון אשראי מבלי להתייחס לסכומים פוטנציאליים שיתקבלו בחזרה ממימוש של בטחונות ("חשיפה מרבית של ישות לסיכון אשראי") הם:

א. לספק למשתמשים בדוחות הכספיים מדד עקבי של הסכום החשוף לסיכון אשראי בגין נכסים פיננסיים וחשיפות אשראי אחרות, וכן

ב. להביא בחשבון את האפשרות שהחשיפה המרבית להפסד עשויה להיות שונה מהערך בספרים של נכסים פיננסיים, שהוכרו בתאריך המאזן.

79. במקרה של נכסים פיננסיים החשופים לסיכון אשראי, הערך בספרים של הנכסים במאזן, נטו לאחר הפרשות להפסד מתאימות, מייצג, בדרך כלל, את הסכום החשוף לסיכון אשראי. לדוגמה, במקרה של חוזה להחלפת שיעור ריבית הנמדד לפי שווי הוגן, החשיפה המרבית להפסד בתאריך המאזן היא, בדרך כלל, הערך בספרים, כיוון שערך זה מייצג את העלות, במחירי שוק שוטפים, להחלפת החוזה במקרה של אי - עמידה במחויבות. בנסיבות אלה, אין צורך בגילוי נוסף מעבר לגילוי שהובא במאזן. מצד שני, ההפסד האפשרי המרבי של ישות ממכשירים פיננסיים מסוימים עשוי להיות שונה משמעותית מערכם בספרים ומסכומים אחרים שניתן להם גילוי, כגון שוויים ההוגן או סכום הקרן שלהם. בנסיבות כאלה, יש צורך בגילוי נוסף כדי לעמוד בדרישות סעיף 76(א).

80. נכס פיננסי, הכפוף לזכות משפטית ניתנת לאכיפה לקיזוז כנגד התחייבות פיננסית, אינו מוצג במאזן נטו לאחר קיזוז ההתחייבות, אלא אם קיימת כוונה לסלקם על בסיס נטו או בו-זמנית. אף-על-פי-כן, ישות תגלה את קיומה של הזכות המשפטית לקיזוז, כאשר היא מספקת מידע בהתאם לסעיף 76. לדוגמה, כאשר ישות אמורה לקבל את התקבולים ממימוש נכס פיננסי לפני סילוק התחייבות פיננסית שהיא בסכום שווה או גדול יותר, שכנגדה יש לישות זכות משפטית לקיזוז, לישות יש היכולת לממש אותה זכות קיזוז כדי להימנע מהתהוות הפסד במקרה שהצד שכנגד לא יעמוד במחויבותו. עם זאת, אם הישות תגיב, או סביר שתגיב, על אי-קיום המחויבות על ידי הארכת תקופת חיי הנכס הפיננסי, חשיפה לסיכון אשראי תהיה קיימת אם התנאים המתוקנים הם כאלה שגביית התקבולים צפויה להידחות מעבר למועד שבו נדרש לסלק את ההתחייבות. כדי ליידע את המשתמשים בדוחות הכספיים באיזו מידה הוקטנה החשיפה לסיכון אשראי בנקודת זמן מסוימת, הישות תיתן גילוי לקיומה של זכות הקיזוז והשפעתה, כאשר הנכס הפיננסי צפוי להיגבות בהתאם לתנאיו. כאשר ההתחייבות פיננסית שכנגדה קיימת זכות קיזוז עומדת לסילוק לפני הנכס הפיננסי,

הישות חשופה לסיכון אשראי על מלוא הערך בספרים של הנכס אם הצד שכנגד לא יעמוד במחויבויותיו, לאחר שהתחייבות סולקה.

81. ישות עשויה להתקשר בהסדר-אב או הסדרי-אב לקיזוז (Master netting arrangements), הנועדים לצמצם את השיפחה להפסד אשראי, אך אינם מקיימים את המבחנים לקיזוז. כאשר הסדר-אב לקיזוז מקטין משמעותית את סיכון האשראי המתייחס לנכסים פיננסיים, שלא קוזזו כנגד התחייבויות פיננסיות כלפי אותו צד שכנגד, הישות תספק מידע נוסף בנוגע להשפעת ההסדר. גילוי כאמור יציין כי:

א. סיכון האשראי המתייחס לנכסים פיננסיים הכפופים להסדר-אב לקיזוז יתבטל רק במידה שהתחייבויות פיננסיות כלפי אותו צד שכנגד יסולקו לאחר מימוש הנכסים, וכן,

ב. המידה שבה תקטן החשיפה הכוללת של הישות לסיכון אשראי, על-פי הסדר-אב לקיזוז עשויה להשתנות משמעותית תוך פרק זמן קצר לאחר תאריך המאזן, משום שהחשיפה מושפעת מכל עסקה הכפופה להסדר.

כמו-כן, יהיה רצוי שישות תגלה את תנאי הסדרי-האב שלה לקיזוז, הקובעים את מידת ההקטנה של סיכון האשראי שלה.

82. ישות עשויה להיות חשופה לסיכון אשראי כתוצאה מעסקה בה לא הוכר נכס פיננסי במאזן, כגון ערבות פיננסית או חוזה של נגזר אשראי. מתן ערבות למחויבות של צד אחר יוצרת התחייבות וחושפת את הערב לסיכון אשראי, שמובא בחשבון בעת עריכת הגילויים הנדרשים על-פי סעיף 76.

83. ישות נותנת גילוי לריכוזים של סיכון אשראי כאשר לא ניתן ללמוד על קיומם מתוך גילויים אחרים אודות מהות העסק והמצב הכספי של הישות ותוצאתם היא חשיפה משמעותית להפסד במקרה שצדדים אחרים לא יקיימו את מחויבותם. זיהוי ריכוזים כאלו דורש שיקול דעת על ידי הנהלה, תוך התחשבות בנסיבות של הישות והחייבים שלה. תקן חשבונאות מספר 11, דיווח מגזרי, מספק הנחיות לזיהוי מגזרים עסקיים וגיאוגרפיים שבהם עשויים להיווצר ריכוזי סיכון אשראי.

84. ריכוזים של סיכון אשראי עשויים להיווצר מחשיפות לחייב יחיד או לקבוצות חייבים בעלות מאפיינים דומים, כך שיכולתם לעמוד במחויבויותיהם צפויה להיות מושפעת באופן דומה משינויים בתנאים כלכליים או אחרים. מאפיינים העשויים ליצור ריכוז סיכון כוללים את מהות הפעילויות שבהן עוסקים חייבים כגון הענף שבו הם פועלים, האזור הגיאוגרפי שבו מתבצעות פעילויות ורמת איתנותם הפיננסית של קבוצות הלווים. לדוגמה, ליצרן ציוד לענף הנפט והגז יהיו, בדרך כלל, חשבונות לקוחות ממכירת מוצריו, שלגביהם הסיכון לאי-תשלום מושפע משינויים כלכליים בענף הנפט והגז. לבנק המלווה, בדרך כלל, בקנה מידה בינלאומי עשויות להיות מספר רב של הלוואות למדינות פחות מפותחות ויכולת הבנק לגבות הלוואות אלו עלולה להיות מושפעת לרעה מתנאים כלכליים מקומיים.

85. גילוי אודות ריכוזים של סיכון אשראי יכול תיאור המאפיין המשותף, המזהה כל ריכוז, וסכום החשיפה המרבית לסיכון אשראי המתייחס לכל הנכסים הפיננסיים בעלי אותו מאפיין.

שווי הוגן

86. למעט האמור בפסקאות 90-91, לגבי כל קבוצה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות, ישות תיתן גילוי לשווי ההוגן של אותה קבוצה של נכסים או התחייבויות באופן שיאפשר השוואה לערכם בספרים (תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 מספק הנחיות לקביעת שווי הוגן).

87. שימוש במידע על שווי הוגן נפוץ למטרות עסקיות לקביעת מצבה הכספי הכולל של ישות ולקבלת החלטות אודות מכשירים פיננסיים בודדים. מידע זה רלוונטי גם להחלטות רבות המתקבלות על ידי משתמשים בדוחות כספיים, מאחר ובנסיבות רבות הוא נותן ביטוי לעמדתם של שוקי הכספים על הערך הנוכחי של תזרימי מזומנים עתידיים צפויים, הקשורים למכשיר. מידע על שווי הוגן מאפשר השוואות של מכשירים פיננסיים שיש להם, למעשה, אותם מאפיינים כלכליים, ללא קשר למטרת החזקתם, למועד ההנפקה, ולזהות המנפיק או הרוכש. ערכי שווי הוגן מספקים בסיס ניטראלי להערכת ביצועי ההנהלה בכך שהם מציינים את ההשלכות של החלטותיה לקנות, למכור או להחזיק נכסים פיננסיים ולהיכנס להתחייבויות פיננסיות, לשמר אותן או לסלקן. כאשר ישות אינה מודדת נכס פיננסי או התחייבות פיננסית במאזנה לפי שווי הוגן, היא מספקת מידע על שווי הוגן באמצעות גילויים נוספים.

88. לגבי מכשירים פיננסיים כגון לקוחות וספקים לזמן קצר, אין דרישה לגילוי השווי ההוגן כאשר הערך בספרים מהווה קירוב סביר לשווי ההוגן.

89. במסגרת הגילוי על שווי הוגן, הישות מקבצת נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות לקבוצות ומקזזת אותם רק במידה שערכם בספרים מקוזז במאזן.

90. אם השקעות במכשירים הוניים לא מצוטטים או נגזרים הקשורים למכשירים הוניים כאלו נמדדים בעלות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, כיוון שהשווי ההוגן שלהם לא ניתן למדידה באופן מהימן, יש לתת גילוי לעובדה זו יחד עם תיאור המכשירים הפיננסיים, ערכם בספרים, הסבר מדוע השווי ההוגן אינו ניתן למדידה באופן מהימן ואם ניתן, הטווח של אומדנים, שבו נמצא בסבירות גבוהה השווי ההוגן. יתר על כן, אם נמכרים נכסים פיננסיים, שהשווי ההוגן שלהם לא ניתן היה למדידה באופן מהימן בעבר, יש לתת גילוי לעובדה זו, לערך בספרים של נכסים פיננסיים אלו במועד המכירה ולסכום הרווח או ההפסד שהוכר.

91. אם השקעות במכשירים הוניים לא מצוטטים או נגזרים הקשורים למכשירים הוניים כאלו נמדדים בעלות בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים, כיוון שהשווי ההוגן שלהם לא ניתן למדידה באופן מהימן, אין דרישה לגילוי מידע לגבי השווי ההוגן שנקבע בסעיפים 86 ו-92. במקום זאת, ניתן מידע כדי לעזור למשתמשים בדוחות הכספיים בבואם לגבש את הערכתם אודות היקף הפערים האפשריים בין הערך בספרים של נכסים פיננסיים אלו והתחייבויות פיננסיות אלו לבין שוויים ההוגן. בנוסף להסבר לגבי המאפיינים העיקריים של המכשירים הפיננסיים, אשר רלוונטיים לשוויים, והסיבה לאי גילוי השווי ההוגן, יובא מידע אודות השוק למכשירים. במקרים מסוימים, תנאי המכשירים, שניתן להם גילוי בהתאם לסעיף 60, עשויים לספק מידע מספיק. כאשר יש לה בסיס סביר לעשות זאת, יכולה ההנהלה לציין את דעתה על הקשר בין השווי ההוגן לבין הערך בספרים של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות שלגביהם אינה יכולה לקבוע את השווי ההוגן באופן מהימן.

91א. בוטל.

92. ישות תיתן גילוי אודות:

- א. השיטות וההנחות המשמעותיות שיושמו בקביעת השווי ההוגן של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות בנפרד עבור קבוצות משמעותיות של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות (סעיף 55 מספק הנחיות לקביעת קבוצות של נכסים פיננסיים),
- ב. מידת ההסתמכות, מלאה או חלקית, בקביעת השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות על מחירים מצוטטים בשוק פעיל המתפרסמים בציבור או על אמידה באמצעות טכניקות הערכה. (ראה תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, סעיפים א71 - א79),
- ג. מידת השימוש, מלא או חלקי בטכניקות הערכה, המבוססות על הנחות, שאינן נתמכות במחירי שוק נצפים (observable market), בקביעת השווי ההוגן. אם כתוצאה משינוי הנחה כלשהי לחלופה סבירה (reasonably possible) ישתנה השווי ההוגן באופן משמעותי, הישות תציין עובדה זו ותגלה את ההשפעה על השווי ההוגן של טווח הנחות חלופיות סבירות (reasonably possible). לעניין זה, בחינת המהותיות תעשה ביחס לרווח או להפסד ולסך הנכסים או סך ההתחייבויות.
- ד. סך סכום השינוי בשווי ההוגן הנאמד תוך שימוש בטכניקת הערכה שהוכר ברווח או בהפסד במהלך התקופה.

93. גילוי מידע על שווי הוגן כולל את גילוי השיטה ששימשה בקביעת השווי ההוגן והנחות משמעותיות שנעשו בעת יישומה. לדוגמה, ישות תיתן גילוי למידע לגבי ההנחות הקשורות לשיעורי פירעון מוקדם, שיעורי אומדן הפסדי אשראי ושיעורי ריבית או שיעורי היוון, אם הם משמעותיים.

גילויים אחרים

94. א. בוטל.

בטחונות

ב. ישות תיתן גילוי לערך בספרים של נכסים פיננסיים המשמשים כבטחונות להתחייבויות, הערך בספרים של נכסים פיננסיים המשמשים כבטחונות עבור התחייבויות תלויות, וכן (באופן עקבי לסעיפים 60(א) ו-63(ז)) תנאים מהותיים הקשורים לנכסים המשמשים כבטחונות.

ג. כאשר ישות מקבלת בטחונות אותן היא רשאית למכור או לשעבד מחדש גם במקרה של עמידה בהתחייבות של בעל הבטחונות, היא תגלה:

(1) השווי ההוגן של הבטחונות שהתקבלו (נכסים פיננסיים ולא פיננסיים),

(2) השווי ההוגן של בטחונות שנמכרו או שועבדו מחדש ואם לישות יש מחויבות להחזיר אותם, וכן

(3) תנאים מהותיים המיוחסים לשימוש הישות בבטחונות (באופן עקבי לסעיפים 60(א) ו-63(ז)).

ד. בוטל.

ה. בוטל.

ו. בוטל

ז. בוטל

ח. בוטל.

ירידת ערך

ט. ישות תגלה את המהות ואת הסכום של כל הפסד מירידת ערך שהוכר ברווח או בהפסד בגין נכס פיננסי, בנפרד לכל קבוצה משמעותית של נכסים פיננסיים (סעיף 55 מספק הנחיות לקביעת קבוצות של נכסים פיננסיים).

אי עמידה בהסכמים והפרות

י. בהתייחס לאי עמידה בתשלומי קרן, ריבית, קרן לפדיון או תנאי פדיון במהלך התקופה בגין הלוואות שקיבלה הישות, המוכרות בתאריך המאזן והפרות אחרות במהלך התקופה של הסכמי הלוואה, כאשר הפרות אלו עשויות לאפשר למלווה לדרוש פירעון (למעט הפרות שתוקנו או כאשר כתגובה להם, תנאי הלוואה, נמצאים במשא ומתן מחודש, בתאריך המאזן או לפני תאריך המאזן) הישות תיתן גילוי אודות:

(1) פרטים לגבי הפרות אלו,

(2) הסכום שהוכר בתאריך המאזן ביחס להלוואות שנתקבלו ושבגינם הייתה הפרה, וכן

(3) בהתייחס לסכומים שניתן להם גילוי, בהתאם לסעיף קטן 2 לעיל, אם אי העמידה תוקנה או שהסתיים משא ומתן לגבי התנאים החדשים של הלוואות שנתקבלו, לפני שהדוחות הכספיים אושרו לפרסום.

95. לצורך גילוי המידע לגבי הפרות של הסכמי הלוואה בהתאם לסעיף 94(י), הלוואות שנתקבלו כוללות מכשירי חוב מונפקים והתחייבויות פיננסיות, למעט ספקים לזמן קצר בתנאי אשראי רגילים. כאשר ההפרה התרחשה במהלך התקופה, וההפרה לא תוקנה או לא נערך משא ומתן מחודש לגבי תנאי הלוואה עד לתאריך המאזן, ההשפעה של ההפרה על סיווג ההתחייבות כשוטפת או לזמן-ארוך נקבעת בהתאם לכללי חשבונאות מקובלים.

תחילה

96. תקן חשבונאות זה יחול על דוחות כספיים לתקופות המתחילות ביום 1 בינואר 2006 או לאחר מכן.

הוראות מעבר

97. תקן זה יחול בדרך של 'מכאן ולהבא'. מספרי השוואה המוצגים בדוחות הכספיים לתקופות המתחילות במועד תחילת התקן לא יוצגו מחדש. מכשירים פיננסיים שהונפקו לפני מועד תחילת התקן, יסווגו ויוצגו בהתאם להוראות התקן ממועד תחילתו. מכשירים פיננסיים מורכבים (הכוללים הן רכיב הוני והן רכיב של התחייבות), אשר הונפקו בתקופות שקדמו למועד תחילת התקן, וטרם הומרו או נפדו עד למועד זה, יסווגו למרכיביהם ויוצגו בהתאם להוראות התקן, החל ממועד תחילת התקן. הערך בספרים יהווה את התמורה שהתקבלה עבור המכשיר הפיננסי המורכב והפיצול לשני הרכיבים יבוצע לפי השיטה המתוארת בסעיף 32. חישוב הערך הנוכחי של רכיב ההתחייבות יבוצע בהתחשב בשיעור הריבית במועד ההנפקה המקורית של המכשיר הפיננסי המורכב. הטיפול ביתרת הוצאות ההנפקה הנדחות יהיה בהתאם לאמור בסעיף 38 (ראה גם דוגמה 13 בנספח ב').
98. בתקופה שבין 1 בינואר, 2006 לבין 31 בדצמבר, 2007, תוספת המימוש של כתבי אופציה הנקובה בסכומים צמודי מדד מחירים לצרכן או סכומים צמודי מטבע חוץ וכן מחיר ההמרה של התחייבויות הניתנות להמרה הנקובות בסכומים צמודי מדד מחירים לצרכן או סכומים צמודי מטבע חוץ ייחשבו כסכומים קבועים לצורך פסקה ב(2) בהגדרת התחייבות פיננסית שבסעיף 11.
99. בעקבות ביטול גילוי דעת 48, הטיפול החשבונאי בכתבי אופציה (ראה סעיף 107) וביטול גילוי דעת 53, הטיפול החשבונאי בהתחייבויות הניתנות להמרה (ראה סעיף 108), הפרשה להפסד הכלולה בדוחות הכספיים של חברה מחזיקה ליום 31 בדצמבר, 2005, בגין הפסד צפוי עקב ירידה בשיעור ההחזקה כתוצאה ממימוש כתבי אופציה או מהמרת התחייבויות ניתנות להמרה, בהתאם לגילויי דעת אלו, תבוטל במועד תחילת תקן זה בסעיף השפעה מצטברת של שינוי במדיניות חשבונאית.
100. עד לאימוץ תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 3, צירופי עסקים, תקן חשבונאות בינלאומי מספר 27, דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים ותקן חשבונאות בינלאומי מספר 28, השקעות בחברות כלולות יחולו ההוראות בסעיפים 101-106 לגבי כתבי אופציה ומכשירים פיננסיים מורכבים, שהונפקו על ידי חברה בקבוצה (קבוצה כהגדרתה בגילוי דעת 57).

101. כתבי אופציה או מכשירים פיננסיים מורכבים שהונפקו על ידי חברה מוחזקת⁶ לצד שלישי יטופלו בדוחות הכספיים של החברה המחזיקה⁶ כדלקמן:

- א. הנפקה של כתבי אופציה או מכשירים פיננסיים מורכבים על ידי חברה מוחזקת מגדילה את ההון העצמי של החברה המוחזקת, אך אינה משנה את חלקה בפועל של החברה המחזיקה בהון העצמי של אותה חברה מוחזקת. אין להכיר ברווח או בגידול בהון העצמי של החברה המחזיקה.
- ב. בתקופה שבין ההנפקה לבין מימוש כתבי האופציה או המרת המכשירים הפיננסיים המורכבים יחושב החלק בהון העצמי ובתוצאות של החברה המנפיקה על בסיס המניות המונפקות בפועל, בלי להביא בחשבון את קיום כתבי האופציה או את הרכיב ההוני של המכשירים הפיננסיים המורכבים.
- ג. דין מימוש כתבי אופציה על ידי צד שלישי או המרת מכשירים פיננסיים מורכבים על ידי צד שלישי כדין הנפקת מניות על ידי החברה המוחזקת לצד שלישי (ראה סעיף 28 לגילוי דעת 68).
- ד. בעת הפקיעה של כתבי אופציה או פדיון של מכשירים פיננסיים מורכבים, תוגדל יתרת ההשקעה בחברה המנפיקה בגין חלקה של החברה המחזיקה בתקבולים מהנפקת כתבי אופציה שלא מומשו או ברכיב ההוני של מכשירים פיננסיים מורכבים שלא הומרו, בהתאמה. הגדלה זו תיכלל כרווח בדוח הרווח וההפסד של החברה המחזיקה.
- ה. במאזן המאוחד יוצגו תקבולים של חברה בת מהנפקת כתבי אופציה לחיצוניים והרכיב ההוני של מכשירים פיננסיים מורכבים שהונפקו לחיצוניים בין ההתחייבויות לבין ההון העצמי. רכיב ההתחייבות של מכשירים פיננסיים מורכבים יוצג בהתחייבויות.

⁶ חברה מוחזקת וחברה מחזיקה כהגדרתם בסעיף 6 לגילוי דעת 68.

102. השקעה של החברה האם או חברה בת בקבוצה בכתבי אופציה שהונפקו על ידי חברה בת אחרת בקבוצה תטופל כדלקמן:

א. ההשקעה בכתבי אופציה תקוזה כנגד התקבולים מהנפקת כתבי האופציה במאזן המאוחד וחלק התקבולים מהנפקת כתבי אופציה לחיצוניים יוצג בין ההתחייבויות לבין ההון העצמי.

ב. מימוש כתבי אופציה כאשר קיימת ירידה בשיעור ההחזקה יטופל כהנפקת מניות של החברה הבת לקבוצה ולצד שלישי, לרבות חישוב רווח או הפסד הנובע מהירידה בשיעור ההחזקה.

ג. מימוש כתבי אופציה כאשר קיימת עלייה בשיעור ההחזקה יטופל כרכישה נוספת של מניות החברה הבת על ידי הקבוצה.

ד. בעת פקיעת כתבי האופציה יוכר בדוחות הכספיים המאוחדים רווח או הפסד בגובה חלק הקבוצה בתקבולים מהנפקת כתבי אופציה שפקעו בניכוי ההשקעה של הקבוצה בכתבי האופציה.

103. השקעה של החברה האם או חברה בת בקבוצה במכשירים פיננסיים מורכבים שהונפקו על ידי חברה בת אחרת בקבוצה תטופל כדלקמן:

א. ההשקעה במכשיר פיננסי מורכב תפוצל להשקעה ברכיב הוני והשקעה ברכיב התחייבות בהתאם לשיטה המתוארת בסעיף 32.

ב. ההשקעה ברכיב ההתחייבות תקוזה כנגד ההתחייבות במאזן המאוחד וההפרש בין ההשקעה לבין החלק המתאים של ההתחייבות יטופל בהתאם לסעיף 3.10 לגילוי דעת 57. ההשקעה ברכיב הוני תקוזה כנגד הרכיב הוני של מכשירים פיננסיים מורכבים במאזן המאוחד.

ג. המרת מכשירים פיננסיים מורכבים, כאשר קיימת ירידה בשיעור ההחזקה תטופל כהנפקת מניות של החברה הבת לקבוצה ולצד שלישי בהתאם לסעיף 28 לגילוי דעת 68.

לצורך סעיף זה, ההשקעה ערב ההמרה כוללת גם את הערך בספרים של ההשקעה ברכיב ההתחייבות וברכיב ההוני למועד ההמרה.

ד. המרת מכשירים פיננסיים מורכבים, כאשר קיימת עלייה בשיעור החזקה תטופל כרכישה נוספת של מניות החברה הבת על ידי הקבוצה כאשר עלות הרכישה הנוספת היא הערך בספרים של ההשקעה ברכיב ההתחייבות וברכיב ההוני למועד ההמרה.

ה. בעת פדיון מכשירים פיננסיים מורכבים, יוכר בדוחות הכספיים המאוחדים רווח או הפסד בגובה חלק הקבוצה ברכיב ההוני שנכלל בהון העצמי של החברה הבת בניכוי ההשקעה של הקבוצה ברכיב ההוני. ראה גם סעיף 101(ד) לעיל.

104. הטיפול בהשקעה של חברה מחזיקה בכתבי אופציה או מכשירים פיננסיים מורכבים של חברה מוחזקת שאינה חברה בת יהיה בהתאם לסעיפים 102 - 103, בשינויים המתחייבים.

105. החזקה הדדית של כתבי אופציה ומכשירים פיננסיים מורכבים של החברה האם על ידי חברה בת תטופל כדלקמן:

א. כתבי אופציה

(1) ההשקעה תימדד בהתאם להמלצות גילוי דעת 44 לגבי השקעת קבע בדוחותיה הכספיים של החברה הבת.

(2) ההשקעה בכתבי אופציה תקוּזז כנגד ההון העצמי המאוחד (הכולל תקבולים מהנפקת כתבי האופציה) במאזן המאוחד.

(3) מימוש כתבי אופציה על ידי החברה הבת יטופל כרכישת מניות. הטיפול החשבונאי בהחזקת המניות יהיה בהתאם לשיטת "מניות אוצר".

ב. מכשירים פיננסיים מורכבים

(1) ההשקעה במכשיר פיננסי מורכב תפוצל בדוחות הכספיים של החברה הבת להשקעה ברכיב הוני והשקעה ברכיב התחייבות בהתאם לשיטה המתוארת בסעיף 32. המדידה, לאחר ההכרה הראשונית, לגבי כל אחד מהרכיבים תהיה בהתאם לגילוי דעת 44 לגבי השקעת קבע.

(2) ההשקעה ברכיב ההתחייבות תקוזז כנגד ההתחייבות במאזן המאוחד וההפרש בין ההשקעה לבין החלק המתאים של ההתחייבות יטופל בהתאם לסעיף 3.10 לגילוי דעת 57. ההשקעה ברכיב הונוי תקוזז כנגד ההון העצמי (הכולל את הרכיב הונוי של מכשירים פיננסיים מורכבים) במאזן המאוחד.

(3) המרת מכשירים פיננסיים מורכבים על ידי החברה הבת תטופל כרכישת מניות. הטיפול החשבונאי בהחזקת המניות יהיה בהתאם לשיטת "מניות אוצר".

106. להלן דרישות הגילוי בגין כתבי אופציה ומכשירים פיננסיים מורכבים של חברה מוחזקת בדוחות הכספיים המאוחדים:

א. המדיניות החשבונאית שיושמה;

ב. כתבי אופציה שמומשו או פקעו ומכשירים פיננסיים מורכבים שהומרו או נפדו בתקופת הדוח או לאחר תום תקופת הדיווח, אך לפני גמר עריכת הדוחות הכספיים:

(1) סכום הרווח או ההפסד ממימוש כתבי אופציה או מהמרת מכשירים פיננסיים מורכבים;

(2) סכום הרווח או ההפסד עקב פגיעתם של כתבי אופציה או עקב פדיונם של מכשירים פיננסיים מורכבים בתקופת הדוח;

(3) סכום הרווח או ההפסד שטרם ניתן לו ביטוי בתקופת הדוח - עקב פקיעתם של כתבי אופציה או עקב פדיונם של מכשירים פיננסיים מורכבים לאחר תום תקופת הדוח, אך לפני גמר עריכת הדוחות הכספיים בגינה.

ג. כתבי אופציה שטרם מומשו וטרם פקעו ומכשירים פיננסיים מורכבים שטרם הומרו וטרם נפדו עד תום תקופת הדיווח:

(1) שמות החברות המנפיקות;

(2) המועדים שבהם יסתיימו תקופות המימוש של כתבי האופציה והמועדים שבהם יסתיימו תקופות ההמרה של המכשירים הפיננסיים המורכבים;

(3) השינויים הצפויים בשיעורי ההחזקה עם מימושם של כתבי האופציה או עם המרתם של המכשירים הפיננסיים המורכבים;

שינויים בתקני חשבונאות אחרים

107. גילוי דעת 48, הטיפול החשבונאי בכתבי אופציה, בטל.

108. גילוי דעת 53, הטיפול החשבונאי בהתחייבויות הניתנות להמרה, בטל.

109. סעיף 3.1.1 לגילוי דעת 33, כפי שתוקן על ידי גילוי דעת 44, הטיפול החשבונאי וכללי הדיווח לגבי ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה לניירות ערך ותעודות השתתפות בקרנות השקעה בנאמנות יוחלף בסעיף כדלקמן:
"ניירות ערך סחירים" - אגרות חוב, מניות, כתבי אופציה ואג"ח להמרה, הרשומים למסחר בבורסה לניירות ערך ותעודות השתתפות בקרנות נאמנות."

110. שינויים בגילוי דעת 57, דינים וחשבונות כספיים מאוחדים:

- א. סעיף 2.11.4 יוחלף בסעיף כדלקמן:**
 "ההוראות בדבר הטיפול החשבונאי ברווח והפסד הנובע מהנפקת מניות על ידי החברה הבת לצד שלישי, מימוש אופציות של החברה הבת על ידי צד שלישי או המרה של התחייבויות הניתנות להמרה של החברה הבת על ידי צד שלישי כלולות בגילוי דעת 68 (סעיף 28)."
- ב. סעיפים 2.13.1, 2.13.2.6, 2.13.3.5, 2.13.4, 2.13.5, 3.9.2 והנספח בטלים.**
- ג. סעיף 2.13.2.1 יוחלף בסעיף כדלקמן:**
 "החזקה הדדית של מניות קיימת כאשר חברה בת מחזיקה במניות של החברה האם. קיימות שתי דרכים תיאורטיות לטיפול חשבונאי בהחזקה הדדית של מניות."
- ד. מסעיף 2.13.2.2 תושמט הפסקה השנייה.**
- ה. סעיף 2.13.2.4 יוחלף בסעיף כדלקמן:**
 "החזקה הדדית של מניות בקבוצת חברות תטופל בשיטת "מניות אוצר"."
- ו. סעיף 2.13.2.5 יוחלף בסעיף כדלקמן:**
 "ההון העצמי המאוחד במקרה של החזקה הדדית לפי שיטת "מניות אוצר" יהיה סכום ההון העצמי של החברה האם, בתוספת חלקה ברווחים ובקרנות של החברה הבת שלאחר מועד רכישת השליטה בה, בניכוי העלות המותאמת של מניות החברה האם המוחזקות על ידי החברה הבת."
- ז. סעיף 2.13.3 רישא יוחלף בסעיף כדלקמן:**
 "החזקה הדדית של אגרות חוב לצורך גילוי דעת זה, החזקה הדדית של אגרות חוב מתקיימת כאשר חברה אחת בקבוצה (להלן - חברה משקיעה) מחזיקה ניירות ערך כאלה שהונפקו על ידי חברה אחרת בקבוצה (להלן - חברה מנפיקה), כתוצאה מרכישתם במישרין מאותה חברה או מגורמים חיצוניים בשוק הפתוח או בבורסה."

- ח. **סעיף 3.7.3 יוחלף בסעיף כדלקמן:**
"ההוראות בדבר הטיפול החשבונאי ברווח והפסד הנובע מהנפקת מניות על ידי החברה הבת לצד שלישי, מימוש אופציות של החברה הבת על ידי צד שלישי או המרה של התחייבויות הניתנות להמרה של החברה הבת על ידי צד שלישי כלולות בגילוי דעת 68 (סעיף 28)."
- ט. **סעיף 3.11 יוחלף בסעיף כדלקמן:**
"הטיפול יהיה בהתאם לסעיף 105 להוראות המעבר לתקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה."
111. **שינויים בגילוי דעת 68, שיטת השווי המאזני:**
- א. **יוסף סעיף 28א כדלקמן:**
"הטיפול החשבונאי בחברה המחזיקה בגין הנפקת כתבי אופציה ומכשירים פיננסיים מורכבים על ידי חברה מוחזקת יהיה בהתאם לסעיפים 101 ו-104 להוראות המעבר לתקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה."
- ב. **יוסף סעיף 55א כדלקמן:**
"דרישות הגילוי בהתאם לסעיף 106 להוראות המעבר לתקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה חלות גם על חברה מחזיקה, שאינה חברה אם."
- ג. **מסעיף 20 יימחק המשפט האחרון כדלקמן:** "לעניין כתבי אופציה שלא מומשו על ידי בעלי מניות חיצוניים ראה סעיף 58 להלן."

112. שינויים בתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה:

- א. בסעיפים 23 ו-72 לתקן, בסעיף 9 לנספח א' חלק א' ובדוגמה מספר 4 בנספח ב' יוחלפו ההפניות לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 32, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה בהפניות לתקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה.
- ב. הערות השוליים 5, 6, 8 ו-9 ימחקו.
- ג. סעיף 31 לנספח ההבדלים ינוסח כדלקמן: "לתקן זה נוספו הערות שוליים 3, 4, 7, שאינן קיימות בתקן הבינלאומי."
- ד. סעיף 34 לנספח ההבדלים ימחק.
- ה. לסעיף 36 בנספח ההבדלים יוסף סעיף (ט) כדלקמן: " הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 32, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה, בסעיפים 23 ו-72 לתקן הבינלאומי, בסעיף 9 לנספח א' חלק א' ובדוגמה מספר 4 הוחלפה בהפניה לתקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה."

נספח א' - הנחיות ליישום

הנספח מהווה חלק בלתי נפרד מהתקן.

תוכן עניינים

סעיף	הגדרות
24א - 3א	נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות
12א - 3א	מכשירים הונניים
14א - 13א	מכשירים פיננסיים נגזרים
19א - 15א	חוזים לרכישה או מכירה של פריטים לא פיננסיים
24א - 20א	הצגה
39א - 25א	התחייבויות והון עצמי
29א - 25א	מכשירים שאינם כוללים מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר
26א - 25א	סילוק במכשיריה ההונניים של הישות
27א	הוראות סילוק מותנה
28א	טיפול בדוחות כספיים מאוחדים
29א	מכשירים פיננסיים מורכבים
35א - 30א	מניות אוצר
36א	ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים
37א	קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית
39א - 38א	

- א1. הנחיות יישום אלו מבהירות את יישומם של היבטים מסוימים של התקן.
- א2. התקן אינו עוסק בהכרה או במדידה של מכשירים פיננסיים. דרישות לגבי הכרה ומדידה של נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות נכללות בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה.

הגדרות (סעיפים 11-14)

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות

- א3. מטבע (מזומן) הוא נכס פיננסי, מאחר שהוא מייצג את אמצעי החליפין ולכן הוא הבסיס על פיו כל העסקאות נמדדות ומוכרות בדוחות כספיים. פיקדון של מזומן בבנק או במוסד כספי דומה הוא נכס פיננסי, מאחר שהוא מייצג את הזכות החוזית של המפקיד לקבל מזומן מהמוסד או למשוך שיק או מכשיר דומה כנגד היתרה בבנק, לטובת זכאי לצורך פירעון התחייבות פיננסית.
- א4. דוגמאות נפוצות של נכסים פיננסיים המייצגים זכות חוזית לקבל מזומן בעתיד ומנגד התחייבויות פיננסיות המייצגות מחויבות חוזית למסור מזומן בעתיד הינן:

(א) לקוחות וספקים,

(ב) שטרות לקבל ולשלם,

(ג) הלוואות לקבל ולשלם, וכן

(ד) אגרות חוב לקבל ולשלם.

בכל אחד מהמקרים, כנגד זכותו החוזית של צד אחד לקבל (או מחויבות לשלם) מזומן קיימת מחויבות חוזית מקבילה של הצד האחר לשלם (או זכות לקבל).

- א5. סוג אחר של נכס פיננסי הוא מכשיר, אשר ההטבה הכלכלית שתתקבל או שתינתן בגינו, היא נכס פיננסי שאינו מזומן. לדוגמה, שטר לשלם באגרות חוב ממשלתיות מעניק למחזיק את הזכות החוזית לקבל ומטיל על המנפיק את המחויבות החוזית למסור, אגרות חוב ממשלתיות, ולא מזומן. אגרות החוב הן נכסים

פיננסיים משום שהן מייצגות מחויבויות של הממשלה המנפיקה לשלם מזומן. לפיכך, השטר הוא נכס פיננסי של מחזיק השטר והתחייבות פיננסית של מנפיק השטר.

6א. מכשירי חוב "צמיתים" - (כמו אגרות חוב צמיתות ושטרי הון צמיתים), מקנים, באופן רגיל, למחזיק את הזכות החוזית לקבל תשלומי ריבית במועדים קבועים המתמשכים לעתיד לא מוגדר (למעשה עד אינסוף), ללא זכות לקבל החזר של הקרן או עם הזכות לקבל החזר של הקרן בתנאים הגורמים להחזר להיות מאוד בלתי סביר או מאוד רחוק בעתיד. לדוגמה, ישות עשויה להנפיק מכשיר פיננסי, המחייב אותה לבצע תשלומים שנתיים לצמיתות, השווים לשיעור ריבית נקוב של 8% אשר מיוחס לסכום קרן נקוב של 1,000 ש"ח. בהנחה ש - 8% הוא שיעור ריבית השוק למכשיר במועד הנפקתו, המנפיק נוטל מחויבות חוזית לבצע זרם של תשלומי ריבית עתידיים ששוויים ההוגן (ערך נוכחי) הוא 1,000 ש"ח בעת ההכרה הראשונית. למחזיק ולמנפיק של המכשיר יש נכס פיננסי והתחייבות פיננסית, בהתאמה.

7א. זכות חוזית או מחויבות חוזית לקבל, למסור או להחליף מכשירים פיננסיים היא כשלעצמה מכשיר פיננסי. רצף של זכויות חוזיות או מחויבויות חוזיות מקיים את הגדרת מכשיר פיננסי אם, בסופו של דבר, הוא יוביל לקבלה או מסירה של מזומן או לרכישה או הנפקה של מכשיר הוני.

8א. היכולת לממש זכות חוזית או הדרישה למלא אחר מחויבות חוזית עשויה להיות מוחלטת או מותנית בהתרחשות אירוע עתידי. לדוגמה, ערבות פיננסית היא זכות חוזית של המלווה לקבל מזומן מהערב, ומחויבות חוזית מקבילה של הערב לשלם למלווה, אם הלווה אינו עומד במחויבותו. הזכות החוזית והמחויבות החוזית קיימות כתוצאה מעסקה בעבר או אירוע בעבר (קבלת הערבות), למרות שהן יכולות של המלווה לממש את זכותו והן הדרישה מהערב לעמוד במחויבותו מותנות בכך שהלווה לא יעמוד במחויבותו בעתיד. זכות מותנית ומחויבות מותנית מקיימות את ההגדרה של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית, למרות שנכסים והתחייבויות כאלה אינם מוכרים תמיד בדוחות הכספיים. חלק מהזכויות החוזיות והמחויבויות החוזיות עשויות להיות חוזי ביטוח בתחולתו של תקן דיווח כספי בינלאומי מספר 4.

9א. על פי כללי חשבונאות מקובלים, חכירה מימונית נחשבת בעיקרה כזכותו של המחכיר לקבל, ומחויבותו של החוכר לשלם, זרם תשלומים משולבים של קרן וריבית על-פי הסכם הלוואה. לצרכים חשבונאיים, המחכיר מטפל בהשקעתו בהתאם לסכום שראוי להתקבל על-פי חוזה החכירה ולא על פי הנכס המוחכר עצמו. לעומת זאת, חכירה תפעולית נחשבת בעיקרה כחוזה שביצועו לא הושלם, המחייב את המחכיר לאפשר שימוש בנכס בתקופות עתידיות כנגד תמורה (הדומה לעמלה בגין שירות). המחכיר ימשיך לטפל בנכס המוחכר עצמו ולא בסכום כלשהו שראוי להתקבל בעתיד על-פי החוזה. בהתאם לכך, אצל המחכיר חכירה מימונית נחשבת למכשיר פיננסי וחכירה תפעולית אינה נחשבת למכשיר פיננסי (למעט תשלומים ספציפיים שהגיע מועד פירעונם).

10א. נכסים מוחשיים (כגון מלאי, רכוש, מבנים וציוד), נכסים חכורים בחכירה מימונית בידי החוכר ונכסים בלתי מוחשיים (כגון פטנטים וסימנים מסחריים) אינם נכסים פיננסיים. שליטה בנכסים מוחשיים ובלתי מוחשיים אלו יוצרת הזדמנות להפיק זרימה חיובית של מזומן או נכס פיננסי אחר, אך אינה גורמת לזכות קיימת לקבל מזומן או נכס פיננסי אחר.

11א. נכסים (כגון הוצאות מראש) שההטבה הכלכלית העתידית בגינם היא קבלה של סחורות או שירותים, ולא זכות לקבל מזומן או נכס פיננסי אחר, אינם נכסים פיננסיים. באופן דומה, פריטים, כגון הכנסה נדחית ומרבית סוגי המחויבויות לאחריות, אינם התחייבויות פיננסיות, מאחר והזרימה השלילית של הטבות כלכליות המתייחסות אליהם היא מסירה של סחורות ושירותים, ולא מחויבות חוזית לשלם מזומן או נכס פיננסי אחר.

12א. התחייבויות או נכסים שאינם חוזיים (כגון מסים על ההכנסה המוטלים כתוצאה מדרישות חוקיות ונאכפים על ידי הממשלה) אינם התחייבויות פיננסיות או נכסים פיננסיים. הטיפול החשבונאי במסים על ההכנסה נדון בתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה. באופן דומה, מחויבויות משתמעות, כהגדרתן בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 37, הפרשות, התחייבויות תלויות ונכסים תלויים, אינן נובעות מחוזים ואינן התחייבויות פיננסיות.

מכשירים הוניים

13א. דוגמאות למכשירים הוניים כוללות מניות רגילות שאין זכות למוכרן בחזרה (non-puttable), סוגים מסוימים של מניות בכורה (ראה סעיפים א25 - א26), וכתבי אופציה (warrants) או אופציות רכש שנכתבו המתירות למחזיק בהן להזמין (subscribe) או לרכוש מספר קבוע של מניות רגילות שאין זכות למוכרן חזרה לישות המנפיקה תמורת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר. מחויבות של ישות להנפיק או לרכוש מספר קבוע של מכשיריה ההוניים תמורת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר, היא מכשיר הוני של הישות. עם זאת, אם החוזה האמור כולל מחויבות של הישות לשלם מזומן או נכס פיננסי אחר, הרי שהוא יוצר גם התחייבות בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון (ראה סעיף א27א)). מנפיק של מניות רגילות שאין זכות למוכרן בחזרה נוטל על עצמו התחייבות, כאשר הוא פועל באופן רשמי לביצוע חלוקה ונעשה מחויב מבחינה משפטית לביצועה כלפי בעלי המניות. מקרה כאמור ייתכן לאחר הכרזה על דיבידנד או כאשר הישות מתחסלת (wound up) וכל הנכסים הנותרים, לאחר מילוי כל התחייבויותיה, עומדים לחלוקה לבעלי מניות.

14א. אופציית רכש שנרכשה או חוזה דומה אחר, שנרכש על ידי ישות, אשר מקנה לה את הזכות לרכוש חזרה מספר קבוע של מכשיריה ההוניים בתמורה למסירת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר, אינו נכס פיננסי של הישות. במקום זאת, כל תמורה ששולמה בגין חוזה כאמור תנוכה מההון העצמי.

14א. הסכמי הנפקה מסוימים של כתבי אופציה ומכשירים פיננסיים מורכבים, כוללים הוראות להגנה על בעלי כתבי האופציה והמכשירים הפיננסיים המורכבים בדרך של התאמת תוספת המימוש או יחס ההמרה בעקבות חלוקת מניות הטבה, חלוקת דיבידנד במזומן או הצעת זכויות לבעלי המניות הרגילות. הוראות אלו אינן מונעות את סיווג כתבי האופציה והרכיב ההוני של המכשירים הפיננסיים המורכבים כהון עצמי.

מכשירים פיננסיים נגזרים

15א. מכשירים פיננסיים כוללים מכשירים ראשוניים (primary) (כגון חייבים, זכאים ומכשירים הוניים) ומכשירים פיננסיים נגזרים (כגון אופציות, חוזי אקדמה, חוזים עתידיים, חוזי החלפת ריבית

וחוזי החלפת מטבע). מכשירים פיננסיים נגזרים מקיימים את הגדרת מכשיר פיננסי, ולפיכך מצויים בתחולת תקן.

16א. מכשירים פיננסיים נגזרים יוצרים זכויות ומחויבויות שהשפעתן היא העברה, בין הצדדים למכשיר, של אחד או יותר מהסיכונים הפיננסיים, הטבועים במכשיר הפיננסי הראשוני שבבסיס החוזה. בעת הכניסה לחוזה, מכשירים פיננסיים נגזרים מקנים לצד אחד זכות חוזית להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם צד אחר בתנאים פוטנציאליים עדיפים, או מחויבות חוזית להחליף נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות עם צד אחר בתנאים פוטנציאליים נחותים. עם זאת, מכשירים אלו, בדרך כלל, אינם כוללים העברה של המכשיר הפיננסי הראשוני שבבסיס החוזה בעת הכניסה לחוזה או במועד פירעונו. חלק מהמכשירים כוללים גם זכות וגם מחויבות לביצוע חליפין. מאחר ותנאי החליפין נקבעים בעת הכניסה לחוזה, הרי ששינוי מחירים בשוקים הפיננסיים עשוי להפוך את תנאי החליפין לעדיפים או לנחותים.

17א. אופציית רכש או אופציית מכר להחלפת נכסים פיננסיים או התחייבויות פיננסיות (כלומר, מכשירים פיננסיים, אשר אינם מכשיריה ההוניים של הישות) מקנים למחזיק זכות להשיג הטבות כלכליות עתידיות פוטנציאליות, המיוחסות לשינויים בשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי שבבסיס החוזה. מנגד, כותב אופציה נוטל על עצמו מחויבות לוותר על הטבות כלכליות עתידיות פוטנציאליות או לשאת בהפסדים פוטנציאליים של הטבות כלכליות, המיוחסות לשינויים בשווי ההוגן של המכשיר הפיננסי שבבסיס החוזה. הזכות החוזית של המחזיק והמחויבות החוזית של הכותב מקיימות את ההגדרה של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית, בהתאמה. המכשיר הפיננסי שבבסיס חוזה אופציה עשוי להיות כל נכס פיננסי, לרבות מניות של ישויות אחרות ומכשירים נושאי ריבית. אופציה עשויה לחייב את הכותב להנפיק מכשיר חוב, במקום להעביר נכס פיננסי, אך המכשיר הפיננסי שבבסיס האופציה יצור נכס פיננסי אצל המחזיק, אם האופציה תמומש. זכות המחזיק באופציה להחליף את הנכס הפיננסי בתנאים פוטנציאליים עדיפים ומחויבות כותב האופציה להחליף את הנכס הפיננסי בתנאים פוטנציאליים נחותים, הן נפרדות מהנכס הפיננסי שבבסיס החוזה, אשר יוחלף בעת מימוש האופציה. המהות של זכות המחזיק ומחויבות הכותב אינה מושפעת מהסבירות שהאופציה תמומש.

18א. דוגמה נוספת למכשיר פיננסי נגזר היא חוזה אקדמה (פורורד) לסילוק בעוד שישה חודשים ואשר לפיו צד אחד (הרוכש) מבטיח למסור 1,000,000 ש"ח במזומן תמורת 1,000,000 ש"ח סכום נקוב של אגרות חוב ממשלתיות הנושאות ריבית קבועה, והצד האחר (המוכר) מבטיח למסור 1,000,000 ש"ח סכום נקוב של אגרות חוב ממשלתיות הנושאות ריבית קבועה תמורת 1,000,000 ש"ח במזומן. במהלך ששת החודשים, לשני הצדדים זכות חוזית ומחויבות חוזית להחליף מכשירים פיננסיים. אם מחיר השוק של אגרות החוב הממשלתיות יעלה מעל 1,000,000 ש"ח, התנאים יהיו עדיפים לרוכש ונחותים למוכר. אם מחיר השוק יורד מתחת ל-1,000,000 ש"ח, ההשפעה תהיה הפוכה. לרוכש יש זכות חוזית (נכס פיננסי), הדומה לזכות הנובעת מהחזקת אופציית רכש, וכן מחויבות חוזית (התחייבות פיננסית), הדומה למחויבות הנובעת מכתובת אופציית מכר. למוכר יש זכות חוזית (נכס פיננסי), הדומה לזכות הנובעת מהחזקת אופציית מכר, ומחויבות חוזית (התחייבות פיננסית) הדומה למחויבות הנובעת מכתובת אופציית רכש. כמו באופציות, זכויות ומחויבויות חוזיות אלו מהוות נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות הנפרדות ונבדלות ממכשירי-הבסיס הפיננסיים (אגרות החוב והמזומן שיוחלפו). לשני הצדדים לחוזה אקדמה יש מחויבות לבצע את עסקת החליפין במועד המוסכם, בעוד שביצוע על-פי חוזה אופציה יתרחש רק אם וכאשר המחזיק באופציה יבחר לממשה.

19א. סוגים רבים אחרים של מכשירים נגזרים מגלמים זכות או מחויבות לבצע החלפה עתידית, לרבות חוזים להחלפת מטבע ולהחלפת שיעורי ריבית ("SWAP"⁷) עסקאות תקרה ("CAPS"⁸), רצועה ("COLLARS"⁹), וריצפה ("FLOORS"¹⁰), התקשרויות למתן הלוואות, מתן זכות להנפקת שטרות ומכתבי אשראי. ניתן לראות בחוזה להחלפת ריבית סוג של חוזה אקדמה שבו הצדדים מסכימים לבצע סידרה של החלפות עתידיות של סכומי מזומן, כאשר סכום אחד מחושב בהתייחס לשיעור ריבית משתנה והאחר בהתייחס לשיעור ריבית קבוע. חוזים עתידיים (futures) הם סוג

⁷ Swap - חליפין כלשהן של סדרה אחת של תזרימי מזומנים או זרמי תשלומים בסדרה אחרת.

⁸ Caps - הסכמה לפיה הקונה מתחייב, לשלם שער ריבית קבוע מקסימלי, שנקבע מראש, על סכום רעיוני, אם שערי הריבית המשתנים ינועו מעל השער שנקבע.

⁹ Collars - קביעת שער תחתון ושער עליון של ריבית (צירוף של Caps ו-Floors).

¹⁰ Floors - היפוכו של Cap (קביעת שער תחתון).

נוסף של חוזי אקדמה, השונים מהם בעיקר בכך שהחוזים הם אחידים ונסחרים בבורסה.

חוזים לרכישה או מכירה של פריטים לא פיננסיים (סעיפים 8-10)

20א. חוזים לרכישה או מכירה של פריטים לא פיננסיים אינם מקיימים את הגדרת מכשיר פיננסי, היות והזכות החוזית של צד אחד לקבל נכס לא פיננסי או שירות והמחויבות המקבילה של הצד האחר לא יוצרים זכות קיימת או מחויבות קיימת של צד כלשהו לקבל, למסור או להחליף נכס פיננסי.

לדוגמה, חוזים בהם הסילוק יבוצע רק על ידי קבלה או מסירה של פריט לא פיננסי (כגון, אופציה, חוזה עתידי או חוזה אקדמה על זהב) אינם מכשירים פיננסיים. חלק מחוזי הסחורות הם סטנדרטים בצורתם ונסחרים בשווקים מוסדרים באופן דומה לזה של מכשירים פיננסיים נגזרים מסוימים.

לדוגמה, חוזה עתידי על סחורות ניתן לרכישה או למכירה בנקל תמורת מזומן, משום שהוא רשום למסחר בבורסה ועשוי להחליף ידיים פעמים רבות. היכולת לרכוש או למכור חוזה סחורה תמורת מזומן, הקלות שבה ניתן לרכשו או למכרו והאפשרות לשאת ולתת על סליקה כספית של המחויבות לקבל או למסור את הסחורה, אינם משנים את התכונה היסודית של החוזה באופן שייצור מכשיר פיננסי. שהרי, הצדדים לחוזה סוחרים למעשה בסחורות הבסיס. אף על פי כן, חלק מהחוזים לרכישת או מכירת פריטים לא פיננסיים, אשר ניתנים לסילוק בנטו, או על ידי החלפת מכשירים פיננסיים או שהפריט הלא הפיננסי שבבסיסם ניתן להמרה בנקל למזומן, הם בתחולת התקן ויטופלו כמכשירים פיננסיים (ראה סעיף 8).

21א. חוזה הכרוך בקבלה או במסירה של נכסים מוחשיים אינו יוצר נכס פיננסי של צד אחד והתחייבות פיננסית של צד אחר, אלא אם התשלום או חלקו נדחה מעבר למועד העברת הנכסים המוחשיים. כך הוא המקרה ברכישה או במכירה של סחורות באשראי מסחרי.

22א. חוזים מסוימים הם צמודי-סחורות, אך סילוקם אינו כרוך בקבלה או מסירה פיזית של הסחורות. חוזים אלו קובעים סילוק בדרך של תשלומים במזומן, הנקבעים על פי נוסחה שהוגדרה בחוזה, ולא באמצעות תשלומים של סכומים קבועים. לדוגמה, סכום הקרן של אגרת חוב ניתן לחישוב על ידי הכפלת מחיר הנפט בשוק, במועד הפירעון של אגרת החוב, בכמות קבועה של נפט. במקרה כזה הקרן

צמודה למחיר הסחורה, אך מסולקת רק במזומן ולפיכך חוזה כזה מהווה מכשיר פיננסי.

23א. ההגדרה של מכשיר פיננסי כוללת גם חוזה היוצר נכס לא-פיננסי או התחייבות לא-פיננסית, בנוסף לנכס פיננסי או להתחייבות פיננסית. מכשירים פיננסיים כאלה נותנים, לעתים קרובות, לצד אחד אופציה להחליף נכס פיננסי בנכס לא-פיננסי. לדוגמה, אגרת חוב צמודת נפט עשויה להקנות למחזיק זרם תשלומי ריבית תקופתיים קבועים וסכום קבוע של מזומן במועד הפירעון, יחד עם אופציה להחליף את סכום הקרן בכמות קבועה של נפט. כדאיות מימוש האופציה תשתנה מזמן לזמן בהתאם למחיר הנפט ויחס ההמרה הטבוע באגרת החוב. כוונותיו של המחזיק באגרת החוב בנוגע למימוש האופציה, אינן משפיעות על מהות הנכסים המרכיבים את החוזה. הנכס הפיננסי של המחזיק (זרם תקבולי ריבית תקופתיים קבועים וסכום קבוע של מזומן במועד הפירעון) והתחייבות הפיננסית של המנפיק (המחויבות להעביר תשלומי ריבית תקופתיים קבועים וסכום קבוע של מזומן במועד המימוש) הופכים את אגרת החוב למכשיר פיננסי, ללא קשר לסוגים האחרים של נכסים והתחייבויות שנוצרו אף הם (האפשרות לקבל כמות קבועה של נפט).

24א. למרות שהתקן אינו חל על חוזי סחורות או על חוזים אחרים, שאינם מקיימים את ההגדרה של מכשיר פיננסי או הנכללים בסעיף 8, ישויות עשויות לאמץ את דרישות הגילוי בתקן זה לחוזים אלו, אם הן מוצאות לנכון.

הצגה

התחייבויות והון עצמי (סעיפים 15-27)

מכשירים שאינם כוללים מחויבות חוזית למסור מזומן או נכס פיננסי אחר (סעיפים 17-20)

25א. מניות בכורה עשויות להיות מונפקות עם זכויות שונות. לצורך הקביעה אם מניית בכורה היא התחייבות פיננסית או מכשיר הוני, המנפיק מעריך את הזכויות המיוחדות (particular) הנלוות למניה כדי להחליט אם היא בעלת המאפיין היסודי של התחייבות פיננסית. לדוגמה, מניית בכורה העומדת לפדיון במועד מסוים או ניתנת לפדיון על פי בחירתו של המחזיק, כוללת התחייבות פיננסית, מאחר שלמנפיק יש מחויבות להעביר נכסים פיננסיים למחזיק במניה. קשיים פוטנציאליים של המנפיק לעמוד במחויבות

לפדות מניית בכורה במועד בו הוא נדרש לכך בהתאם לחוזה (למשל בשל חוסר במקורות, מגבלות חוקיות או בשל העדר רווחים), אינה מבטלת את המחויבות. אופציה של המנפיק לפדות את המניות במזומן לא מקיימת את ההגדרה של התחייבות פיננסית, מאחר שלמנפיק אין מחויבות קיימת להעביר נכסים פיננסיים לבעלי המניות. במקרה זה, פדיון המניות נתון באופן בלעדי לשיקול דעתו של המנפיק. עם זאת, מחויבות עשויה להיווצר כאשר מנפיק מניות הבכורה מממש את האופציה שלו (בדרך כלל, על ידי הודעה פורמלית לבעלי המניות בדבר כוונתו לפדות את המניות).

26א. כאשר מניות בכורה אינן ניתנות לפדיון, הסיווג המתאים נקבע בהתאם לזכויות האחרות הנלוות להן. הסיווג מתבסס על הערכת המהות של ההסדרים החוזיים ועל ההגדרות של התחייבות פיננסית ומכשיר הוני. כאשר חלוקות למחזיקים במניות הבכורה, בין אם הן נצברות או לא נצברות, נתונות לשיקול דעתו של המנפיק, המניות הן מכשירים הוניים. הסיווג של מניית בכורה כמכשיר הוני או כהתחייבות פיננסית אינו מושפע, בין היתר, מהגורמים הבאים:

- (א) היסטוריה של ביצוע חלוקות,
- (ב) כוונה לבצע חלוקות בעתיד,
- (ג) השפעה שלילית אפשרית על מחיר מניות רגילות של המנפיק, אם חלוקות אינן מתבצעות (בגלל מגבלות על חלוקת דיבידנדים למניות רגילות אם דיבידנדים אינם משולמים למניות הבכורה),
- (ד) סכום העודפים של המנפיק,
- (ה) תחזית של המנפיק לרווח או הפסד בתקופה, או
- (ו) יכולת או אי יכולת של המנפיק להשפיע על סכום רווחיו או הפסדיו בתקופה.

סילוק במכשיריה ההוניים של הישות (סעיפים 21-24)

א27. הדוגמאות הבאות ממחישות כיצד לסווג סוגים שונים של חוזים על מכשיריה ההוניים של הישות:

(א) חוזה אשר יסולק בדרך כזו שהישות תקבל או תמסור מספר קבוע של מניותיה, ללא תמורה בעתיד, או על ידי החלפה של מספר קבוע של מניותיה עבור סכום קבוע של מזומן או מכשיר פיננסי אחר, הוא מכשיר הוני. בהתאם לכך, תמורה כלשהי שהתקבלה או שולמה בגין חוזה כזה מתווספת או מנוכה במישרין מההון העצמי. דוגמה אחת היא אופציה למניה שהונפקה, אשר מעניקה לצד שכנגד את הזכות לרכוש מספר קבוע של מניות הישות תמורת סכום קבוע של מזומן. עם זאת, אם החוזה דורש מהישות לרכוש (לפדות) את מניותיה תמורת מזומן או נכס פיננסי אחר במועד קבוע או ניתן לקביעה או על פי דרישה, הישות מכירה גם בהתחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון. דוגמה לכך היא מחויבות של ישות, הנובעת מחוזה אקדמה לרכוש חזרה מספר קבוע של מניותיה תמורת סכום קבוע של מזומן.

(ב) מחויבות של ישות לרכוש את מניותיה תמורת מזומן יוצרת התחייבות פיננסית בגובה הערך הנוכחי של סכום הפדיון גם אם מספר המניות אותן הישות מחויבת לרכוש חזרה אינו קבוע, או אם המחויבות מותנית בכך שהצד שכנגד יממש את זכותו לפדות. דוגמה למחויבות מותנית היא אופציה שהונפקה, הזורשת מהישות לרכוש חזרה את מניותיה תמורת מזומן אם הצד שכנגד יממש את זכותו.

(ג) חוזה אשר יסולק במזומן או במכשיר פיננסי אחר הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית אף אם סכום המזומן או מכשיר פיננסי אחר, אשר יתקבל או יימסר, מתבסס על שינויים במחיר השוק של ההון העצמי של הישות. דוגמה לכך היא אופציה למניה, המסולקת נטו במזומן (net cash settled).

(ד) חוזה אשר יסולק במספר משתנה של מניות הישות, אשר ערכן יהיה שווה לסכום קבוע או לסכום המבוסס על שינויים במשתנה בסיס (לדוגמה, מחיר סחורה) הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. לדוגמה, אופציה שנכתבה

לרכישת זהב, אשר, אם תמומש, תסולק נטו במכשיריה ההוניים של הישות על ידי כך שהישות תמסור כמות כזו של מכשירים אלה אשר תשווה לערך חוזה האופציה. חוזה כזה הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית אף אם משתנה הבסיס הוא מניות הישות עצמה ולא זהב. באופן דומה, חוזה אשר יסולק במספר קבוע של מניות הישות, אך הזכויות הצמודות למניות אלה ישתנו כך שערך הסילוק ישווה לסכום קבוע או סכום המתבסס על שינויים במשתנה בסיס, הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית.

הוראות סילוק מותנה (סעיף 25)

28א. סעיף 25 קובע כי אם התממשות חלק של הוראת סילוק מותנה, אשר עשוי לדרוש סילוק במזומן או בנכס פיננסי אחר (או בדרך כזו אשר תוצאתה היא שהמכשיר הוא התחייבות פיננסית) אינה מציאותית, הוראת הסילוק אינה משפיעה על סיווג מכשיר פיננסי. לכן, חוזה אשר דורש סילוק במזומן או במספר משתנה של מניות הישות עצמה רק בקרות אירוע, שהוא נדיר מאוד, לא מציאותית (highly abnormal) ומאוד לא סביר שיתרחש, הוא מכשיר הוני. באופן דומה, תנאי החוזה עשויים לשלול סילוק במספר קבוע של מניות הישות עצמה בנסיבות שאינן בשליטת הישות, אך אם אין אפשרות מציאותית שנסיבות אלה יתרחשו, סיווג כמכשיר הוני הוא מתאים.

טיפול בדוחות כספיים מאוחדים

29א. כאשר מסווגים מכשיר פיננסי (או רכיב שלו) בדוחות כספיים מאוחדים, ישות תבחן את כל התנאים שהוסכמו בין חברות הקבוצה והמחזיקים במכשיר לצורך הקביעה אם לקבוצה בכללותה יש מחויבות למסור מזומן או נכס פיננסי אחר ביחס למכשיר או לסלק אותו באופן שיביא לסיווג כהתחייבות. כאשר חברה בת בקבוצה מנפיקה מכשיר פיננסי וחברה אם או חברה אחרת בקבוצה מסכמת באופן ישיר עם המחזיקים במכשיר לגבי תנאים נוספים (לדוגמה, ערבות), יתכן ולקבוצה לא יהיה שיקול דעת לגבי חלוקות או פדיון. למרות שהחברה הבת עשויה באופן נאות לסווג את המכשיר ללא התייחסות לתנאים נוספים אלו בדוחותיה הכספיים הנפרדים, ההשפעה של הסכמים אחרים בין חברי הקבוצה ומחזיקי המכשיר יילקחו בחשבון כדי להבטיח שהדוחות הכספיים המאוחדים ישקפו את החוזים והעסקאות בהם התקשרה הקבוצה כמכלול. במידה שישנה מחויבות כזו או

הוראת סילוק, המכשיר (או הרכיב שלו אשר נתון למחויבות זו) יסווג כהתחייבות פיננסית בדוחות הכספיים המאוחדים.

מכשירים פיננסיים מורכבים (סעיפים 28-32)

30א. סעיף 28 חל רק על מנפיקים של מכשירים פיננסיים מורכבים לא נגזרים. סעיף 28 אינו דן במכשירים פיננסיים מורכבים מנקודת מבט של המחזיקים. תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39 דן בהפרדה של נגזרים משובצים מנקודת מבט של מחזיקים במכשירים פיננסיים מורכבים הכוללים מאפייני חוב והון עצמי.

31א. צורה שכיחה של מכשיר פיננסי מורכב היא מכשיר חוב עם אופציית המרה משובצת, כגון אגרת חוב להמרה למניות רגילות של המנפיק וללא מאפייני נגזר משובץ אחרים. סעיף 28 דורש מהמנפיק של מכשיר פיננסי כזה להציג בנפרד במאזן את רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני, כאמור להלן:

(א) מחויבות המנפיק לשלם קרן וריבית במועדים קבועים מראש היא התחייבות פיננסית, שקיימת כל עוד המכשיר לא הומר. בעת ההכרה הראשונית, השווי ההוגן של רכיב ההתחייבות הוא הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים העתידיים, שנקבעו בחוזה אשר מהוונים לפי שיעור ריבית המקובלת בשוק לגבי מכשירים באיכות אשראי דומה, אשר מספקים למעשה את אותם תזרימי מזומנים, באותם תנאים, אך ללא אופציית ההמרה.

(ב) המכשיר ההוני הוא אופציה משובצת להמיר את ההתחייבות להון עצמי של המנפיק. השווי ההוגן של האופציה מורכב מערך הזמן שלה ומהערך הפנימי שלה, אם קיים. לאופציה זו יש ערך בעת ההכרה הראשונית אף כאשר היא מחוץ לכסף.

32א. בעת המרה של מכשיר (בר המרה) במועד פדיונו, הישות גורעת את רכיב ההתחייבות ומכירה בו כהון עצמי. הרכיב ההוני המקורי נשאר בהון העצמי (למרות שהוא עשוי להיות מועבר בתוך ההון העצמי מפריט אחד לאחר). לא יוכר רווח או הפסד בגין ההמרה במועד הפדיון.

א33. כאשר ישות פודה בפדיון מוקדם או רוכשת חזרה מכשיר בר המרה לפני מועד הפדיון, כאשר זכות ההמרה המקורית נותרת ללא שינוי, הישות מקצה את התמורה ששולמה וכל עלויות עסקה, בגין הרכישה חזרה או הפדיון המוקדם, לרכיב ההתחייבות ולרכיב ההוני של המכשיר במועד העסקה. השיטה המשמשת בהקצאת התמורה ששולמה ועלויות העסקה לרכיבים הנפרדים היא עקבית עם זו ששימשה להקצאה המקורית של התקבולים שהתקבלו על ידי הישות כאשר המכשיר הניתן להמרה הונפק, בהתאם לסעיפים 28-32.

א34. לאחר שהקצאת התמורה מתבצעת, כל רווח או הפסד שנוצר יטופל בהתאם לכללי החשבונאות המתאימים לכל אחד מהרכיבים כדלקמן:

(א) סכום הרווח או ההפסד המתייחס לרכיב ההתחייבות מוכר בדוח רווח והפסד, וכן

(ב) סכום התמורה המתייחס לרכיב ההוני מוכר בהון העצמי.

א35. ישות יכולה לשנות את התנאים של מכשיר ניתן להמרה בכדי לעודד המרה מוקדמת, לדוגמה על ידי יחס המרה מיטיב יותר, או על ידי תשלום תמורה נוספת אחרת, במקרה של המרה לפני מועד ספציפי. במועד בו שונו התנאים, ההפרש בין השווי ההוגן של התמורה, שהמחזיק מקבל במועד ההמרה בהתאם לתנאים המתוקנים, לבין השווי ההוגן של התמורה, שהמחזיק יכול היה לקבל בהתאם לתנאים המקוריים מוכר כהפסד בדוח רווח והפסד.

מניות אוצר (סעיפים 33 ו-34)

א36. מכשיריה ההוניים של ישות, אשר נרכשו על ידה, אינם מוכרים כנכס פיננסי, ללא קשר לסיבת רכישתם חזרה. סעיף 33 דורש כי ישות הרוכשת את מכשיריה ההוניים, תפחית אותם מההון העצמי.

ריבית, דיבידנדים, הפסדים ורווחים (סעיפים 35-41)

א37. הדוגמה הבאה ממחישה את יישום סעיף 35 עבור מכשיר פיננסי מורכב. מניית בכורה לא צוברת מחייבת פדיון במזומן תוך חמש שנים, כשהדיבידנדים בגינה משולמים (אם בכלל) על פי שיקול דעתה של הישות לפני מועד הפדיון. מכשיר כזה הוא מכשיר פיננסי

מורכב, הכולל רכיב התחייבות המהווה את הערך הנוכחי של סכום הפדיון. ההפרש שבין הערך הנוכחי של סכום הפדיון לבין התמורה שהתקבלה מהווה את הרכיב ההוני (הזכות לקבלת דיבידנדים) ומוכר בהון העצמי. ההפחתה של הניכיון הגלום ברכיב ההתחייבות מוכרת ברווח או בהפסד ומסווגת כהוצאות ריבית. לעומת זאת, דיבידנדים כלשהם ששולמו קשורים לרכיב ההוני ובהתאם לכך מוכרים כחלוקה. טיפול דומה ייושם גם אם הפדיון אינו מחויב, אלא נתון לבחירת המחזיק, או אם מניית הבכורה חייבת להיות מומרת למספר משתנה של מניות רגילות, המחושב כך שישתווה לסכום קבוע או לסכום המבוסס על שינויים במשתנה בסיס (לדוגמה, סחורות). יחד עם זאת, אם דיבידנדים כלשהם שלא שולמו מתווספים לסכום הפדיון, המכשיר בכללותו הוא התחייבות. במקרה כזה, כל הדיבידנדים מסווגים כהוצאות ריבית.

קיצוץ של נכס פיננסי והתחייבות פיננסית (סעיפים 42-50)

38א. כדי לקצוץ נכס פיננסי והתחייבות פיננסית, לישות חייבת להיות זכות משפטית קיימת בהווה, ניתנת לאכיפה לקצוץ את הסכומים שהוכרו. לישות עשויה להיות זכות מותנית לקצוץ סכומים שהוכרו כמו בהסכם אב להתחשבות נטו או בצורות מסוימות של חוב ללא זכות חזרה (non-recourse), אך זכויות אלה ניתנות לאכיפה רק בהתרחשות אירוע עתידי מסוים, בדרך כלל, כשל אשראי (default) של הצד שכנגד. לפיכך, הסדר כאמור אינו מקיים את התנאים לקיצוץ.

39א. התקן אינו קובע טיפול ספציפי ל"מכשירים סינתטיים". מכשירים אלה הם קבוצות של מכשירים פיננסיים נפרדים שנרכשים ומוחזקים במטרה לחקות תכונות של מכשיר אחר. חוב לזמן ארוך בשיעור ריבית משתנה, המשולב יחד עם חוזה להחלפת ריבית משתנה בריבית קבועה, מהווים דוגמה להרכבה מלאכותית של חוב לזמן ארוך בשיעור ריבית קבוע. כל אחד מהמכשירים הפיננסיים היחידים המרכיבים את ה"מכשיר הסינתטי" מייצג זכות חוזית או מחויבות חוזית עם תנאים שלו וכל אחד מהם עשוי להיות מועבר או מסולק בנפרד. כל מכשיר פיננסי חשוף לסיכונים העשויים להיות שונים מהסיכונים שאליהם חשופים מכשירים פיננסיים אחרים. לפיכך, כאשר מכשיר פיננסי אחד ב"מכשיר סינתטי" הוא נכס ומכשיר אחר הוא התחייבות, הם אינם מקוזזים ולא מוצגים במאזן הישות על בסיס נטו, אלא אם הם מקיימים את המבחנים לקיצוץ שבסעיף 42. יינתן גילוי אודות התנאים המשמעותיים של

כל מכשיר פיננסי, למרות שישות עשויה לציין, בנוסף, את מהות הקשר בין המכשירים היחידים (ראה סעיף 65).

גילוי

א40. בוטל.

נספח ב' - דוגמאות להמחשה

נספח זה אינו מהווה חלק מהתקן.

תוכן עניינים

עמוד	חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות כללי
283	דוגמה 1 - חוזה אקדמה לרכישת מניות
284	דוגמה 2 - חוזה אקדמה למכירת מניות
288	דוגמה 3 - רכישת אופציית רכש על מניות
291	דוגמה 4 - כתיבת אופציית רכש על מניות
295	דוגמה 5 - רכישת אופציית מכר על מניות
299	דוגמה 6 - כתיבת אופציית מכר על מניות
303	טבלה מרכזת - חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות ישויות, כגון קרנות נאמנות וקואופרטיבים ואגודות שיתופיות, אשר הון המניות שלהן אינו מקיים את הגדרת הון עצמי בהתאם לתקן חשבונאות מספר 22
הושמטה	דוגמה 7 - ישויות ללא הון
הושמטה	דוגמה 8 - ישויות עם הון מסוים
	הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים מורכבים
	דוגמה 9 - הפרדה של מכשיר פיננסי מורכב בעת הראשונית
310	דוגמה 10 - הפרדה של מכשיר פיננסי מורכב מרובה מאפייני נגזרים משובצים
הושמטה	דוגמה 11 - רכישה חזרה של מכשיר בר המרה
312	דוגמה 12 - שינוי תנאי מכשיר בר המרה על מנת לעודד המרה מוקדמת
313	דוגמה 13 - הוראות מעבר של אגרות חוב להמרה
315	הדגמת פיצול תמורה בהנפקת חבילת ניירות ערך
320	דוגמה 14 - פיצול תמורה בהנפקת חבילת ניירות ערך

חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות

כללי

כל הדוגמאות להלן ממחישות את רישומי היומן לחוזים המתייחסים לרכישת מניותיה של הישות שסילוקם יבוצע:

- א. נטו במזומן,
- ב. נטו במניות,
- ג. על ידי מסירת מזומן בתמורה למניות (סילוק ברוטו), או
- ד. באחת מהחלופות המפורטות בסעיפים א-ג לעיל.

הנחות:

1. בכדי לפשט את דוגמאות 1 ו-2, הונח כי לא שולמו דיבידנדים על מניות הבסיס כך שהערך הנוכחי של מחיר האקדמה שווה למחיר המידי (spot price) כאשר השווי ההוגן של חוזה האקדמה הוא אפס. השווי ההוגן של חוזה האקדמה מחושב כהפרש בין מחיר השוק של המניה לבין הערך הנוכחי של המחיר שנקבע בחוזה האקדמה.
2. שיעור ההיוון השנתי הוא 4%.
3. תוצאות החישובים עוגלו לצורך פשטות.

דוגמה 1 - חוזה אקדמה לרכישת מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' התקשרה בחוזה עם ישות ב' לקבלת 1,000 מניות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה לתשלום במזומן של 104,000 ש"ח (104 למניה). להלן ריכוז נתוני חוזה האקדמה:

מועד החוזה	מועד הפרעון	מחיר שנקבע בחוזה האקדמה לשלם ביום 31 בינואר 2007	הערך הנוכחי של המחיר שנקבע בחוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006	מספר המניות בהתאם לחוזה האקדמה												
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	104 ש"ח	100 ש"ח	1,000												
<table border="1"> <thead> <tr> <th>שוי הוגן חוזה אקדמה (ש"ח)</th> <th>מחיר השוק של המניה (ש"ח)</th> <th></th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>0</td> <td>100</td> <td>1 בפברואר, 2006</td> </tr> <tr> <td>6,300</td> <td>110</td> <td>31 בדצמבר, 2006</td> </tr> <tr> <td>2,000</td> <td>106</td> <td>31 בינואר, 2007</td> </tr> </tbody> </table>					שוי הוגן חוזה אקדמה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)		0	100	1 בפברואר, 2006	6,300	110	31 בדצמבר, 2006	2,000	106	31 בינואר, 2007
שוי הוגן חוזה אקדמה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)															
0	100	1 בפברואר, 2006														
6,300	110	31 בדצמבר, 2006														
2,000	106	31 בינואר, 2007														

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

במקרה בו חוזה האקדמה לרכישת מניות הישות עצמה יסולק נטו במזומן, לאמור, אין קבלה או מסירה של מניות הישות עצמה בעת סילוק חוזה האקדמה. רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' הם:

1 בפברואר 2006

מחיר השוק של המניה בעת הכניסה לחוזה (1 בפברואר 2006) הוא 100 ש"ח. לפיכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006 הוא אפס (ההפרש שבין מחיר המניה לערך הנוכחי של מחיר חוזה האקדמה). מאחר והשווי של הנגזר הוא אפס ולא שולם או התקבל מזומן, אין צורך ברישומי יומן כלשהם.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר 2006, מחיר השוק של המניה עלה ל- 110 ש"ח וכתוצאה מכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה עלה ל- 6,300 ש"ח.

ח' - נכס חוזה אקדמה 6,300 ש"ח

ז' - רווח 6,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, מועד סילוק החוזה, מחיר השוק של המניה ירד ל- 106 ש"ח. בהתאם לכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה במועד זה הוא 2,000 ש"ח, המחושבים כדלקמן:

$$(106 * 1,000) - 104,000 = 2,000$$

ח' - הפסד 4,300 ש"ח

ז' - נכס חוזה קדמה; 4,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה

$$(6,300 - 2,000 = 4,300)$$

ביום 31 בינואר 2007, החוזה מסולק נטו במזומן. לישות א' קיימת מחויבות למסור 104,000 ש"ח לישות ב', ומנגד לישות ב' קיימת מחויבות להעביר 106,000 ש"ח (106 * 1,000) לישות א'. היות והסילוק מבוצע נטו במזומן, ישות ב' משלמת את הסכום נטו של 2,000 ש"ח לישות א'.

ח' - מזומן 2,000 ש"ח

ז' - נכס חוזה אקדמה 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במניות

במקרה בו הסילוק יבוצע נטו במניות, רישומי היומן זהים לרישומים המופיעים בסעיף א' לעיל לכל המועדים, למעט הרישום הנדרש בעת סילוק חוזה האקדמה. להלן רישום היומן הנדרש ביום 31 בינואר 2007 בדוחות הכספיים של ישות א':

31 בינואר 2007

במועד הסילוק לישות א' יש מחויבות למסור מניות בשווי 104,000 ש"ח לישות ב' ולישות ב' יש מחויבות למסור מניות (של ישות א') בשווי 106,000 ש"ח לישות א'. לכן, ישות ב' מוסרת מניות בשווי של 2,000 ש"ח לישות א'. לאמור, העברה של 19 מניות $(2,000/106=)$.

	ח' - הון עצמי	2,000 ש"ח
	ז' - נכס חוזה אקדמה	2,000 ש"ח
	לרישום סילוק חוזה האקדמה.	

ג. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע ברוטו

במקרה בו הסילוק יבוצע על ידי מסירת סכום קבוע במזומן וקבלת מספר קבוע של מניות ישות א', רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' הם:

1 בפברואר 2006

לישות א' קיימת מחויבות לשלם 104,000 ש"ח במזומן לישות ב' (104 * 1,000) בהתאם לחוזה האקדמה ולישות ב' קיימת מחויבות למסור בעוד שנה לישות א', 1,000 מניות של ישות א'.

	ח' - מזומן	100,000 ש"ח
	ז' - התחייבות	100,000 ש"ח

לרישום המחויבות למסור לאחר שנה 104,000 ש"ח בערכה הנוכחי השווה ל-100,000 ש"ח $(104,000/1.04)$, (ראה תקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, סעיף 64 להנחיות יישום).

31 בדצמבר 2006

ח' - הוצאות ריבית	3,660 ש"ח	ז' - התחייבות	3,660 ש"ח
-------------------	-----------	---------------	-----------

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית, המחושבת כדלקמן:

$$100,000 * (1.04^{11/12} - 1) = 3,660$$

31 בינואר 2007

ח' - הוצאות ריבית	340 ש"ח	ז' - התחייבות	340 ש"ח
-------------------	---------	---------------	---------

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית המחושבת כדלקמן:

$$100,000 * 1.04^{11/12} * (1.04^{1/12} - 1) = 340$$

ישות א' מוסרת 104,000 ש"ח במזומן לישות ב' וישות ב' מוסרת 1,000 מניות של ישות א' לישות א'.

ח' - התחייבות	104,000 ש"ח	ז' - מזומן	104,000 ש"ח
---------------	-------------	------------	-------------

לרישום סילוק ההתחייבות לפרעון מניות ישות א' במזומן.

ד. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, נטו במניות, או על ידי מסירת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שחווה האקדמה לרכישה חזרה הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. אם אחת מחלופות הסילוק היא מסירת מזומן בתמורה למניות (ראה סעיף ג' לעיל), על הישות להכיר בהתחייבות בגין המחויבות למסירת המזומן, כפי שהודגם בסעיף ג' לעיל. בכל מקרה אחר, ישות א' תטפל בחווה האקדמה כבנגזר.

דוגמה 2 - חוזה אקדמה למכירת מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' להעברה של 1,000 מניותיה ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 104,000 ש"ח במזומן (104 ש"ח למניה). להלן ריכוז נתוני חוזה האקדמה:

מועד החוזה	מועד הפירעון	מחיר שנקבע בחוזה האקדמה לקבל ביום	הערך הנוכחי של מחיר שנקבע בחוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006	מספר המניות בהתאם לחוזה האקדמה
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	104 ש"ח	100 ש"ח	1,000 ש"ח
<hr/>				
			שווי הוגן חוזה אקדמה (ש"ח)	
			0	
			6,300	
			2,000	

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

במקרה בו, חוזה האקדמה למכירה של מניות הישות עצמה יסולק נטו במזומן, לאמור אין קבלה או מסירה של מניות הישות עצמה בעת סילוק חוזה האקדמה, רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' הם:

1 בפברואר 2006

מחיר השוק של המניה בעת ההתקשרות בחוזה (1 בפברואר 2006) הוא 100 ש"ח. לפיכך, השווי ההוגן של חוזה האקדמה ביום 1 בפברואר 2006 הוא אפס (ההפרש שבין מחיר המניה לערך הנוכחי של מחיר חוזה האקדמה). מאחר והשווי של הנגזר הוא אפס ולא שולם או התקבל מזומן, אין צורך ברישומי יומן כלשהם.

31 בדצמבר 2006

ח' - הפסד
 ז' - התחייבות חוזה אקדמה

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה.

31 בינואר 2007

ח' - התחייבות חוזה אקדמה 4,300 ש"ח
ז' - רווח 4,300 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של חוזה האקדמה
($4,300 = 2,000 - 6,300$).

ביום 31 בינואר, 2007 החוזה מסולק נטו במזומן. לישות ב' יש מחויבות למסור 104,000 ש"ח לישות א', ומנגד ולישות א' יש מחויבות למסור 106,000 ש"ח ($1,000 * 106$) לישות ב'. היות והסילוק מבוצע נטו במזומן, ישות א' משלמת את הסכום נטו של 2,000 ש"ח לישות ב'.

ח' - התחייבות חוזה אקדמה 2,000 ש"ח
ז' - מזומן 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במניות

במקרה בו הסילוק יבוצע נטו במניות. רישומי היומן זהים לרישומים המופיעים בסעיף א' לעיל לכל המועדים, למעט הרישום הנדרש בעת סילוק חוזה האקדמה. להלן רישום היומן הנדרש ביום 31 בינואר 2007 בדוחות הכספיים של ישות א':

31 בינואר 2007

החוזה מסולק נטו במניות. לישות א' יש זכות לקבל מניות בשווי 104,000 ש"ח והתחייבות למסור מניות בשווי 106,000 ש"ח לישות א'. לכן, ישות א' מוסרת מניות בשווי 2,000 ש"ח לישות ב'. לאמור, מסירה של 19 מניות ($2,000/106$).

ח' - התחייבות חוזה אקדמה 2,000 ש"ח
ז' - הון עצמי 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה (הנפקת מניות הישות מטופלת כעסקה הונית).

ג. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי קבלת סכום קבוע במזומן ומסירת מספר קבוע של מניות ישות א'. המחיר למניה שישות א' תקבל בעוד שנה נקבע ל- 104 ש"ח. לכן, לישות א' קיימת זכות לקבל 104,000 ש"ח במזומן (1,000 * 104) ומחויבות למסור בעוד שנה 1,000 מניות של עצמה. להלן רישומי היומן הנדרשים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 1 בפברואר. לא שולם או התקבל מזומן, מאחר ולחווה האקדמה שווי הוגן ראשוני של אפס. חוזה האקדמה למסור מספר קבוע של מניות ישות א' בתמורה לסכום קבוע של מזומן או לנכסים פיננסיים אחרים, מקיים את הגדרת מכשיר הוני, מאחר והוא אינו ניתן לסילוק אלא בדרך של מסירת מניות בתמורה למזומן.

31 בדצמבר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר, מאחר ולא שולם או התקבל מזומן והחווה למסירת מניות הישות בתמורה לסכום קבוע של מזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של הישות.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, ישות א' מקבלת 104,000 ש"ח במזומן ומוסרת 1,000 מניות.

ח' - מזומן	104,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	104,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האקדמה.

ד. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, נטו במניות או על ידי מסירת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שחוזה האקדמה הוא נכס פיננסי או התחייבות פיננסית. במקרה זה חוזה האקדמה אינו מקיים את ההגדרה של מכשיר הוני, היות והוא ניתן לסילוק שלא על ידי מסירת מספר קבוע של מניות בתמורה לסכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר. הטיפול החשבונאי של ישות א' בחוזה האקדמה יהיה כבנגזר כפי שהודגם בסעיפים א' ו- ב' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 3 - רכישת אופציית רכש על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת עם ישות ב' בחוזה ומשלמת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, מחויבת ישות ב' למסור, ולישות א' יש את הזכות לקבל, 1,000 מניות ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן (102 ש"ח למניה), אם ישות א' תממש את זכותה. אם ישות א' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית הרכש:

מועד החוזה	מועד המימוש (תנאים אירופאים, ניתן למימוש רק ביום הפרעון)	מחיר מימוש קבוע שישולם ביום 31 בינואר 2007	מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	102 ש"ח	1,000
		שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)
		5,000	100
		3,000	104
		2,000	104

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

מחיר המניה בעת ההתקשרות בחוזה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 100 ש"ח. השווי ההוגן הראשוני של חוזה האופציה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 5,000 ש"ח, אותם ישות א' משלמת לישות ב' במזומן באותו יום. ביום זה, לאופציה אין ערך פנימי, רק ערך זמן, מאחר ומחיר המימוש, שהוא 102 ש"ח, עולה על מחיר השוק של המניה, שהוא 100 ש"ח, ולפיכך, אין כדאיות כלכלית למימוש האופציה מנקודת ראותה של ישות א'. במילים אחרות, אופציית הרכש היא מחוץ לכסף.

ח' - נכס בגין אופציית רכש
 ז' - מזומן
 5,000 ש"ח 5,000 ש"ח

להכרה ברכישת אופציית הרכש.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר, 2006, מחיר השוק של המניה עלה ל- 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש ירד ל- 3,000 ש"ח שמתוכם 2,000 ש"ח מהווים ערך פנימי $[1,000 * (102 - 104)]$, ו- 1,000 ש"ח מהווים את ערך הזמן שנותר.

ח' - הפסד
 ז' - נכס בגין אופציית רכש
 2,000 ש"ח 2,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית הרכש.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, מחיר השוק של המניה הוא עדיין 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש יורד ל- 2,000 ש"ח, שנובעים רק מהערך הפנימי $[1,000 * (104 - 102)]$, שהרי לא נותר ערך זמן.

ח' - הפסד
 ז' - נכס בגין אופציית רכש
 1,000 ש"ח 1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית הרכש.

באותו מועד, ישות א' מממשת את אופציית הרכש והחווה מסולק נטו במזומן. לישות ב' יש מחויבות למסור 104,000 ש"ח $(1,000 * 104)$ לישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח $(1,000 * 102)$ מישות א', כך שישות א' מקבלת סכום נטו של 2,000 ש"ח.

ח' - מזומן
 ז' - נכס בגין אופציית רכש
 2,000 ש"ח 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במניות

במקרה בו הסילוק יבוצע נטו במניות, רישומי היומן בדוחותיה הכספיים של ישות א' זהים לאלו שהוצגו בסעיף א' לעיל, למעט רישום הסילוק של חוזה האופציה. להלן רישום היומן הנדרש ביום 31 בינואר 2007 בדוחות הכספיים של ישות א' :

31 בינואר 2007

ישות א' מממשת את אופציית הרכש והחווה מסולק נטו במניות. לישות ב' ישנה מחויבות למסור מניות של ישות א', לישות א', בשווי 104,000 ש"ח [1,000 * 104], בתמורה לסך של 102,000 ש"ח המשקף שווי של 1,000 מניות לפי 102 ש"ח, כך שישות ב' מוסרת מניות בשווי נטו של 2,000 ש"ח לישות א'. לאמור, העברה של 19 מניות (=2,000/104).

ח' - הון עצמי	2,000 ש"ח	
ז' - נכס בגין אופציית רכש		2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה. הסילוק מטופל כעסקת מניות אוצר (ללא רווח או הפסד).

ג. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי קבלת מספר קבוע של מניות ותשלום סכום קבוע במזומן, אם ישות א' תממש את האופציה. בדומה לסעיפים א' ו- ב' לעיל, מחיר המימוש למניה נקבע ל- 102 ש"ח. לפיכך, לישות א' מוקנית הזכות לקבל 1,000 מניות של ישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח (1,000 * 102) במזומן, אם ישות א' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א' :

1 בפברואר 2006

ח' - הון עצמי	5,000 ש"ח	
ז' - מזומן		5,000 ש"ח

לרישום המזומן ששולם בתמורה לזכות לקבל את מניותיה של ישות א' בעוד שנה במחיר קבוע. הפרמיה ששולמה מוכרת בהון העצמי, מאחר וחווה המקנה זכות לקבל מספר קבוע של מניות ישות א' בתמורה לסכום קבוע במזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של הישות.

31 בדצמבר 2006

לאור האמור לעיל ומאחר ולא שולם או התקבל מזומן, אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר.

31 בינואר 2007

ישות א' מממשת את אופציית הרכש והחווה מסולק בברוטו. על ישות ב' מוטלת מחויבות למסור 1,000 מניות של ישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן.

ח-הון עצמי	102,000 ש"ח
ז' - מזומן	102,000 ש"ח

לרישום סילוק חווה האופציה.

העלות הכוללת של מניות האוצר היא 107,000 ש"ח, לעומת שווי השוק של מניות אלו בסך 104,000 ש"ח. מאחר ואין מדובר בנכס פיננסי אלא במכשיר הוני, לא הוכר הפסד בסך 3,000 ש"ח ולא נערכת התאמה של עלות המניות לשווי השוק.

ד. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, נטו במניות או על ידי החלפת מזומן ומניות) מביא למסקנה שאופציית הרכש היא נכס פיננסי. אופציית הרכש אינה מקיימת את ההגדרה של מכשיר הוני, מאחר והיא ניתנת לסילוק שלא בדרך של רכישה חוזרת של מספר קבוע של מניות בתמורה לתשלום סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר. ישות א' מכירה בנכס נגזר, כפי שהודגם בסעיפים א' ו-ב' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 4 - כתיבת אופציית רכש על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' ומקבלת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, מחויבת ישות א' למסור ולישות ב' יש את הזכות לקבל, 1,000 מניות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן (102 ש"ח למניה), אם ישות ב' תממש את זכותה. אם ישות ב' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית הרכש:

מועד החוזה	מועד המימוש (תנאים אירופאים, כלומר ניתן למימוש רק ביום הפרעון)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)	שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	104	5,000
31 בדצמבר 2006	הצד שכנגד (ישות ב')	104	3,000
31 בינואר 2007	מחיר שנקבע לתשלום ביום 31 בינואר 2007	104	2,000

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

מחיר המניה בעת ההתקשרות בחוזה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 100 ש"ח. השווי ההוגן הראשוני של חוזה האופציה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 5,000 ש"ח, אותם ישות ב' משלמת לישות א' במזומן באותו יום. ביום זה, לאופציה אין ערך פנימי, רק ערך זמן, מאחר ומחיר המימוש, שהוא 102 ש"ח, עולה על מחיר השוק של המניה, שהוא 100 ש"ח.

ח' - מזומן 5,000 ש"ח
ז' - מחוייבות בגין אופציית רכש 5,000 ש"ח

להכרה באופציית הרכש שנכתבה ותקבול המזומן שהתקבל בגינה.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר, 2006, מחיר השוק של המניה עלה ל- 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש ירד ל- 3,000 ש"ח.

ח' - מחוייבות בגין אופציית רכש 2,000 ש"ח
ז' - רווח 2,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית הרכש.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007, מחיר השוק של המניה הוא עדיין 104 ש"ח. השווי ההוגן של אופציית הרכש יורד ל- 2,000 ש"ח, שנובעים רק מהערך הפנימי $[1,000 * (104 - 102)]$, שהרי לא נותר ערך זמן.

ח' - מחוייבות לאופציית רכש 1,000 ש"ח
ז' - רווח 1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של האופציה.

באותו מועד, ישות ב' מממשת את אופציית הרכש והחווה מסולק נטו במזומן. לישות א' יש מחוייבות למסור 104,000 ש"ח $(1,000 * 104)$ לישות ב' בתמורה ל- 102,000 ש"ח $(1,000 * 102)$ מישות ב', כך שישות א' משלמת סכום נטו של 2,000 ש"ח.

ח' - מחוייבות בגין אופציית רכש 2,000 ש"ח
ז' - מזומן 2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במניות

במקרה בו הסילוק יבוצע נטו במניות, רישומי היומן בדוחותיה הכספיים של ישות א' זהים לאלו שהוצגו בסעיף א', למעט רישום הסילוק של חוזה האופציה, כדלקמן:

31 בינואר 2007

ישות ב' מממשת את אופציית הרכש והחוזה מסולק נטו במניות. לישות א' יש מחויבות למסור מניות של ישות א', בשווי של 104,000 ש"ח ($1,000 * 104$) לישות ב' בתמורה למניות ישות א' בשווי של 102,000 ש"ח ($1,000 * 102$), כך שישות א' מוסרת מניות נטו בשווי של 2,000 ש"ח לישות ב'. לאמור העברה של 19 מניות ($2,000/104=$).

ח' - מחויבות בגין אופציית רכש	5,000 ש"ח
ז' - מזומן	2,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה. הסילוק מטופל כעסקה הוגנת.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי מסירת מספר קבוע של מניות וקבלת סכום קבוע במזומן, אם ישות ב' תממש את האופציה. בדומה לסעיפים א' ו- ב' לעיל, מחיר המימוש למניה נקבע ל- 102 ש"ח. לפיכך, לישות ב' מוקנית הזכות לקבל 1,000 מניות של ישות א' בתמורה ל- 102,000 ש"ח ($1,000 * 102$) במזומן, אם ישות ב' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - מזומן	5,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	5,000 ש"ח

לרישום המזומן שהתקבל כנגד המחויבות למסור מספר קבוע של מניות הישות בעוד שנה במחיר קבוע. הפרמיה שהתקבלה מוכרת בהון העצמי. בעת המימוש, יונפק מספר קבוע של מניות בתמורה לסכום קבוע במזומן.

31 בדצמבר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר מאחר ולא שולם או התקבל מזומן, וחווה המקנה למחזיק בו זכות לקבל מספר קבוע של מניות ישות א' בתמורה לסכום קבוע במזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של הישות.

31 בינואר 2007

ישות ב' מממשת את אופציית הרכש והחווה מסולק בברוטו. לישות א' יש מחויבות למסור 1,000 מניות בתמורה ל- 102,000 ש"ח במזומן.

ח' - מזומן	102,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	102,000 ש"ח

לרישום סילוק חווה האופציה.

ד. פיתרון תחת ההנחה כי קיימות מספר חלופות לסילוק

קיומן של מספר חלופות לסילוק (כגון נטו במזומן, נטו במניות או על ידי החלפת מזומן ומניות) מביא למסקנה שאופציית הרכש היא התחייבות פיננסית. אופציית הרכש אינה מקיימת את ההגדרה של מכשיר הוני, מאחר והיא ניתנת לסילוק שלא בדרך של הנפקת מספר קבוע של מניות על ידי ישות א' בתמורה לקבלת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר. ישות א' מכירה בהתחייבות בגין נגזר, כפי שהודגם בסעיפים א' ו-ב' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 5 - רכישת אופציית מכר על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' ומשלמת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, לישות א' יש זכות למכור, ולישות ב' מחויבות לרכוש, 1,000 מניות רגילות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 במחיר מימוש של 98,000 ש"ח (98 ש"ח למניה), אם ישות א' תממש את זכותה. אם ישות א' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית המכר:

1 בפברואר 2006	מועד החוזה		
	מועד המימוש (תנאים אירופאים, ניתן למימוש רק ביום הפירעון)		
31 בינואר 2007	מחזיקת זכות המימוש		
הישות המדווחת (ישות א')	מחיר מימוש קבוע שיתקבל ביום 31 בינואר 2007		
98	מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה		
1,000			
		שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)
		5,000	100
		4,000	95
		3,000	95
			1 בפברואר 2006
			31 בדצמבר 2006
			31 בינואר 2007

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

מחיר המניה בעת ההתקשרות בחוזה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 100 ש"ח. השווי ההוגן הראשוני של חוזה האופציה ביום 1 בפברואר 2006 הוא 5,000 ש"ח, אותם ישות א' תשלם לישות ב' במזומן באותו מועד. במועד זה לאופציה אין ערך פנימי, רק ערך זמן, מאחר ומחיר המימוש שהוא 98 ש"ח נמוך ממחיר השוק של המניה שהוא 100 ש"ח. לפיכך, אין כדאיות כלכלית למימוש האופציה מנקודת ראותה של ישות א'. במילים אחרות, אופציית המכר היא מחוץ לכסף.

ח' - נכס בגין אופציית מכר 5,000 ש"ח
 ז' - מזומן 5,000 ש"ח

לצורך הכרה ברכישת אופציית המכר.

31 בדצמבר 2006

ביום 31 בדצמבר 2006 מחיר השוק של המניה ירד ל- 95 ש"ח.
 השווי ההוגן של אופציית המכר ירד ל- 4,000 ש"ח.

ח' - הפסד 1,000 ש"ח
 ז' - נכס באופציית מכר 1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית המכר.

31 בינואר 2007

ביום 31 בינואר 2007 מחיר השוק של המניה הוא עדיין 95 ש"ח.
 השווי ההוגן של אופציית המכר ירד ל- 3,000 ש"ח שנובעים רק
 מהערך הפנימי $[1,000 * (95 \text{ ש"ח} - 98 \text{ ש"ח})]$, שהרי לא נותר ערך
 זמן.

ח' - הפסד 1,000 ש"ח
 ז' - נכס באופציית מכר 1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של האופציה.

באותו מועד, ישות א' מממשת את אופציית המכר והחווה
 מסולק נטו במזומן. לישות ב' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח
 לישות א' ולישות א' מחויבות למסור 95,000 ש"ח $(1,000 * 95)$
 לישות ב', כך שישות ב' משלמת סכום נטו של 3,000 ש"ח
 לישות א'.

ח' - מזומן 3,000 ש"ח
 ז' - נכס באופציית מכר 3,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במניות

במקרה בו הסילוק יבוצע נטו במניות, הרישומים הנדרשים בדוחותיה הכספיים של ישות א' זהים לרישומים המופיעים בסעיף א' לעיל, למעט:

31 בינואר 2007

ישות א' מממשת את אופציית המכר והחוזה מסולק נטו במניות. למעשה, לישות ב' יש מחויבות למסור מניות של ישות א', בשווי 98,000 ש"ח לישות א', ולישות א' מחויבות למסור מניות של ישות א' בשווי של 95,000 ש"ח (95 * 1,000 ש"ח) לישות ב'. לפיכך, ישות ב' מוסרת מניות נטו של ישות א' בסכום של 3,000 ש"ח. לאמור, העברה של 32 מניות (= 95 ש"ח / 3,000 ש"ח).

ח' - הון עצמי	3,000 ש"ח
ז' - נכס באופציית מכר	3,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי קבלת סכום קבוע של מזומן ומסירת מספר קבוע של מניות ישות א', אם ישות א' תממש את האופציה. בדומה לסעיפים א' ו-ב' לעיל, מחיר המימוש למניה שישות א' תשלם נקבע ל- 98 ש"ח. לפיכך, לישות ב' יש מחויבות לשלם 98,000 ש"ח במזומן לישות א' (98 * 1,000 ש"ח) בתמורה ל- 1,000 מניות של ישות א', אם ישות א' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - הון עצמי	5,000 ש"ח
ז' - מזומן	5,000 ש"ח

לרישום המזומן ששולם בתמורה לזכות למסור מספר קבוע של מניות הישות במחיר קבוע, בעוד שנה. הפרמיה ששולמה מוכרת ישירות בהון העצמי. בעת המימוש, יונפקו מספר קבוע של מניות בתמורה לסכום קבוע במזומן. משמע, החוזה מקיים את הגדרת מכשיר הוני של ישות א'.

31 בדצמבר 2006

אין צורך ברישומי יומן ביום 31 בדצמבר, מאחר ולא שולם או התקבל מזומן והחווזה למסור מספר קבוע של מניות ישות א' בתמורה לסכום קבוע במזומן מקיים את הגדרת מכשיר הוני של ישות א'.

31 בינואר 2007

ישות א' מממשת את אופציית המכר והחווזה מסולק בברוטו. לישות ב' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח במזומן לישות א' בתמורה ל- 1,000 מניות.

ח' - מזומן	98,000 ש"ח
ז' - הון עצמי	98,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ד. פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק

קיום אפשרויות לסילוק (כגון נטו במזומן, נטו במניות או על ידי העברת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שאופציית המכר היא נכס פיננסי. אופציית המכר אינה מקיימת את ההגדרה של מכשיר הוני, מאחר והיא ניתנת לסילוק שלא בדרך של הנפקת מספר קבוע של מניות על ידי ישות א' בתמורה לקבלת סכום קבוע של מזומן או נכס פיננסי אחר. ישות א' מכירה בנכס נגזר כמתואר בסעיפים א' ו- ב' לעיל. רישום היומן במועד הסילוק תלוי באופן הסילוק בפועל.

דוגמה 6 - כתיבת אופציית מכר על מניות

נתונים:

ביום 1 בפברואר 2006, ישות א' מתקשרת בחוזה עם ישות ב' ומקבלת 5,000 ש"ח במזומן (השווי ההוגן של כתב האופציה במועד ההתקשרות). בהתאם לחוזה, לישות ב' יש זכות למכור ולישות א' יש מחויבות לרכוש 1,000 מניות רגילות של ישות א' ביום 31 בינואר 2007 בתמורה ל- 98,000 ש"ח במזומן (כלומר 98 ש"ח למניה), אם ישות ב' תממש את זכותה. במקרה זה, החוזה יסולק נטו במזומן. אם ישות ב' לא תממש את זכותה, לא יבוצע כל תשלום. להלן ריכוז נתוני אופציית המכר:

מועד החוזה	מועד המימוש (תנאים אירופאים, ניתן למימוש רק ביום הפירעון)	מחזיקת זכות המימוש	מחיר מימוש קבוע שישולם ב-31 בינואר 2007	הערך הנוכחי של מחיר חוזה האקדמה ב-1 בפברואר 2006	מספר המניות בהתאם לחוזה האופציה
1 בפברואר 2006	31 בינואר 2007	הצד שכנגד (ישות ב')	98 ש"ח	95 ש"ח	1,000
שווי הוגן של כתב האופציה (ש"ח)	מחיר השוק של המניה (ש"ח)				
5,000	100				1 בפברואר, 2006
4,000	95				31 בדצמבר, 2006
3,000	95				31 בינואר, 2007

א. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק יבוצע נטו במזומן

להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר	5,000 ש"ח	ח' - מזומן	5,000 ש"ח
--------------------------------------	-----------	------------	-----------

להכרה באופציית המכר שנכתבה.

31 בדצמבר 2006

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר 1,000 ש"ח
ז' - רווח 1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית מכר.

31 בינואר 2007

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר 1,000 ש"ח
ז' - רווח 1,000 ש"ח

לרישום השינוי בשווי ההוגן של אופציית מכר.

באותו מועד, ישות ב' מממשת את אופציית המכר והחוזה מסולק נטו במזומן. לישות א' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח לישות ב' ולישות ב' יש מחויבות למסור 95,000 ש"ח (95 * 1,000 ש"ח) לישות א'. לפיכך, ישות א' משלמת את הסכום נטו של 3,000 ש"ח לישות ב'.

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר 3,000 ש"ח
ז' - מזומן 3,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

ב. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק מבוצע נטו במניות

במקרה בו הסילוק יבוצע נטו במניות, רישומי היומן בדוחותיה הכספיים של ישות א' זהים לאלו שהוצגו בסעיף א' לעיל, למעט רישום הסילוק של חוזה האופציה. להלן רישום היומן הנדרש ביום 31 בינואר, 2007 בדוחות הכספיים של ישות א':

31 בינואר 2007

ישות ב' מממשת את אופציית מכר והחוזה מסולק נטו במניות. למעשה, לישות א' יש מחויבות למסור מניות שלה לישות ב', בשווי 98,000 ש"ח ולישות ב' יש מחויבות למסור 95,000 ש"ח במניות ישות א' (95 * 1,000 ש"ח) לישות א'. לפיכך, ישות א' מוסרת מניות נטו של ישות א' בסכום של 3,000 ש"ח. לאמור 32 מניות (= 95 ש"ח / 3,000 ש"ח).

ח' - התחייבות בגין כתיבת אופציית מכר 3,000 ש"ח
 ז' - הון עצמי 3,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה. ההנפקה של מניות הישות מטופלת כעסקה הונית.

ג. פיתרון תחת ההנחה כי הסילוק מבוצע בברוטו

במקרה זה הסילוק יבוצע על ידי מסירת סכום קבוע של מזומן וקבלת מספר קבוע של מניות, אם ישות ב' תממש את האופציה. בדומה לסעיפים א' ו- ב' לעיל, מחיר המימוש למניה נקבע ל- 98 ש"ח. לפיכך, לישות א' מחויבות לשלם 98,000 ש"ח במזומן לישות ב' (1,000 * 98 ש"ח) בתמורה ל- 1,000 מניות של ישות א', אם ישות ב' תממש את האופציה. להלן רישומי היומן הנדרשים במועדים הרלוונטיים בדוחות הכספיים של ישות א':

1 בפברואר 2006

ח' - מזומן 5,000 ש"ח
 ז' - הון עצמי 5,000 ש"ח

לרישום הפרמיה המתקבלת על האופציה בסכום של 5,000 ש"ח בהון העצמי.

ח' - הון עצמי 95,000 ש"ח
 ז' - התחייבות 95,000 ש"ח

להכרה בערך הנוכחי של המחויבות למסור 98,000 ש"ח עוד שנה, כלומר 95,000 ש"ח כהתחייבות.

31 בדצמבר 2006

ח' - הוצאות ריבית 2,750 ש"ח
 ז' - התחייבות 2,750 ש"ח

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

31 בינואר 2007

ח' - הוצאות ריבית
ז' - התחייבות

250 ש"ח
250 ש"ח

לצבירת ריבית על סכום ההתחייבות לפדיון המניות בהתאם לשיטת הריבית האפקטיבית.

ביום 31 בינואר 2007, ישות ב' מממשת את אופציית המכר והחוזה מסולק בברוטו. לישות א' יש מחויבות למסור 98,000 ש"ח במזומן לישות ב' בתמורה למניות בשווי של 95,000 ש"ח (95 * 1,000 ש"ח).

ח' - התחייבות
ז' - מזומן

98,000 ש"ח
98,000 ש"ח

לרישום סילוק חוזה האופציה.

פיתרון תחת ההנחה כי יש מספר חלופות לסילוק .ד

קיומן של מספר אפשרויות לסילוק (כגון נטו במזומן, נטו במניות או על ידי העברת מזומן בתמורה למניות) מביא למסקנה שאופציית המכר הכתובה היא התחייבות פיננסית. אם אחת החלופות לסילוק היא החלפת מזומן כנגד מניות (סעיף ג' לעיל), ישות א' מכירה בהתחייבות בגין המחויבות למסור מזומן, כפי שהודגם בסעיף ג' לעיל. אחרת, הטיפול החשבונאי באופציית המכר יהא כהתחייבות בגין נגזר.

טבלה מרכזת - חוזים המתייחסים למכשיריה ההוניים של ישות

אפשרויות הסילוק			תאור החוזה
סילוק ברטו	סילוק נטו במניות	סילוק נטו במזומן	
הסילוק יבוצע על ידי העברת סכום קבוע של מזומן וקבלת מספר קבוע של מניות הישות. לפיכך, <u>במועד ההתקשרות</u> יקטן ההון העצמי כנגד יצירת התחייבות בגובה הערך הנוכחי של החוזה. לאורך חיי החוזה, ההתחייבות צוברת ריבית.	טיפול כבנגזר פיננסי, וזקיפת השינויים בערכו מידי תקופה לרווח והפסד. (במועד סיום החוזה, הנגזר מסולק כנגד ההון העצמי).	טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח והפסד	חוזה אקדמה לרכישת מניות ישות
הסילוק יבוצע על ידי קבלת סכום קבוע של מזומן והעברת מספר קבוע של מניות הישות ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. לאורך חיי החוזה לא מבוצעים רישומים כלשהם. רישומי יומן יבוצעו <u>אך ורק במועד סילוק החוזה</u> , לאמור <u>הנפקת המניות</u> כנגד קבלת המזומן (בדומה להנפקת מניות רגילה).	טיפול כבנגזר פיננסי, וזקיפת השינויים בערכו מידי תקופה לרווח והפסד. (במועד סיום החוזה, הנגזר מסולק כנגד ההון העצמי).	טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח והפסד	חוזה אקדמה למכירת מניות הישות
הסילוק יעשה על ידי העברת סכום קבוע של מזומן כנגד מספר קבוע של מניות, ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הוני. רישומי יומן במועד העברת המזומן (תשלום פרמיה במועד רכישת האופציה ותשלום תוספת המימוש במועד מימוש האופציה (אם בכלל)) יבוצעו כנגד ההון העצמי של הישות.	טיפול כבנגזר פיננסי, וזקיפת השינויים בערכו מידי תקופה לרווח והפסד. במועד סיום החוזה, אם תמומש אופציית הרכש (כאשר האופציה בתוך הכסף), סילוקה יבוצע כנגד ההון העצמי.	טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח והפסד	רכישת אופציית רכש (CALL) על מניות הישות

אפשרויות הסילוק			תאור החוזה
סילוק נטו	סילוק נטו במניות	סילוק נטו במזומן	
<p>הסילוק יבוצע על ידי העברת סכום קבוע של מזומן כנגד מספר קבוע של מניות ולפיכך, המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הונאי רישומי יומן במועד קבלת המזומן (תקבולי הפרמיה במועד מכירת האופציה ותקבול בגין תוספת המימוש במועד מימוש האופציה, (אם בכלל)) יבוצעו כנגד ההון העצמי של הישות.</p>	<p>טיפול כבנגזר פיננסי, וזקיפת השינויים בערכו מידי תקופה לרווח והפסד. במועד סיום החוזה, אם תמומש אופציית הרכש, סילוקה יבוצע כנגד ההון העצמי.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח והפסד.</p>	<p>כתיבת אופציית רכש על מניות הישות</p>
<p>הסילוק יבוצע על ידי העברת סכום קבוע של מזומן כנגד מספר קבוע של מניות ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הונאי רישומי יומן במועד העברת המזומנים (תשלום פרמיה במועד רכישת האופציה ותשלום תוספת מימוש במועד מימוש האופציה (אם בכלל)) יבוצעו כנגד ההון העצמי של הישות.</p>	<p>טיפול כבנגזר פיננסי, וזקיפת השינויים בערכו מידי תקופה לרווח והפסד. במועד סיום החוזה, אם תמומש אופציית המכר, (כאשר האופציה בתוך הכסף), סילוקה יבוצע כנגד ההון העצמי.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח והפסד.</p>	<p>רכישת אופציית מכר על מניות הישות</p>
<p>הסילוק יבוצע (אם בכלל) על ידי העברת סכום קבוע של מזומן וקבלת מספר קבוע של מניות, ולפיכך המכשיר הפיננסי מקיים את הגדרת מכשיר הונאי רישומי יומן. לכן, במועד ההתקשרות גדל ההון העצמי בגין תקבול (הפרמיה) מחד וקטן ההון העצמי בגין יצירת התחייבות בסכום הערך הנוכחי של תוספת המימוש מאידך. לאורך חיי החוזה ההתחייבות צוברת ריבית.</p>	<p>טיפול כבנגזר פיננסי, וזקיפת השינויים בערכו מידי תקופה לרווח והפסד. במועד סיום החוזה, אם תמומש אופציית המכר, סילוקה יעשה כנגד ההון העצמי.</p>	<p>טיפול כנגזר פיננסי וזקיפת השינויים בערכו לדוח רווח והפסד.</p>	<p>כתיבת אופציית מכר על מניות הישות</p>

הטיפול החשבונאי במכשירים פיננסיים מורכבים

דוגמה 9 - הפרדה של מכשיר פיננסי מורכב בעת ההכרה הראשונית

סעיפים 28 - 32 לתקן מתארים כיצד רכיבים של מכשיר פיננסי מורכב מופרדים על ידי הישות בעת ההכרה הראשונית. הדוגמה הבאה ממחישה כיצד יש לבצע הפרדה כזו.

נתונים

ישות מנפיקה 2,000,000 ש"ח אגרות חוב להמרה בתחילת שנת 20x1. אגרות החוב הונפקו לתקופה של שלוש שנים בערך הנקוב, 1,000 ש"ח ליחידה, קרי בסך הכל תקבולים של 2,000,000 ש"ח. אגרות החוב נושאות ריבית שנתית בשיעור של 6% המשולמת בסוף כל שנה. כל אגרת חוב ניתנת להמרה בכל זמן עד לפדיון ל- 250 מניות רגילות. במועד ההנפקה שיעור הריבית השורר בשוק לחוב ברמת סיכון דומה ללא זכות המרה הוא 9%.

בהתאם לתקן, רכיב ההתחייבות יימדד תחילה, וההפרש שבין התקבולים מהנפקת אגרות החוב לבין השווי ההוגן של ההתחייבות ישויך לרכיב ההוני. הערך הנוכחי של רכיב ההתחייבות מחושב על ידי שימוש בשיעור היוון של 9%, שיעור ריבית השוק לאגרות חוב דומות ללא זכויות המרה, כפי שמוצג להלן.

<u>ש"ח</u>	
1,544,367	ערך נוכחי של הקרן - 2,000,000 ש"ח לתשלום בתום שלוש השנים
<u>303,755</u>	ערך נוכחי של הריבית - 120,000 ש"ח מושלמת מדי סוף שנה לשלוש שנים
1,848,122	סך הכל רכיב ההתחייבות
<u>151,878</u>	הרכיב ההוני המתקבל (על ידי הפחתה) (*)
<u>2,000,000</u>	תקבולים מהנפקת אגרות חוב
	151,878 (*) = 2,000,000 - 1,848,122

להלן פירוט הוצאות המימון שיוכרו בכל אחת משלוש השנים :

יתרת התחייבות	הוצאות מימון	
1,894,453	166,331	שנת 20X1
1,944,954	170,501	שנת 20X1
2,000,000	<u>175,046</u>	שנת 20X3
	511,878	סה"כ

הוצאות המימון שהיו נכללות בדוח רווח והפסד לפני יישום התקן הם $360,000 = 3 * 120,000$ ש"ח. ההפרש בין הוצאות המימון לפי התקן לבין הוצאות המימון שהיו נכללות לפני יישומו של התקן שווה לסכום הרכיב ההוני בסך 151,878 ש"ח.

דוגמה מספר 11 - רכישה חזרה של מכשיר בר המרה

הדוגמה הבאה ממחישה כיצד ישות מדווחת על רכישה חזרה של מכשיר בר המרה. לצורך הפשטות, יש להניח כי אגרות החוב הונפקו תמורת ערכן הנקוב. כמו כן, לצורך הפשטות, לא נלקחה בחשבון השפעת המס.

נתונים:

ביום 1 בינואר 20x0 הנפיקה ישות א' 1,000 ש"ח ערך נקוב אגרות חוב להמרה תמורת ערכן הנקוב. אגרות החוב להמרה למניות רגילות של ישות א' במחיר המרה של 25 ש"ח ע.ג. למניה עד ליום 31 בדצמבר 20x9. אגרות החוב נושאות ריבית חצי שנתית בשיעור של 5%. הריבית משולמת במזומן על בסיס חצי שנתי. במועד ההנפקה שיעור הריבית השורר בשוק לחוב דומה בעל תקופות פירעון דומות (10 שנים) ללא זכות המרה הוא 11%.

בדוחות הכספיים של ישות א' הערך בספרים של אגרות החוב הוקצה כדלקמן:

ש"ח

רכיב ההתחייבות

	ערך נוכחי של 20 תשלומי ריבית חצי שנתיים של 50 ש"ח
597	מהוון בשיעור ריבית של 11%
	ערך נוכחי של 1,000 ש"ח לתשלום בעוד 10 שנים, מהוון
<u>343</u>	בשיעור ריבית של 11%, המחושבת על בסיס חצי שנתי
940	סך רכיב ההתחייבות

רכיב הוני

	ההפרש בין התקבולים בסך 1,000 ש"ח לבין 940 ש"ח,
<u>60</u>	שהוקצו לעיל לרכיב ההתחייבות

<u>1,000</u>	סך התקבולים
--------------	--------------------

ביום 1 בינואר 20x5, השווי ההוגן של אגרות החוב להמרה היה 1,700 ש"ח.

ישות א' הגישה הצעת רכש למחזיקי אגרות החוב לרכוש חזרה את אגרות החוב תמורת 1,700 ש"ח, אשר התקבלה על ידי המחזיקים. במועד הרכישה חזרה, שיעור הריבית השורר בשוק לחוב דומה בעל תקופות פירעון דומות (5 שנים) ללא זכות המרה הוא 8%.

דוגמה מספר 12 - שינוי תנאי מכשיר בר המרה על מנת לעודד המרה מוקדמת

דוגמה זו ממחישה כיצד ישות מטפלת בתמורה הנוספת ששולמה, כאשר תנאי מכשיר בר המרה שונו, על מנת לעודד המרה מוקדמת.

ביום 1 בינואר, 20x0, הנפיקה ישות א' 1,000 ש"ח ערך נקוב אגרות חוב להמרה, הנושאות ריבית חצי שנתית בשיעור של 5%, בתנאים זהים לאלו המפורטים בדוגמה מספר 11. ביום 1 בינואר, 20x1 על מנת לעודד את המחזיקים להמיר את אגרות החוב להמרה מיידית, ישות א' מפחיתה את מחיר ההמרה ל- 20 ש"ח, אם אגרות החוב יומרו עד ליום 1 במרס, 20x1 (לאמור 60 יום).

מחיר השוק של המניות הרגילות של ישות א' במועד שינוי התנאים הוא 40 ש"ח למניה. השווי ההוגן של התמורה הנוספת, המשולמת על ידי ישות א' מחושב כדלקמן:

מספר המניות הרגילות שיונפקו למחזיקי אגרות החוב להמרה בהתאם לתנאי ההמרה החדשים:

ערך נקוב	1,000 ש"ח
מחיר המרה חדש	20 ש"ח למניה
מספר מניות רגילות אשר יונפקו בהמרה	<u>50</u> מניות
	$1,000/20 =$

מספר המניות הרגילות שיונפקו למחזיקי אגרות החוב להמרה בהתאם לתנאי ההמרה המקוריים:

ערך נקוב	1,000 ש"ח
מחיר המרה מקורי	25 ש"ח למניה
מספר המניות הרגילות אשר יונפקו בהמרה	<u>40</u> מניות
מספר המניות הרגילות הנוספות שיונפקו בהמרה	<u>10</u> מניות
ערך המניות הרגילות הנוספות שיונפקו בהמרה	<u>400</u> ש"ח
	10 מניות נוספות במחיר של 40 ש"ח למניה

התמורה הנוספת של 400 ש"ח מוכרת כהפסד בדוח רווח והפסד, כדלקמן:

ח' - הוצאות 400 ש"ח
ז' - קרן הון 400 ש"ח

מחיר הרכישה חזרה מוקצה כדלקמן:

פרש	שווי הוגן	ערך בספרים	
			רכיב ההתחייבות
			ערך נוכחי של 10 תשלומי ריבית חצי שנתיים של 50 ש"ח מהוון בשיעור ריבית של 11% ו-8%, בהתאמה
	<u>405</u>	<u>377</u>	ערך נוכחי של 1,000 ש"ח לתשלום בעוד 5 שנים, מהוון בשיעור ריבית של 11% ו-8% בהתאמה, המחושבת על בסיס חצי שנתי רכיב ההתחייבות
(119)	1,081	962	
<u>(559)</u>			
	<u>*619</u>	<u>60</u>	רכיב הוני
<u>(678)</u>	<u>1,700</u>	<u>1,022</u>	סך הכל

ישות א' מכירה ברכישה חזרה של אגרות החוב כדלקמן:

רכיב ההתחייבות:

ח' - רכיב ההתחייבות 962 ש"ח
ח' - הפסד מפירעון מוקדם 119 ש"ח
ז' - מזומן 1,081 ש"ח

להכרה ברכישה חזרה של רכיב ההתחייבות

רכיב הוני:

ח' - הון עצמי 619 ש"ח
ז' - מזומן 1,081 ש"ח

* סכום זה מייצג את ההפרש שבין סכום השווי ההוגן שהוקצה למרכיב ההתחייבות לבין מחיר רכישה חזרה של 1,700 ש"ח.

דוגמה 13 - הוראות מעבר של אגרות חוב להמרה

הדוגמה הבאה מתארת את יישום הוראות המעבר בגין אגרות חוב להמרה (סעיף 97 לתקן).

עובדות:

ביום 1 בינואר, 2004, הנפיקה ישות א' 100,000 ש"ח ע.ג. אגרות חוב להמרה תמורת 100,000 ש"ח. אגרות החוב הונפקו לתקופה של 6 שנים (מועד פדיון ביום 31.12.09) והן נושאות ריבית שנתית בשיעור של 6%, המשולמת ב- 31.12 של כל שנה החל מיום 31 בדצמבר, 2004. כל 5 ש"ח ע.ג. אגרות חוב ניתנים להמרה למניה בת 1 ש"ח ע.ג. במשך כל תקופת חיי אגרות החוב. הוצאות ההנפקה הסתכמו לסך של 6,000 ש"ח. שיעור ריבית השוק במועד ההנפקה לחוב דומה עם תקופות פירעון דומות ללא אופציית המרה, היה 9%. שיעור ריבית השוק במועד תחילת התקן לחוב דומה עם תקופות פירעון דומות ללא אופציית המרה, היה 7%.

נתונים נוספים:

1. הוצאות הנפקה הופחתו בשיטת הקו הישר לאורך חיי אגרות החוב, החל ממועד ההנפקה ועד ליום תחילת תקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה (1 בינואר, 2006).
2. מטעמי נוחות לא נלקחה בחשבון השפעת המס.

בדוחות הכספיים לשנת 2004 הוצגו אגרות חוב להמרה והוצאות הנפקה נדחות כדלקמן:

<u>ש"ח</u>	
5,000	יתרת הוצאות הנפקה נדחות ⁽¹⁾
(100,000)	התחייבויות לז"א ⁽²⁾

(1) $6,000 * 5/6 = 5,000$

(2) אגרות החוב להמרה הוצגו בספרים בהתאם לערך ההתחייבותי, עקב סבירות מימוש נמוכה.

נדחות הכספיים לשנת 2005 הוצגו אגרות חוב להמרה והוצאות הנפקה נדחות כדלקמן:

<u>ש"ח</u>	
4,000	יתרת הוצאות הנפקה נדחות ⁽¹⁾
(100,000)	התחייבויות לז"א ⁽²⁾

$$6,000 * 4/6 = 4,000 \quad (1)$$

(2) אגרות חוב להמרה הוצגו בספרים בהתאם לערך ההתחייבותי, עקב סבירות מימוש נמוכה.

הטיפול החשבונאי באגרות חוב להמרה ליום 1 בינואר 2006 - מועד תחילת תקן חשבונאות מספר 22

בהתאם לתקן חשבונאות מספר 22, מכשירים פיננסיים: גילוי והצגה, מכשירים פיננסיים מורכבים (הכוללים הן רכיב הוני והן רכיב של התחייבות) אשר הונפקו בתקופות שקדמו למועד תחילת התקן, וטרם הומרו או נפדו עד למועד זה, יסווגו למרכיביהם החל ממועד תחילת התקן.

לפיכך, במועד תחילת התקן תפוצל התמורה (הערך בספרים ביום 1 בינואר, 2006) בין רכיב ההתחייבות לבין הרכיב ההוני כדלקמן:

התמורה המיוחסת לרכיב ההתחייבות

רכיב ההתחייבות הוא הערך הנוכחי של יתרת תשלומי קרן וריבית מהוון לפי שיעור ריבית של 9% (90,281 ש"ח) (ראה גם ייחוס הוצאות הנפקה נדחות בהמשך).

<u>ש"ח</u>	
$100,000 / 1.09^{4} =$ מעני"ס ¹¹	70,843
$6,000 * (i = 9, n = 4) =$	<u>19,438</u>
	<u>90,281</u>

ערך נוכחי של קרן האג"ח

ערך נוכחי של תשלומי הריבית
רכיב ההתחייבות

¹¹ חישוב ערך נוכחי של תשלומי הריבית באמצעות מענ"ס (מקדם ערך נוכחי טיידרתי) מתבצע כדלקמן:
 $6,000 / 1.09 + 6,000 / 1.09^{2} + 6,000 / 1.09^{3} + 6,000 / 1.09^{4} = 19,438$

התמורה המיוחסת לרכיב ההוני
 התמורה שתיוחס לרכיב ההוני היא ההפרש בין הערך בספרים של אגרות החוב להמרה לבין התמורה שיוחסה לרכיב ההתחייבות.

<u>ש"ח</u>	
100,000	ערך אגרות חוב בספרים לתחילת תקופת הדיווח
(90,281)	רכיב ההתחייבות
	רכיב הוני (ההפרש בין ערך אגרות החוב לבין רכיב ההתחייבות)
<u>(9,719)</u>	
=	

ייחוס הוצאות הנפקה (*)

	<u>ש"ח</u>	
$4,000 * 90,281/100,000 =$	3,611	רכיב ההתחייבות
$4,000 * 9,719/100,000 =$	<u>389</u>	רכיב הוני
	<u>4,000</u>	

(*) סעיף 38 לתקן קובע כי עלויות עסקה הקשורות להנפקה של מכשיר פיננסי מורכב, הכולל רכיב התחייבות ורכיב הוני, יוקצו לרכיבים ההוניים ולרכיבי ההתחייבות שלו באופן יחסי להקצאת התמורה. לפיכך, במועד המעבר יש להקצות את הוצאות ההנפקה בין הרכיב ההוני לבין רכיב ההתחייבות על פי שוויים היחסי.

יתרות אגרות חוב להמרה והוצאות הנפקה נדחות ליום 1 בינואר, 2006

אגרות חוב להמרה

	<u>ש"ח</u>	
	100,000	קרן אגרות חוב
9,719 + 3,611 =	<u>(13,330)</u>	יתרת ניכיון
	<u>86,670</u>	אגרות חוב, נטו

הערה: הריבית האפקטיבית ליום 1 בינואר, 2006 היא 10.23%. הריבית האפקטיבית חושבה בהתאם לערך הנוכחי, בניכוי הוצאות ההנפקה, במועד תחילת התקן, של רכיב ההתחייבות, תוך מתן ביטוי ליתרת תשלומי הקרן והריבית, כדלקמן:

<u>ש"ח</u>	
$100,000 / (1 + i)^4$	ערך נוכחי של קרן האג"ח
מעני"ס	
<u>$6,000 * (i, n = 4)$</u>	ערך נוכחי של תשלומי הריבית
86,670	ערך אגרות חוב בספרים לתחילת תקופת הדיווח
	ריבית אפקטיבית ¹²
$i = 10.23\%$	

רכיב הוני - תקבולים בגין אופציית המרה (*)

<u>ש"ח</u>	
9,719	תמורה שיוחסה לרכיב ההוני
<u>(389)</u>	הוצאות הנפקה
<u>9,330</u>	

^(*) סעיף 37 לתקן קובע כי עלויות עסקה בגין עסקה הונית (בניכוי כל הטבת מס רלוונטית) יופחתו מההון העצמי ואילו עלויות עסקה בגין התחייבות פיננסית יופחתו מההתחייבות הפיננסית ויובאו בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי.

¹² חישוב הריבית האפקטיבית מתבצע באמצעות המשוואה הבאה:
 $6,000 / (1+i) + 6,000 / (1+i)^2 + 6,000 / (1+i)^3 + 6,000 / (1+i)^4 + 100,000 / (1+i)^4 = 86,670$

רישומי היומן במועד תחילת התקן

ח' - ניכיון 9,719 ש"ח
 ז' - תקבולים בגין אופציית המרה (הון עצמי) 9,719 ש"ח

פיצול תמורת אגרות חוב לרכיב ההתחייבות ולרכיב הוני.

ח' - ניכיון 3,611 ש"ח
 ח' - תקבולים בגין אופציית המרה (הון עצמי) 389 ש"ח
 ז' - הוצאות הנפקה נדחות 4,000 ש"ח

ייחוס הוצאות ההנפקה לרכיבים השונים.

אופן הצגת רכיבי אגרות חוב להמרה במאזן ליום 31 בדצמבר, 2006

<u>ש"ח</u>	<u>רכיב התחייבותי</u>
100,000	קרן אגרות חוב
<u>(10,464)</u>	יתרת ניכיון (**)
<u>89,536</u>	אגרות חוב, נטו (*)
<p>(*) חושב בהתאם לריבית אפקטיבית בשיעור של 10.23%.</p>	
<p><u>חישוב יתרת ניכיון (**)</u></p>	
8,866	ריבית אפקטיבית של 10.23% על
	86,670
<u>6,000</u>	תשלום ריבית
2,866	התאמת סכום הניכיון
<u>13,330</u>	יתרת ניכיון ליום 1.1.2006
<u>10,464</u>	יתרת ניכיון ליום 31.12.2006

<u>ש"ח</u>	<u>רכיב הוני</u>
9,330	תקבולים בגין אופציית המרה (***)

(***) כל עוד לא הומרו או נפדו אגרות החוב, יוצגו התקבולים בגין אופציית ההמרה בקרן הונית נפרדת. בעת ההמרה הסכום יועבר להון המניות ולפרמיה על מניות.

הדגמת פיצול תמורה בהנפקת חבילת ניירות ערך

דוגמה 14 - פיצול תמורה בהנפקת חבילת ניירות ערך

1. ביום 1 בינואר 2004 הנפיקה ישות במסגרת הנפקה לראשונה לציבור 1,000,000 חבילות ניירות ערך, אשר כל אחת מהן כללה:

נייר ערך	מחיר נקוב בתשקיף	נתון נוסף
1 ש"ח ע"י אגרות חוב ניתנות להמרה	1	(א)
2 כתבי אופציה	-	(ב)
מניה רגילה, בת 1 ש"ח ע"י	2	
סה"כ	3	

א. אגרות החוב להמרה אינן צמודות ונושאות ריבית שנתית בשיעור של 6%, המשולמת אחת לשנה במזומן החל מיום 31 בדצמבר 2004. אגרות החוב להמרה למניות רגילות של הישות במחיר המרה של 2 ש"ח ע.ג. למניה עד למועד פירעון ביום 31 בדצמבר 2006.

ב. כל כתב אופציה ניתן למימוש למניה רגילה אחת בת 1 ש"ח ע.ג. עד ליום 31 בדצמבר 2006, תמורת תוספת מימוש בלתי צמודה של 3 ש"ח.

2. התמורה הכוללת שהתקבלה בהנפקה הסתכמה לסך 3,000,000 ש"ח.

3. מחיר השוק הממוצע (בשוק פעיל) של כל אחד מהמרכיבים בחבילת ניירות הערך מיד לאחר ההנפקה הוא כדלקמן:

סוג נייר ערך	מחיר שוק
1 אגרות חוב להמרה	0.99
1 כתב אופציה	0.1
1 מניה רגילה	1.65

4. במועד ההנפקה שיעור הריבית השורר בשוק לחוב דומה ללא אופציית המרה בעל תקופת פירעון דומה לתקופת הפירעון של אגרות החוב להמרה הוא 10%.

5. עלויות ההנפקה הסתכמו לסך 150,000 ש"ח.

אופן פיצול תמורת הנפקת החבילה למרכיביה

בהתאם לסעיף 15 לתקן, המנפיק של מספר סוגים של מכשירים פיננסיים בחבילה (מניות, אגרות חוב וכתבי אופציה) יפצל את השווי ההוגן של החבילה בעת ההכרה הראשונית לסוגי המכשירים הפיננסיים השונים המרכיבים את החבילה, לפי שווים ההוגן. מנפיק של ניירות ערך בחבילה (מניות, אגרות חוב וכתבי אופציה) ימדוד את המכשירים הפיננסיים המרכיבים את החבילה, בנפרד, לפי שווים ההוגן. אם אחד או יותר מהמכשירים הפיננסיים המרכיבים את החבילה נסחרים בשוק פעיל, מחירים בשוק מהווה אומדן אמין לשווים ההוגן. לאחר פיצול החבילה למכשירים הפיננסיים המרכיבים אותה, יש ליישם את הוראות סעיף 15(א) לגבי המכשירים הפיננסיים המורכבים.

שלב א - ייחוס התמורה

מיוחס לרכיבים הוניים	מיוחס לרכיב ההתחייבות (*)	הקצאת למכשירים הפיננסיים בחבילה	חלק יחסי	סה"כ שווי ני"ע	מחיר שוק ממוצע	
145,274	900,526	1,045,800	34.86%	990,000	0.99	1 אגרות חוב להמרה
211,200	-	211,200	7.04%	200,000	= 0.2 2 * 0.1	2 כתב אופציה
1,743,000	-	1,743,000	58.1%	1,650,000	1.65	1 מניה רגילה
2,099,474	900,526	3,000,000	100%	2,840,000	2.84	

(*) הסכום שמיוחס לרכיב ההתחייבות

ש"ח	
751,315	ערך נוכחי של קרן האג"ח
149,211	ערך נוכחי של תשלומי הריבית
900,526	ערך אגרות חוב בספרים לתחילת תקופת הדיווח

$$1,000,000 / 1.1^3 = \text{מעני"ס}$$

$$60,000 * (i = 10, n = 3) =$$

שלב ב - ייחוס עלויות הנפקה

תמורה נטו לאחר הקצאת עלויות הנפקה	ייחוס עלויות בהנפקה	חלק יחסי	הקצאה התמורה שהתקבלה	
855,496	(45,030)	30.02%	900,526	אגרות חוב
138,014	(7,260)	4.84%	145,274	אופציית המרה
200,640	(10,560)	7.04%	211,200	כתבי אופציה
1,655,850	(87,150)	58.1%	1,743,000	מניות
2,850,000	(150,000)	100%	3,000,000	

נספח ג' - הדגמות לגילוי

נספח זה אינו מהווה חלק מהתקן.

תוכן עניינים

עמוד		
95-96	מדיניות חשבונאית	דוגמה 1 -
97-98	מטרות ומדיניות ניהול סיכונים	דוגמה 2 -
99	סיכון שיעור ריבית	דוגמה 3 -
100-101	סיכון אשראי	דוגמה 4 -
102	שווי הוגן	דוגמה 5 -
103-105	גילוי לתנאי מכשירים פיננסיים	דוגמה 6 -

להלן דוגמאות להמחשת הגילוי הנדרש על פי התקן. הדוגמאות שלהלן נועדו לסייע לחברות בהבנת הגילוי הנדרש על פי התקן. אין לראות במתכונת ההצגה, כפי שהובאה בדוגמאות המצורפות את המתכונת האפשרית היחידה להצגה. כמו כן, דוגמאות אלו אינן תחליף לקריאת התקן או להפעלת שיקול דעת לגבי גילוי נאות. הדוגמאות אינן כוללות את כל הגילויים האפשריים שהתקן דורש. מידע ספציפי נוסף עשוי להידרש כדי להבטיח גילוי נאות. גילויים נוספים עשויים להידרש כדי לקיים דרישות חוק כגון תקנות ניירות ערך.

דוגמה 1 - מדיניות חשבונאית

להלן דוגמאות למדיניות חשבונאית שיושמה בדוחות הכספיים בהתייחס למכשירים פיננסיים:

אג"ח להמרה

רכיב ההתחייבות והרכיב ההוני הגלומים באגרות החוב להמרה הוכרו בנפרד במאזן. השווי ההוגן של רכיב ההתחייבות נקבע בהתבסס על שיעור הריבית המקובלת לאגרות חוב בעלות מאפיינים דומים, שאינן כוללות אופציית המרה. יתרת התמורה יוחסה לאופציית ההמרה הגלומה באגרות החוב להמרה ומוצגת בהון העצמי. עלויות העסקה הוקצו באופן יחסי לרכיבי אגרת החוב להמרה. החלק שיוחס לרכיב ההתחייבות הופחת מההון החוב והובא בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי והחלק שיוחס לרכיב ההוני הופחת מההון העצמי.

מניות בכורה

מניות בכורה הכוללות חובת פדיון של החברה במועד עתידי וכן מניות בכורה המקנות למחזיק זכות לדרוש מהחברה לפדותן במועד עתידי, מהוות התחייבות פיננסית בדוחות הכספיים.

כתבי אופציה (warrants)

תקבולים בגין כתבי אופציה לרכישת מניות החברה (warrants), המקנים למחזיק בהן זכות לרכוש מספר קבוע של מניות רגילות בתמורה לסכום קבוע של מזומן, מוצגים במסגרת ההון העצמי.

תקבולים בגין כתבי אופציה לרכישת מניות החברה (warrants), המקנים למחזיק בהן זכות לרכוש מספר קבוע של מניות רגילות בתמורה לסכום צמוד למדד המחירים לצרכן או לשער החליפין של מטבע חוץ, מוצגים במסגרת ההתחייבויות.

תקבולים על חשבון מניות

תקבולים על חשבון מניות, אשר מספר המניות שיונפקו תמורתם קבוע וידוע, סווגו במסגרת ההון העצמי ותקבולים על חשבון מניות, אשר מספר המניות שיונפקו תמורתם טרם נקבע, מהווים התחייבות פיננסית ומוצגים במסגרת ההתחייבויות.

מניות באוצר

עלות מניות החברה המוחזקות על ידי החברה או חברות מאוחדות שלה, מופחתת מההון העצמי כמרכיב נפרד.

הנפקת חבילת ניירות ערך

התמורה שהתקבלה מהנפקת החבילה יוחסה למרכיבי החבילה השונים לפי שווים ההוגן. השווי ההוגן של המרכיבים נקבע בהתבסס על מחירי השוק של ניירות הערך.

קיזוז מכשירים פיננסיים

נכסים פיננסיים והתחייבויות פיננסיות מוצגים במאזן בסכום נטו רק כאשר קיימת לחברה זכות חוקית ניתנת לאכיפה לקיזוז וכן קיימת כוונה לסלק את הנכס וההתחייבות על בסיס נטו או לממש את הנכס ולסלק את ההתחייבות בו זמנית.

שווי הוגן של מכשירים פיננסיים

שווי הוגן של המכשירים הפיננסיים הנסחרים בשווקים פעילים מבוסס על המחירים המצוטטים לתאריך המאזן. השווי ההוגן של מכשירים פיננסיים שאינם נסחרים בשוק פעיל מתבסס על מחירי שוק של מכשירים פיננסיים דומים ובהעדרם מבוסס על מגוון שיטות הערכה אחרות.

החברה משתמשת במגוון טכניקות הערכה המלוות בהנחות המתבססות על התנאים הכלכליים הקיימים לכל תאריך מאזן.

שיטות הערכה שישמו כוללות ערך נוכחי של תזרימי מזומנים, מודלים כלכליים להערכת שווי אופציות ושיטות הערכה מקובלות נוספות.

דוגמה 2 - מטרות ומדיניות ניהול סיכונים

להלן דוגמה הממחישה את הגילוי הנדרש על פי סעיף 56 לתקן. הדוגמה אינה ממצה את כל הגילוי הנדרש על פי סעיף זה בכל הנסיבות.

גורמי סיכון פיננסי

פעילויות הקבוצה חושפות אותה לסיכונים פיננסיים שונים, כגון סיכון שוק (לרבות סיכון מטבע, סיכון שווי הוגן בגין שיעור ריבית וסיכון מחיר), סיכון אשראי, סיכון נזילות וסיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית. תוכנית ניהול הסיכונים הכוללת של הקבוצה מתמקדת בפעולות לצמצום למינימום השפעות שליליות אפשריות על הביצועים הפיננסיים של הקבוצה. הקבוצה משתמשת במכשירים פיננסיים נגזרים לגדר חשיפות מסוימות לסיכונים.

ניהול הסיכונים מבוצע ע"י מחלקה מיוחדת שהוקמה לשם כך (להלן - מחלקת ניהול סיכונים) בהתאם למדיניות שאושרה על ידי הדירקטוריון. מחלקת ניהול הסיכונים מזהה, מעריכה, ומגדרת סיכונים פיננסיים בשיתוף פעולה עם יחידות התפעול של הקבוצה. הדירקטוריון מספק עקרונות כתובים לניהול הסיכונים הכולל, כמו גם את המדיניות הספציפית לחשיפות מסוימות לסיכונים, כגון סיכון שער חליפין, סיכון שיעור ריבית, סיכון אשראי, וכן שימוש במכשירים פיננסיים נגזרים ומכשירים פיננסיים לא נגזרים, והשקעות עודפי נזילות.

א. סיכון שער חליפין

הקבוצה פועלת בפריסה בינלאומית והיא חשופה לסיכון שער חליפין הנובע מחשיפה למטבעות שונים, בעיקר לדולר. סיכון שער חליפין נובע מעסקאות מסחריות עתידיות, ונכסים שהוכרו, והתחייבויות שהוכרו הנקובים במטבע שאינו מטבע המדידה של הקבוצה וכן מהשקעות נטו בפעילויות חוץ. מחלקת ניהול הסיכונים אחראית לנהל את הפוזיציה נטו של כל מטבע זר על ידי שימוש בחוזי אקדמה על מטבע.

מדיניות ההנהלה היא לגדר בין 75% ל- 100% מהעסקאות החזויות (בעיקר מכירות ייצוא) בכל מטבע עיקרי, ל- 12 החודשים העוקבים. בקירוב 90% (שנה קודמת - 95%) מהמכירות החזויות בכל אחד מהמטבעות העיקריים מוגדרות כעסקאות עתידיות חזויות ברמת דאאות גבוהה (highly probable) למטרות גידור חשבונאי.

לקבוצה השקעה בפעילות חוץ, אשר נכסיה נטו חשופים לשינוי אפשרי בשער החליפין של הדולר (סיכון תרגום שער חליפין). החשיפה המטבעית הנובעת מהנכסים נטו של פעילות החוץ בארה"ב מנוהלת בעיקר ע"י נטילת הלוואות הנקובות בדולר.

כמו כן, לקבוצה תזרים מזומנים צפוי נטו ממכירת סחורות ביורו. החשיפה המטבעית הנובעת מתזרים המזומנים נטו הצפוי מנוהלת בעיקר על ידי עסקאות החלפת מטבע להמרת הלוואות בדולר להלוואות ביורו.

ב. סיכון אשראי

לקבוצה אין ריכוזים משמעותיים של סיכון אשראי. לקבוצה מדיניות על מנת להבטיח שמכירות סיטונאיות של מוצריה מבוצעות ללקוחות, שלהם היסטוריית אשראי נאותה ומכירות קמעונאיות מתבצעות במזומן או באמצעות כרטיסי אשראי.

ג. סיכון שיעור ריבית

סיכון שיעור הריבית של הקבוצה, נובע בעיקר מהלוואות לז"א. הלוואות הנושאות שיעורי ריבית משתנים חושפות את הקבוצה לסיכון שיעור ריבית בגין תזרים מזומנים ואלו הנושאות שיעורי ריבית קבועים חושפות את הקבוצה לסיכון שיעור ריבית בגין שווי הוגן. מדיניות הקבוצה היא להחזיק קרוב ל- 60% מהלוואותיה בשיעור ריבית קבוע. על מנת לשמור על יחס זה משתמשת הקבוצה בחוזי החלפת ריבית. בהתאם לחוזי החלפת ריבית, הקבוצה מסכימה עם צדדים אחרים להחליף במרווחים ספציפיים, את ההפרש בין סכומים המבוססים על שיעורי הריבית הקבועים בחוזים לבין סכומים המבוססים על שיעורי הריבית המשתנים, אשר מחושב בהתייחס לסכומי קרן רעיוניים מוסכמים. בסוף שנת הדיווח, 65% מההלוואות היו בשיעור ריבית קבוע (בשנה קודמת 62%).

דוגמה 3 - סיכון שיעור ריבית

להלן דוגמה הממחישה את הגילוי הנדרש על פי סעיף 67 לתקן. הדוגמה אינה ממצה את כל הגילוי הנדרש על פי סעיף זה בכל הנסיבות. החברה אינה מוסד פיננסי.

הטבלה שלהלן מציגה את הערכים בספרים של קבוצות מכשירים פיננסיים, אשר חשופים לסיכון שווי הוגן ו/ או סיכון תזרים מזומנים בגין שיעור ריבית, בהתאם למועדי הפירעון החוזיים או מועדי הקביעה מחדש של מחיר, כמוקדם שבהם¹³:

ביאור	עד שנה	1-2 שנים	2-3 שנים	3-4 שנים	4-5 שנים	מעל 5 שנים	שיעור ריבית אפקטיבית	סה"כ אלפי ש"ח
נכסים פיננסיים מזומנים ושווי מזומנים(*)	1	XXX					X%	XXX
הלוואות שניתנו: הלוואה דולרית(*)	10			XXX	XXX		X%	XXX
הלוואה בירו(**)		XXX					X%	XXX
השפעה של חוזי החלפת ריבית ¹⁴		XXX	(XXX)					-
הלוואה שקלית לא צמודה(**)			XXX				X%	XXX
אגרות חוב סחירות: אג"ח בירו(**)	11	XXX					X%	XXX
אג"ח שקלי(*)			XXX				X%	XXX
ממשלתיות(*)	12			XXX	XXX		X%	XXX
		עד	1-2	2-3	3-4	4-5	מעל 5	שיעור ריבית

¹³ יש להציג מספרי השוואה לנתונים אלה.

¹⁴ החברה התקשרה בחוזי החלפת ריבית בכדי להקטין את ההשפעה של שינויים אפשריים בשיעורי הריבית. לתאריך המאזן קיים לחברה חוזה תקף אחד לפיו קיבעה החברה את שיעור הריבית על הלוואה בירו שניתנה בסכום XXX ש"ח.

ביאור	שנה	שנים	שנים	שנים	שנים	אפקטיבית	סה"כ אלפי ש"ח
התחייבויות פיננסיות			ש"ח	אלפי			
הלוואות מתאגידים בנקאיים:	13						
הלוואה בירו (**)		(XXX)				X%	(XXX)
הלוואה דולרית				(XXX)		X%	(XXX)
הלוואה דולרית (*)			(XXX)			X%	(XXX)
הלוואה שקלית					(XXX)	X%	(XXX)
צמודה (**)						X%	(XXX)
הלוואה מחברה כלולה (*)	14		(XXX)			X%	(XXX)
התחייבויות בגין חכירה (*)	15		(XXX)	(XXX)	(XXX)	X%	(XXX)
			(XXX)	(XXX)	(XXX)		(XXX)

(*) נכסים / התחייבויות אלו נושאים שיעור ריבית קבוע.
 (***) נכסים / התחייבויות אלו נושאים שיעור ריבית משתנה.

דוגמה 4 - סיכון אשראי

להלן דוגמאות הממחישות את הגילוי בגין ריכוז סיכון אשראי, כאמור בסעיף 76.

ריכוזי סיכון אשראי - כללי¹⁵

סיכון אשראי הוא הסיכון שצד נגדי למכשיר פיננסי ייכשל בביצוע המחויבות ויגרום לחברה הפסד כספי. ריכוז סיכוני אשראי עשוי להתעורר מחשיפות של התקשרות במספר מכשירים פיננסיים עם גוף אחד (ריכוז יחיד) או כתוצאה מהתקשרות עם מספר קבוצות חייבים בעלות אפיונים כלכליים דומים, שיכולתם לעמוד במחויבויותיהם צפויה להיות מושפעת באופן דומה משינויים בתנאים כלכליים או אחרים (ריכוז קבוצתי). תכונות העשויות לגרום לריכוז סיכון כוללות את מהות הפעילויות שבהן עוסקים חייבים, כגון הענף שבו הם פועלים, האזור הגיאוגרפי שבו מתבצעות פעילויותיהם ורמת איתנותם הפיננסית של קבוצות לווים.

א. ליום 31 בדצמבר 2006 כוללת יתרת הלקוחות חובות של מספר לקוחות מתחום הציוד המכני הכבד ומתחום האלקטרוניקה, אשר לגביהם קיים ריכוז סיכון אשראי, כדלקמן:

31.12.05 אלפי ש"ח	31.12.06 אלפי ש"ח	
XX (XX)	XX (XX)	לקוחות ציוד מכני כבד הפרשה לחומ"ס
<u>XX</u>	<u>XX</u>	לקוחות ציוד מכני כבד נטו
XX (XX)	XX (XX)	לקוחות אלקטרוניקה הפרשה לחומ"ס
<u>XX</u>	<u>XX</u>	לקוחות אלקטרוניקה נטו

¹⁵ גילוי זה אינו נדרש במישרין בתקן - ניתן להתחיל את הביאור החל מסעיף א'.

במהלך שנת 2006 הסתכמו המכירות ללקוחות אלה כדלקמן:
לשנה שהסתיימה ביום 31 בדצמבר

<u>2005</u>	<u>2006</u>	
<u>אלפי ש"ח</u>	<u>אלפי ש"ח</u>	
XX	XX	ציוד מכני כבד
XX	XX	ימי אשראי ממוצעים
XX	XX	אלקטרוניקה
XX	XX	ימי אשראי ממוצעים

החברה מוכרת באשראי של 30 יום ללקוחותיה. החברה מבצעת באופן שוטף הערכת האשראי הניתן ללקוחותיה, תוך בדיקת התנאים הפיננסיים הסביבתיים שלהם, אך אינה דורשת בטחונות להבטחת חובות אלה. החברה מבצעת הפרשה לחובות מסופקים, בהתבסס על גורמים המשפיעים על סיכון האשראי של לקוחות מסוימים, ניסיון עבר ומידע אחר.

במהלך תקופת הדיווח, נתנה החברה ערבות לטובת לקוח מתחום הציוד המכני הכבד בסכום של yy אלפי ש"ח (ראה ביאור ערבויות). החשיפה המירבית של החברה בגין תחום הציוד המכני הכבד מסתכמת בסך של כ- aa אלפי ש"ח (ביום 31.12.05 לכ- bb אלפי ש"ח). החשיפה המירבית של החברה בגין תחום האלקטרוניקה מסתכמת בסך של כ- cc אלפי ש"ח (ביום 31.12.05 לכ- dd אלפי ש"ח).

ב. החברה משקיעה במהלך העסקים הרגיל באגרות חוב סחירות. בסעיף ניירות ערך כלולה השקעה בסכום של xx אלפי ש"ח (ליום 31.12.05 של yy אלפי ש"ח) באגרות חוב של חברות ממונפות, העוסקות בענף הטקסטיל והיוצרות ריכוז סיכון אשראי. להבטחת פירעון אגרות החוב, קיים שיעבוד מדרגה ראשונה על נכסי החברות המנפיקות. החשיפה המירבית במקרה שאגרות החוב לא יפרעו על ידי החברות המנפיקות, וכל הערבויות שניתנו יתגלו כחסרות ערך, מבלי להביא בחשבון את השווי ההוגן של נכסי החברות ששועבדו, יסתכם לסכום ההשקעה, כאמור.

ג. החברה מחזיקה מזומנים ושווי מזומנים, השקעות לזמן קצר ולזמן ארוך ומכשירים פיננסיים אחרים במוסדות פיננסיים שונים. מוסדות פיננסיים אלו ממוקמים באזורים גיאוגרפיים שונים ברחבי העולם, ומדיניות החברה הינה ביזור השקעותיה בין המוסדות השונים. בהתאם למדיניות החברה, מבוצעות באופן שוטף הערכות על איתנות האשראי היחסית של המוסדות הפיננסיים השונים.

דוגמה 5 - שווי הוגן

להלן דוגמה הממחישה את הגילוי לפי סעיפים 86 ו-92.

הטבלה שלהלן מפרטת את הערך בספרים והשווי ההוגן של קבוצות מכשירים פיננסיים, המוצגים בדוחות הכספיים, שלא על פי שווים ההוגן:

שווי הוגן		ערך בספרים		
ליום 31 בדצמבר		ליום 31 בדצמבר		
2006	2007	2006	2007	
אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	אלפי ש"ח	
XXX	XXX	XXX	XXX	נכסים פיננסיים
				השקעה במניות
				סחירות (1)
XXX	XXX	XXX	XXX	הלוואות לזמן קצר
				שניתנו (3)
XXX	XXX	XXX	XXX	הלוואות לזמן ארוך
XXX	XXX	XXX	XXX	שניתנו (2)
XXX	XXX	XXX	XXX	אגרות חוב (1)
<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	
				התחייבויות פיננסיות
XXX	XXX	XXX	XXX	הלוואות לזמן קצר
				בריבית קבועה (3)
XXX	XXX	XXX	XXX	הלוואה לזמן ארוך
				בריבית קבוע (4)
XXX	XXX	XXX	XXX	הלוואות אחרות בריבית
XXX	XXX	XXX	XXX	משתנה (3)
XXX	XXX	XXX	XXX	אגרות חוב (1)
<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	
<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	<u>XXX</u>	סה"כ

- (1) השווי ההוגן מבוסס על מחירים מצוטטים בשוק פעיל לתאריך המאזן.
- (2) שווים ההוגן של הלוואות לזמן ארוך שניתנו מבוסס על חישוב הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים לפי שיעור ריבית המקובל להלוואה דומה בעלת מאפיינים דומים (x%, 2006 - y%).
- (3) הערך בספרים מהווה קירוב לשווי ההוגן.
- (4) השווי ההוגן של הלוואה לזמן ארוך הנושאת ריבית קבועה מבוסס על חישוב הערך הנוכחי של תזרימי המזומנים לפי שיעור ריבית המקובל להלוואה דומה בעלת מאפיינים דומים (x%, 2006 - y%).

דוגמה 6 - גילוי לתנאי מכשירים פיננסיים

דוגמה זו ממחישה את הגילוי הנדרש לגבי התחייבויות לזמן ארוך ועסקאות החלפת שיעור ריבית בהתאם לסעיף 63 לתקן ועסקאות¹⁶. מידע זה נכלל, בדרך כלל, במסגרת הביאור על ההתחייבויות לזמן ארוך.

17 התחייבויות לזמן ארוך של החברה ליום 31.12.06

א. הרכב ההתחייבויות לזמן ארוך:

ק"ר ש"ח	מועד פירעון	שיעור ריבית נקוב	שיעור ריבית אפקטיבי	הערה
250,000	31.12.2008	X%	Y%	(5),(1)
150,000	31.10.2010	X%	Y%	(5),(2)
160,000	31.12.2014	X%	Y%	(5),(3)
300,000	31.12.2016	X%	Y%	(5),(4)
<u>860,000</u>				

אג"ח להמרה
הלוואה
התחייבויות בגין חכירה מימונית
אג"ח
סה"כ

¹⁶ גילוי במתכונת דומה יש לתת לכל המכשירים הפיננסיים, המוחזקים או המונפקים על ידי חברה, כאשר המכשירים הפיננסיים יוצרים חשיפה פוטנציאלית משמעותית לסיכונים פיננסיים.
¹⁷ יש להציג מספרי השוואה לנתונים אלה.

ב. מועדי פירעון הקרן של ההתחייבויות לזמן ארוך :

שנה	2007	2008	2009	2010	2011	מעבר לחמש	
						שנים	סה"כ
ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח	ש"ח
רכיב התחייבות של אג"ח להמרה הלוואה התחייבויות בגין חכירה מימונית אג"ח	-	250,000	-	50,000	50,000	-	250,000
	-	50,000	50,000	50,000	-	-	150,000
	20,000	20,000	20,000	20,000	20,000	60,000	160,000
	-	-	-	(*)	-	300,000	300,000
	<u>20,000</u>	<u>320,000</u>	<u>70,000</u>	<u>70,000</u>	<u>20,000</u>	<u>360,000</u>	<u>860,000</u>

(*) אג"ח אלה עשויות להיפדות בפדיון מוקדם (ראה הערה 4 להלן).

הערות:

- (1) אג"ח להמרה אלו נושאות ריבית שנתית בשיעור של X%, המשולמת אחת לשנה ביום 31.12. החברה הנפיקה 20,000 אגרות חוב 10 ש"ח ע.נ. כל אגרת חוב 10 ש"ח ע.נ. ניתנת להמרה למניה רגילה אחת עד למועד הפדיון. בהתאם לתנאי האג"ח להמרה, אם יחס תזרים המזומנים הקבוע להתחייבויות הפיננסיות ירד מתחת ל-X%, יעמדו אגרות החוב לפירעון מיידי.
- (2) ההלוואה היא דולרית ונושאת ריבית שנתית בשיעור של X%, המשולמת כל חצי שנה ביום 30.4 וביום 31.10. התשלומים בגין הלוואה זו מבוצעים בדולר. בהתאם לתנאי ההלוואה, אם יחס התחייבויות פיננסיות לסך התחייבויות פיננסיות והון עצמי יעלה על X%, תעמוד ההלוואה לפירעון מיידי.
- (3) ההתחייבות בגין חכירה מימונית מוצגת בערך הנוכחי של יתרת התשלומים המהוונים לפי שיעור ריבית רבעונית של X%. התשלומים בהתאם להסכם החכירה מבוצעים אחת לרבעון.
- (4) אג"ח נושאות ריבית שנתית בשיעור של X%, המשולמת אחת לשנה ביום 31.12. אג"ח ניתנות לפדיון ביום 31.12.2010, במלואן או בחלקן, לפי בחירת המחזיקים בהודעה מוקדמת של 45 יום. מחיר הפדיון הוא 97% מסכום הקרן.
- (5) לבטחונות ושעבודים שניתנו בגין התחייבויות לזמן ארוך ראה ביאור בטחונות ושעבודים.

חוזי החלפה ליום 31.12.06

הטבלאות שלהלן מציגות מידע לגבי חוזי החלפה ושיעורי ריבית ממוצעים¹⁸. השווי ההוגן של חוזי החלפת ריבית נאמד תוך שימוש במודל X. מידע זה נכלל, בדרך כלל, במסגרת הביאור על סיכון שיעור ריבית (ראה דוגמה 3).

¹⁸ יש להציג מספרי השוואה לנתונים אלה.

חוזי החלפה ליום 31.12.06 (המשך)

31.12.06

חוזי ריבית קבוע:

X ש"ח	סכום רעיוני
X %	ריבית קבועה לשלם
Y %	ריבית משתנה לקבל
Z	ממוצע שנים לפדיון
(X)	שווי הוגן : נכס (התחייבות)
	ערך בספרים :
(X)	התחייבות שוטפת
(X)	התחייבות לזמן ארוך

חוזי ריבית משתנה:

X ש"ח	סכום רעיוני
W %	ריבית משתנה לשלם
V %	ריבית קבועה לקבל
U	ממוצע שנים לפדיון
X	שווי הוגן : נכס (התחייבות)
	ערך בספרים :
X	נכס שוטף
X	נכס לזמן ארוך

**נספח ד' - ההבדלים בין תקן חשבונאות מספר 22, מכשירים
פיננסיים: גילוי והצגה,
לבין תקן חשבונאות בינלאומי מספר 32, מכשירים פיננסיים:
גילוי והצגה (2003)**

נספח זה אינו מהווה חלק מהתקן.

1. המבוא לתקן הבינלאומי הושמט מתקן זה. המבוא לתקן זה מתמצת את עקרונות התקן ואת ההבדלים לעומת הפרקטיקה הקיימת.
2. נוסח סעיף 4(א) לתקן הבינלאומי קובע כי תקן זה לא יחול על זכויות (Interests) בחברות בנות, בחברות כלולות, בעסקאות משותפות, בחברות בשליטה משותפת, וזכויות בעסקאות משותפות אחרות, המטופלות בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מס' 27, איחוד דוחות כספיים נפרדים, תקן חשבונאות בינלאומי מספר 28, הטיפול החשבונאי בהשקעות בחברות כלולות ותקן חשבונאות בינלאומי מס' 31, זכויות בעסקאות משותפות. עם זאת, על ישויות ליישם תקן זה לגבי זכויות בחברה בת, חברה כלולה, חברה בשליטה משותפת או עסקה משותפת, שבהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מס' 27, תקן חשבונאות בינלאומי מס' 28 או תקן חשבונאות בינלאומי מס' 31 מטופלות בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. במקרים אלו, דרישות הגילוי בתקן זה חלות נוסף לדרישות הגילוי בתקן חשבונאות בינלאומי מס' 27, תקן חשבונאות בינלאומי מס' 28 ותקן חשבונאות בינלאומי מס' 31. סעיף 4(א) לתקן זה קובע כי התקן לא יחול על זכויות בחברות מוחזקות, המטופלות על בסיס שיטת השווי המאזני.
3. לתקן זה נוסף סעיף 4א. הקובע כי למען הסר ספק, דרישות הגילוי בתקן זה חלות על אחזקותיהן של קרנות הון סיכון, המטופלות בהתאם לתקן חשבונאות מספר 1, וכן על זכויות המטופלות בהתאם לגילוי דעת 33, הטיפול החשבונאי וכללי הדיווח לגבי ניירות ערך הרשומים למסחר בבורסה לניירות ערך ותעודות השתתפות בקרנות השקעה בנאמנות, כפי שתוקן על ידי גילוי דעת 44, נוסף על דרישות הגילוי בפרסומים הני"ל.
4. סעיף 5 לתקן הבינלאומי הושמט ברובו מתקן זה (נותר המשפט הראשון בלבד).

5. לסעיף 11 לתקן זה נוספו ההגדרות של נגזר, עלות מופחתת של נכס פיננסי או התחייבות פיננסית, שיטת הריבית האפקטיבית, שיעור הריבית האפקטיבי, רכישה או מכירה בדרך מקובלת ועלויות עסקה, כפי שנכללו בתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה. הגדרת שיעור הריבית האפקטיבי צומצמה בתקן זה.
6. סעיף 12 לתקן הבינלאומי ודוגמאות 7, 8 ו-10 לנספח ההדגמות הושמטו מתקן זה. כמו כן, הושמטו מתקן זה הפניות לדוגמאות 7 ו-8 בסעיף 18(ב) לתקן הבינלאומי, הערת שוליים לסעיף 16א - הנחיות היישום, הערת שוליים לסעיף 1 בנספח הדוגמאות של התקן הבינלאומי.
7. מתקן זה הושמטו סעיפים 58-59 לתקן הבינלאומי, אשר עוסקים בחשבונאות גידור, סעיף 91א לתקן הבינלאומי, אשר עוסק בגילוי בגין מאפיין השתתפות אשר אינו ניתן למדידה באופן מהימן, סעיף 94(א) לתקן הבינלאומי, אשר עוסק בגריעה של נכסים פיננסיים, סעיפים 94(ד)-94(ח) לתקן הבינלאומי וסעיף 40א לתקן הבינלאומי, אשר עוסקים בגילוי בגין מכשירים פיננסיים, הנמדדים בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39.
8. לתקן זה נוסף סעיף 15(ב) הקובע כי המנפיק של מספר סוגים של מכשירים פיננסיים בחבילה (מניות, אגרות חוב וכתבי אופציה) יפצל את השווי ההוגן של החבילה בעת ההכרה הראשונית למכשירים הפיננסיים השונים המרכיבים את החבילה, לפי שווים ההוגן. לאחר פיצול החבילה למכשירים הפיננסיים המרכיבים אותה, יש ליישם את הוראות סעיף 15(א) לגבי המכשירים הפיננסיים המורכבים.
9. לסעיף 25 לתקן זה נוספה בסוף הסעיף דוגמה.
10. לסעיף 33 בתקן זה נוספה התייחסות הקובעת כי תמורה ששולמה או התקבלה בגין מניות אוצר, תוכר ישירות בהון העצמי כמרכיב נפרד עד לפקיעת מכשירים אלו.
11. לסעיף 37 בתקן זה נוספה התייחסות הקובעת כי עלויות עסקה בגין התחייבות פיננסית מופחתות מההתחייבות הפיננסית ומובאות בחשבון בחישוב שיעור הריבית האפקטיבי.

12. לסעיף 63(ג) נוספה דרישת גילוי לשעבוד שלילי.
13. לתקן הבינלאומי נוספו:
- א. סעיפים 96-112 הכוללים תחילה, הוראות מעבר ושינויים בתקני חשבונאות אחרים.
- ב. הערות שוליים 1-11.
- ג. סעיף א14.
- ד. דוגמאות 13-14 בנספח הדוגמאות.
- ה. נספח ג' - הדגמות לגילוי.
14. מסעיף א29 לתקן הבינלאומי הושמט המשפט הראשון לפיו "בדוחות כספיים מאוחדים, ישות מציגה זכויות מיעוט - לאמור, הזכויות של צדדים אחרים בהון העצמי ובהכנסות של חברות הבנות שלה - בהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 1, הצגת דוחות כספיים ובהתאם לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 27, דוחות כספיים מאוחדים ונפרדים."
15. מסעיף א36 לתקן הבינלאומי הושמט בתקן זה המשפט האחרון, העוסק בישות המחזיקה את מכשיריה ההוניים למען אחרים.
16. לסעיף א37 לתקן הבינלאומי, נוסף משפט בתקן זה הקובע כי ההפרש שבין הערך הנוכחי של סכום הפדיון לבין התמורה שהתקבלה מהווה את הרכיב ההוני (הזכות לקבלת דיבידנדים) ומוכר בהון העצמי.
17. לדוגמה 9 בתקן הבינלאומי נוסף פירוט הוצאות המימון שיוכרו בכל אחת משלוש השנים והשוואה להוצאות המימון שהיו נכללות בדוח רווח והפסד לפני יישום התקן.

18. התייחסות לתקני חשבונאות בינלאומיים :

- א. הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 19, הטבות לעובדים, בסעיף 4(ב) לתקן הבינלאומי והפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 30, גילויים בדוחות הכספיים של בנקים ומוסדות כספיים דומים, בסעיף 7 לתקן הבינלאומי, הושמטו מתקן זה.
- ב. הפניות לתקן דיווח כספי בינלאומי מספר 3, צירופי עסקים בסעיפים 4(ג) ו-35 לתקן הבינלאומי הוחלפו בהפניות לתקן חשבונאות הון בצירופי עסקים, בתקן זה.
- ג. הפניה לתקן דיווח כספי בינלאומי מספר 2, תשלום מבוסס מניות, בסעיף 4(ו) לתקן הבינלאומי הוחלפה בהפניה לתקן חשבונאות מספר 24, תשלום מבוסס מניות, בתקן זה.
- ד. הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 17, חכירות ותקן חשבונאות בינלאומי מספר 26, הטיפול החשבונאי והדיווח של תוכניות להטבות פרישה, בסעיף 7 לתקן הבינלאומי הוחלפה בהפניה לתקן חשבונאות מספר 1, אחזקותיהן של קרנות הון סיכון, בתקן זה.
- ה. הפניות לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 1, הצגת דוחות כספיים, בסעיפים 34 ו-39 לתקן הבינלאומי ובדוגמה מספר 7 לנספח הדוגמאות הושמטו מתקן זה והפניות בסעיפים 41, 66 ו-95 לתקן הבינלאומי, הוחלפו בהפניות לכללי חשבונאות מקובלים בתקן זה.
- ו. הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 17, חכירות, בסעיף 9א להנחיות היישום לתקן הבינלאומי והפניות לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 39, מכשירים פיננסיים: הכרה ומדידה, בסעיפים 90 ו-91 לתקן הבינלאומי הוחלפו בהפניות לכללי חשבונאות מקובלים בתקן זה.
- ז. הפניות לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 12, מסים על ההכנסה, בסעיפים 39, 40 ובסעיף 12א להנחיות היישום לתקן הבינלאומי הוחלפו בהפניות לתקן חשבונאות מספר 19, מסים על ההכנסה, בתקן זה.

- ח. הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 24, צדדים קשורים, בסעיף 34 לתקן הבינלאומי הוחלפה בהפניה לגילוי דעת 29, צדדים קשורים, בתקן זה.
- ט. הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 1, הצגת דוחות כספיים, ולתקן חשבונאות בינלאומי מספר 30, גילויים בדוחות הכספיים של בנקים ומוסדות כספיים דומים, בסעיף 40 לתקן הבינלאומי הוחלפה בהפניה לתקני חשבונאות אחרים בתקן זה.
- י. הפניה לתקן חשבונאות בינלאומי מספר 14, דיווח מגזרי, בסעיף 83 לתקן הבינלאומי הוחלפה בהפניה לתקן חשבונאות מספר 11, דיווח מגזרי, בתקן זה.

הוועדה המקצועית של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

משתתפים קבועים

רו"ח יהודה אלגריסי
רו"ח דוד גולדברג
רו"ח דורון דבי
רו"ח צחי חבושה
רו"ח אדיר ענבר
רו"ח מוטי פרידמן
רו"ח משה פרץ
רו"ח יזהר קנה

צוות מקצועי אד-הוק

רו"ח חיים אסיאג-יו"ר משותף
פרופסור דן גלאי – יו"ר משותף
רו"ח אייל אושרי
רו"ח אהוד גרינברג
רו"ח אבי זיגלמן
ד"ר זהבית יוסף
רו"ח יובל כהן
רו"ח אפי כורד
רו"ח רונן מנשס
פרופסור יורם עדן, רו"ח
רו"ח רוני עמיחי
רו"ח גל עמית
רו"ח אשר פליסיניג
רו"ח שלומי שוב
מר מוטי שפיגל

חברי הוועדה

רו"ח דב ספיר - יו"ר הוועדה
רו"ח חיים אסיאג
רו"ח אלי אשרף
רו"ח יגאל גוזמן
פרופסור דן גלאי
פרופסור ארי גנס, רו"ח
רו"ח אבי זיגלמן

צוות מקצועי

רו"ח שרון מימון צדיק
רו"ח חיה פרשר
גב' דיקלה כהן

יועץ מקצועי אד-הוק

רו"ח רונן מנשס

המועצה של המוסד הישראלי לתקינה בחשבונאות

מר משה טרי, יו"ר רשות ני"ע - סגן יו"ר המועצה
רו"ח עופר מנירב, נשיא לשכת רו"ח - סגן יו"ר המועצה
פרופסור יאיר אורגלר, יו"ר דירקטוריון הבורסה
מר אייל בן שלוש, המפקח על שוק ההון
רו"ח דניאל דורון, נציג לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים
רו"ח אלכס הילמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
פרופסור צבי טלמון (רו"ח), נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
מר איתן רוב, מנהל רשות המסים בישראל
מר רון לובש
מר עמוס מר חיים, נציג איגוד החברות הציבוריות הרשומות בבורסה
ד"ר אייל סולגניק, רו"ח - מנהל למחלקת תאגידיים - רשות ניירות ערך
עו"ד (רו"ח) מיכל עבאדי-בויאנג'ו, סמנכ"ל משרד הבריאות
רו"ח יצחק רוטמן, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
רו"ח יוסי שחק, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
רו"ח ישראל שטראוס, נשיא לשכת רואי חשבון לשעבר
מר מוטי שפיגל, סגן המפקח על הבנקים